

กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง เวนิสวาณิช

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการ
พัฒนา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2546

ISBN 974-04-3949-7

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง เวนิสวานิช

ศิริพรรณ สุวรรณาลัย

นางสาวศิริพรรณ สุวรรณาลัย
ผู้วิจัย

อาจารย์กฤตยา อภินิษฐ์

M.A.

ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร คำบุญวัฒน์

M.A.

กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชिरาภรณ์ วรรณดี

M.A.

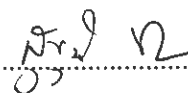
กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์ Ph. D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุกุมมาวดี จำหิรัญ M.A.

รักษาราชการแทนประธานคณะกรรมการ

บริหารหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อ

สารและการพัฒนา

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา

ชนบท

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง เวนิสวานิช

ได้รับการพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา

วันที่ 29 กันยายน 2546

ศิริพรรณ สุวรรณาลัย

นางสาวศิริพรรณ สุวรรณาลัย

ผู้วิจัย

อาจารย์กฤตยา อกนิษฐ์

M.A.

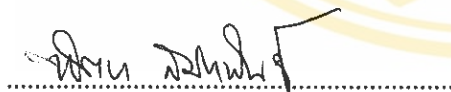
ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร คำณูวัฒน์

M.A.

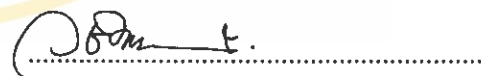
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชิตยา สมถพันธ์

M.A.

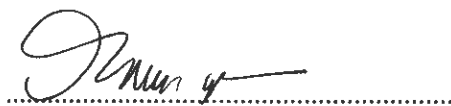
กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรารักษ์ วรรณดี

M.A.

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

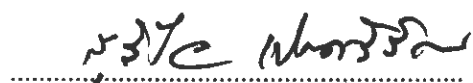

รองศาสตราจารย์รัศมีดารา หุ่นสวัสดิ์ Ph. D.

คณบดี

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์สุวิไล เปรมศรีรัตน์ Ph. D.

ผู้อำนวยการ

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนา

ชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์กฤตยา อภินิชฐ์และผู้ช่วยศาสตราจารย์ทิตยา สัมถพันธ์ เป็นอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้ข้อเสนอแนะ แนวคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาคำสั่งสอน ความปรารถนาดี และความกรุณาที่มีให้แก่ผู้วิจัยอย่างดียิ่งตลอดมา

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงพร คำบุญวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วัชรภรณ์ วรรณดีและผู้ช่วยศาสตราจารย์ยงยุทธ บุราสิทธิ์ที่ให้โอกาส กำลังใจและคำแนะนำที่ดีเสมอมา

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่แมว เจ้าหน้าที่งานบริการการศึกษาที่อำนวยความสะดวกในทุกๆ ด้าน ขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนและเพื่อนร่วมงานที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือในทุกๆด้าน เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดาและมารดา รวมทั้งคุณอาสำหรับความรักและความหวังดีที่มีให้ตลอดมา รวมทั้งการสนับสนุนช่วยเหลือทางด้านกำลังใจ กำลังใจและทุนทรัพย์ด้วยดี

ศิริพรรณ สุวรรณาลัย

ตุลาคม 2546

กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่องเวนิสวานิช (TRANSLATION TECHNIQUES OF FIGURATIVE LANGUAGE IN VENICE VANICH BY H.M. KING RAMA VI)

ศิริพรรณ สุวรรณาลัย 4136630 LCCD/M

ศศ.ม. (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : กฤตยา อกนิษฐ, ศศ.ม., ดวงพร คำคุณวัฒน์, M.A., วชิราภรณ์ วรรณดี, อ.ม.

การศึกษากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่องเวนิสวานิช ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงแปลจากเรื่อง The Merchant of Venice ประพันธ์โดยวิลเลียม เชกสเปียร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแปลภาษาภาพพจน์จากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย

ผลการศึกษาพบว่า ในบทละครเรื่อง The Merchant of Venice มีการใช้ภาษาภาพพจน์ทั้งสิ้น 9 ประเภท ได้แก่ การอ้างถึง แนวเทียบ ภาวะแย้ง ความนึกเปรียบเทียบ อติพจน์ อุปลักษณบุคลาธิษฐาน อุปมา และสัมพจน์ ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่องเวนิสวานิช มีการใช้ภาษาภาพพจน์ทั้งสิ้น 10 ประเภท โดยมีภาษาภาพพจน์ 9 ประเภทเช่นเดียวกับบทละครต้นฉบับ ส่วนประเภทของภาษาภาพพจน์ที่พบในบทพระราชนิพนธ์แปลแต่ไม่พบในบทละครต้นฉบับ คือ ภาษาภาพพจน์ประเภทการเลียนเสียงธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังพบว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ ดังนี้คือ 1) การแปลแบบตรงตัว 2) การแปลแบบตีความ 3) การแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความ และ 4) การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง นอกจากนี้ ยังพบว่าพระองค์ทรงใช้การละไม่แปล การแปลขาด และการแปลบรรยายโวหารเป็นภาษาภาพพจน์ กลวิธีการแปลที่พระองค์ทรงใช้เป็นส่วนใหญ่ได้แก่ การแปลแบบตรงตัว ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นอกจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลภาษาภาพพจน์โดยทรงยึดตามประเภทของภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับแล้ว ยังทรงรักษาความหมายของภาษาภาพพจน์ได้ตรงตามต้นฉบับอีกด้วย

คำสำคัญ: การแปล / พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว / พระราชนิพนธ์แปล / ภาษาภาพพจน์ / วิลเลียม เชกสเปียร์ / เวนิสวานิช

TRANSLATION TECHNIQUES OF FIGURATIVE LANGUAGE IN *VENICE VANICH* BY
H.M. KING RAMA VI

SIRIPHAN SUWANNALAI 4136630 LCCD/M

M.A. (LANGUAGE AND CULTURE FOR COMMUNICATION AND DEVELOPMENT)

THESIS ADVISORS : KRITTAYA AKANISDHA, M.A., DUANGPORN KAMNOON-
WATANA, M.A., WACHIRAPORN WANDEE, M.A.

The objectives of this qualitative research were to study and analyze the techniques of translating figurative language in H.M. King Rama VI's *Venice Vanich* based on *The Merchant of Venice* written by William Shakespeare.

According to the findings, there are nine devices of figurative language used in *The Merchant of Venice* - allusion, analogy, antithesis, hyperbole, metaphor, metonymy, personification, simile and synecdoche. In *Venice Vanich*, there are in total ten devices of figurative language used. Of these, onomatopoeia was found only in *Venice Vanich*. H.M. King Rama VI used the following techniques of translating figurative language: 1) literal translation of the device 2) free translation of the device 3) literal and free translation of the device and 4) use of other figurative language devices. Furthermore, in his translation, he also omitted figurative language, partially translated original figurative language and translated straight description into figurative language device. The researcher also found that the translator mostly used literal translation. In general, *Venice Vanich* translated by H.M. King Rama VI does not only maintain the original figurative language but also successfully conveys the meaning of such figurative language.

KEY WORDS : FIGURATIVE LANGUAGE / H.M. KING RAMA VI / THE MERCHANT
OF VENICE / TRANSLATION / VENICE VANICH/ WILLIAM
SHAKESPEARE

95 PAGE. ISBN 974-04-3949-7

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของหัวข้อ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	4
1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	4
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแปล.....	5
2.2 คำนิยามและประเภทของภาษาภาพพจน์.....	10
2.3 แนวคิดและทฤษฎีการแปลภาษาภาพพจน์.....	18
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา.....	20
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประเภทของการวิจัย.....	22
3.2 แหล่งข้อมูล.....	22
3.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	23
บทที่ 4 ประเภทของภาษาภาพพจน์ในบทละครเรื่อง “The Merchant of Venice” และพระราช นิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช”	
4.1 การอ้างถึง (allusion).....	25
4.2 แนวเทียบ (analogy).....	35
4.3 ภาวะแย้ง (antithesis).....	36
4.4 ความนึ๊กเปรียบเทียบกับ(conceit).....	39
4.5 อติพจน์ (hyperbole).....	41
4.6 อุปถัมภ์ (metaphor).....	44
4.7 บุคลาธิษฐาน (personification).....	50
4.8 อุปมา (simile).....	55

สารบัญ (ต่อ)

4.9	สัมผัสพจน์ (synecdoche).....	64
บทที่ 5	กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช”	
5.1	การแปลแบบตรงตัว.....	65
5.2	การแปลแบบตีความ.....	73
5.3	การแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความ.....	74
5.4	การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง.....	75
	ข้อสังเกต.....	78
5.5	การละไม่แปล.....	78
5.6	การแปลขาด.....	79
5.7	การแปลบรรยายโวหารเป็นภาษาภาพพจน์.....	79
บทที่ 6	สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	
6.1	สรุปผลการศึกษา.....	83
6.2	อภิปรายผลการศึกษา.....	84
6.3	ข้อเสนอแนะ.....	85
	บรรณานุกรม.....	86
	ภาคผนวก.....	88
	ประวัติผู้วิจัย.....	92
	Executive Summary.....	93

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของหัวข้อ

การติดต่อสื่อสาร เป็นสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากมีการติดต่อสื่อสารภายในสังคมเดียวกันที่ใช้ภาษาเดียวกันแล้ว มนุษย์ยังมีการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้ที่อยู่ต่างสังคมและใช้ภาษาต่างกันอย่างอีกด้วย เมื่อมนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องติดต่อกับผู้ใช้ภาษาที่แตกต่างกับตนแล้ว มนุษย์จึงต้องใช้การแปลเป็นเครื่องมือในการสื่อสารดังกล่าว เพื่อเป็นตัวกลางในการแลกเปลี่ยนความรู้ วิชาการ และวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มคนที่ใช้ภาษาหนึ่งกับอีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้ภาษาต่างกัน

สิทธา พิณีภูวดล (2542: 15) ได้กล่าวถึงการแปลในอดีตว่าเป็นการถ่ายทอดภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่ง โดยมีจุดประสงค์เพื่อการติดต่อและเจรจาธุรกิจส่วนตัวและธุรกิจของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการทำสัญญาตกลง การทำสัญญาแบบมีเงื่อนไข การทำสัญญาเพื่อสัมพันธไมตรี ตลอดจนการกระทำสำคัญปัญหาของคนในชาติเดียวกันแต่พูดภาษาที่แตกต่างกัน อาทิเช่น ในประเทศอินเดีย เป็นต้น การแปลในระยะแรกนั้นสันนิษฐานว่าเป็นการแปลแบบปากเปล่าหรือการแปลแบบล่าม และนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา การแปลได้เข้ามามีบทบาทในการสื่อสารทุกประเภท รวมถึงศาสตร์ทุกแขนง เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ วัฒนธรรม เทคโนโลยี ตลอดจนความบันเทิงในรูปแบบต่างๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเองและของประเทศในทุก ๆ ด้าน นอกเหนือจากการแปลเพื่อจุดประสงค์ทางด้านธุรกิจและเพื่อการศึกษาหาความรู้และข้อมูลในศาสตร์ทางด้านต่าง ๆ แล้ว การแปลที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายคือการแปลเพื่อความบันเทิง เช่นการแปลงานวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ

หัวใจสำคัญในการแปลวรรณกรรม คือการรักษาความหมายเดิมตามต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วนรวมถึงการรักษาอรรถรสของเนื้อเรื่องให้ตรงตามต้นฉบับมากที่สุด ผู้อ่านวรรณกรรมแปลควรได้สัมผัสถึงความหมาย อรรถรส ลีลาและความงดงามของภาษาที่เทียบเท่ากับวรรณกรรมต้นฉบับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้แปลว่า จะมีทักษะและความรู้ความสามารถมากน้อยเพียงใดในการถ่ายทอดภาษาต้นฉบับเป็นภาษาฉบับแปล รวมทั้งต้องมีความเข้าใจภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปลอย่างละเอียดลึกซึ้งด้วย

ในงานวรรณกรรมนั้น ผู้ประพันธ์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนให้ผู้อ่านได้รับรู้และทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์คล้อยไปกับงานวรรณกรรม นอกจากความรู้สึก

นึกคิดที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดผ่านงานวรรณกรรมแล้ว สิ่งหนึ่งที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดออกมาในงานวรรณกรรมคือ “จินตนาการ” หรือ “ภาพภายในใจ” ของผู้ประพันธ์ การที่ผู้ประพันธ์จะทำให้ผู้อ่านสามารถมี “จินตนาการ” หรือ “ภาพภายในใจ” เฉกเช่นเดียวกับผู้ประพันธ์ได้นั้น ผู้ประพันธ์ต้องเลือกใช้ถ้อยคำที่ทำให้ผู้อ่านนึกถึง “ภาพ” เดียวกันกับผู้ประพันธ์หรือใกล้เคียงกันกับผู้ประพันธ์ให้มากที่สุด

การใช้ภาษาภาพพจน์ (figurative language) ถือเป็นกลวิธีหนึ่งในงานวรรณกรรมที่ช่วยสร้างเสน่ห์และความงดงามของภาษาให้เกิดขึ้นในวรรณกรรม และเป็นการใช้ถ้อยคำในการถ่ายทอด “จินตนาการ” และ “ภาพภายในใจ” ของผู้ประพันธ์เพื่อให้ผู้อ่านเกิดจินตนาการหรืออารมณ์ร่วมไปกับงานวรรณกรรมชิ้นนั้น ๆ นอกจากนี้ การใช้ภาษาภาพพจน์ยังเป็นกลวิธีที่ช่วยให้ผู้อ่านมองเห็น “ภาพ” และเข้าถึงความรู้สึก ความคิด รวมทั้งสิ่งที่ผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดออกมาได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และภาษาภาพพจน์ยังเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของคนในเผ่าพันธุ์และชาติต่างๆ อีกด้วย

สัทยฉวี สายบัว (2540: 97) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการใช้ภาษาภาพพจน์คือการสื่อความหมายในวรรณกรรมให้ชัดเจน เพื่อสร้างอารมณ์สมจริงแก่ผู้อ่านและเพื่อให้แน่ใจว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ตัวอย่างเช่น งามโอบอุ้มคังไปไม้อ่อน งามกรดั่งวงขชสีห์ ความหมายที่ผู้เขียนต้องการสื่อคือความงามของริมฝีปากและแขน ดังนั้นในการแปลวรรณกรรมจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การแปลหรือการถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์ให้ตรงตามต้นฉบับและยังคงความงดงามของภาษาไว้ได้นั้น ผู้แปลจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะระดับสูงในการแปล เพื่อให้ผู้อ่านต่างภาษาต่างวัฒนธรรม สามารถเข้าใจความหมายของภาษาภาพพจน์นั้นได้ตรงตามภาษาต้นฉบับ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกศึกษาการแปลภาษาภาพพจน์จากพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงพระราชนิพนธ์แปลขึ้นใน พ.ศ. 2459 จากเรื่อง “The Merchant of Venice” ของวิลเลียม เชกสเปียร์ นักประพันธ์เอกของประเทศอังกฤษ บทละครเรื่องนี้ประพันธ์เป็นกลอนเปล่ามีวรรคละ 10 พยางค์ และไม่มีบังคับสัมผัส

นอกจากนี้ ยังมีกลอนสัมผัสและร้อยแก้วแทรกอยู่เป็นบางแห่ง ส่วนในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” เป็นคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทกลอนแปด โดยมีร้อยแก้ว โคลงสี่สุภาพ และโคลงสี่ด้นแทรกเป็นบางตอน

เหตุผลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษาพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ เนื่องมาจากในงานวรรณคดีและงานเขียนโดยทั่วไปมักจะมีการใช้ภาษาภาพพจน์กันมาก เมื่อนักแปลต้องแปลงานวรรณกรรมเหล่านั้น นักแปลจึงมักประสบปัญหาในการแปลภาษาภาพพจน์ แต่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงได้รับพระสมัญญาภิไธยว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” เป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงพระอัจฉริยภาพด้านอักษรศาสตร์ พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ในพระองค์แสดงให้เห็นถึงพระปรีชาญาณในการแปลภาษาภาพพจน์ จะเห็นได้ว่าแม้เวลาจะผ่านมานาน แต่สำนวนภาษาภาพพจน์บางสำนวนในพระราชนิพนธ์แปลนี้ยังเป็นที่คุ้นหู และมีกรนำมาใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า พระองค์ทรงถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์ได้ดีอีก จนทำให้ผู้อ่าน “เวนิสวานิช” เข้าใจความหมายของสำนวนภาษาภาพพจน์เหล่านั้นและเกิดความรู้สึกประทับใจต่อพระราชนิพนธ์แปลนี้ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเลือกใช้เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ และปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลภาษาภาพพจน์ ตลอดจนยังเป็นแนวทางซึ่งเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในการแปลภาษาภาพพจน์ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- 1.2.2 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลภาษาภาพพจน์ และการแก้ไขปัญหาดังกล่าว
- 1.2.3 เพื่อเป็นแนวทางให้นักแปลด้านบันเทิงคดี สามารถเลือกใช้กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ได้อย่างเหมาะสมกับจุดประสงค์ของผู้เขียนต้นฉบับ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1.3.1 ทราบถึงกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในบทละครจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
- 1.3.2 ทราบถึงปัญหา และวิธีการแก้ไขปัญหาในการแปลภาษาภาพพจน์ในบทละครจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทย
- 1.3.3 เป็นแนวทางให้กับนักแปลทางด้านบันเทิงคดี ในการแปลภาษาภาพพจน์ได้อย่างเหมาะสม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ผู้วิจัยศึกษาบทละครเรื่อง “The Merchant of Venice” ซึ่งประพันธ์โดยวิลเลียม เชกสเปียร์ ของ Penguin Books ฉบับตีพิมพ์ปี ค.ศ. 1994
2. ผู้วิจัยศึกษาบทพระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง “เวนิสวานิช” ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ฉบับตีพิมพ์ปี พ.ศ. 2542

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

ในการแสดงตัวอย่างของข้อมูลที่พบในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งที่มาของข้อมูลดังนี้

1. ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “ภาษาภาพพจน์” (figurative language) ตามการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน ใน “พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย” ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2545
2. ในการอภิปรายเรื่องการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ (metaphor) และอุปมา (simile) ในบทที่ 4 และบทที่ 5 นั้น ผู้วิจัยจะใช้คำว่า สาระ (tenor) และสื่อเปรียบ (vehicle) ที่ราชบัณฑิตยสถาน (2545: 431) ให้ความหมายไว้ว่า “สาระคือความคิดที่แสดงออกมา หรือเรื่องหรือสิ่ง (subject) ที่เป็นความคิดหลัก ส่วนสื่อเปรียบ คือภาพลักษณ์ต่างๆ ซึ่งนำไปสู่ความคิดหรือเรื่องหรือสิ่งที่ต้องการกล่าวถึง”
3. การอ้างอิงเลขหน้าจากต้นฉบับ ใช้ตัวอักษร p. ตามด้วยเลขหน้า เช่น (p. 16)
4. การอ้างอิงเลขหน้าจากฉบับแปล ใช้ตัวอักษร น. ตามด้วยเลขหน้า เช่น (น. 18)

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแปลของนักวิชาการทั้งต่างประเทศและของไทย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์การแปลภาษาภาพพจน์เรื่อง “เวนิส วาณิช” โดยได้แบ่งเนื้อหาของบททบทวนวรรณกรรมออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

- 2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแปล
- 2.2 คำนิยามและประเภทของภาษาภาพพจน์
- 2.3 แนวคิดและทฤษฎีการแปลภาษาภาพพจน์
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแปล

วิทช์ ศิวะศรียานนท์ (2514: 345) ได้จำแนกการแปลออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้คือ การแปลเพื่อความรู้ทางศาสนาและศิลปกรรม เช่น การแปลคัมภีร์ไบเบิลและการแปลพระไตรปิฎก การแปลกวีนิพนธ์โบราณ ซึ่งเป็นการแปลที่เน้นอรรถรสทางด้านวรรณคดีเป็นหลักเพื่อให้คนทั่วไปเข้าใจภาษาในกวีนิพนธ์โบราณได้ง่ายขึ้น และการแปลกวีนิพนธ์ปัจจุบันของประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงหรือประเทศที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เช่น การแปลวรรณคดีชิ้นเอกของจีนหรืออินเดียเป็นภาษาไทย

นอกจากนี้ วิทช์ ศิวะศรียานนท์ (2514: 353) ยังได้เสนอแนะหลักการแปลไว้ดังนี้

1. ผู้แปลต้องมีความรู้ในหลักภาษาของภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปลเป็นอย่างดีทั้งสองภาษาไม่ว่าจะเป็นทางด้านไวยากรณ์ หน้าที่ของคำ ชนิดของประโยค หรือการเรียงคำในประโยค
2. ผู้แปลควรแปลแบบจับใจความ ไม่ควรแปลแบบคำต่อคำ กล่าวคือผู้แปลควรแปลให้ได้เนื้อความและความหมายตรงกับต้นฉบับ
3. ผู้แปลต้องรักษาอรรถรส และรูปแบบการประพันธ์ของฉบับแปลให้ตรงกับต้นฉบับ รวมทั้งสื่อจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ให้ถูกต้องและครบถ้วนตามต้นฉบับ
4. ผู้แปลที่ดีควรเคารพลีลาหรือท่วงทำนอง (style) ของผู้ประพันธ์ต้นฉบับ ผู้แปลไม่ควรเรียบเรียง ตัดหรือเปลี่ยนแปลงข้อความในต้นฉบับ

5. ผู้แปลควรรักษาขนบธรรมเนียม วัฒนธรรมและความคิดของเจ้าของภาษา เนื่องจากมนุษย์ที่ใช้ภาษาต่างกันย่อมมีวัฒนธรรมและระบวนการคิดที่แตกต่างกัน ดังนั้นการแปลที่ดีจึงต้องรักษาสิ่งเหล่านี้ให้อยู่ครบถ้วน

6. ผู้แปลควรพิจารณาข้อความแวดล้อม เนื่องจากข้อความต่างๆ ในประโยคมักมีความเกี่ยวเนื่องกันและคำหนึ่งคำอาจมีความหมายหลายความหมาย

7. ผู้แปลควรคำนึงถึงความแตกต่างของภาษาต้นฉบับและภาษาฉบับแปล เนื่องจากวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ทำให้คำบางคำในภาษาต้นฉบับไม่มีคำที่สามารถเทียบเคียงได้ในภาษาฉบับแปล

8. หากผู้แปลไม่สามารถแปลให้ตรงกับความหมายของต้นฉบับได้ ควรหาถ้อยคำหรือสำนวนที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทน แต่ถ้าหากไม่สามารถหาคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมาใช้แทนได้ ผู้แปลควรมีคำอธิบายที่สั้นและกระชับเพิ่มเติมลงไปด้วย

9. ผู้แปลควรเข้าใจและทราบถึงความหมายแฝง (connotation) ที่ผู้ประพันธ์ต้องการสื่อและถ่ายทอดออกมาในฉบับแปลอย่างครบถ้วน

10. ถ้อยคำและประโยคในสำนวนแปลควรมีความสละสลวย อ่านแล้วรื่นไม่สะดุด และสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522: 165) กล่าวว่า การแปลเป็นงานศิลปะที่ต้องใช้ความสามารถในการใช้ภาษาอย่างสูง เพราะผู้แปลจะต้องสามารถอ่านภาษาอื่นเข้าใจและจะต้องสามารถนำมาถ่ายทอดเป็นภาษาไทยที่ไพเราะสละสลวย เข้าใจง่าย มีอรรถรส และมีน้ำเสียงตรงตามภาษาเดิม ในการใช้ภาษาในการแปลนั้น ผู้แปลควรปฏิบัติดังนี้

1. ใช้ภาษาที่ไพเราะสละสลวย ไม่ขัดต่อวัฒนธรรมอันดีงามของไทย
  2. รักษา น้ำเสียง (tone) หรือบรรยากาศ (atmosphere) ตลอดจนอรรถรสของเรื่องให้ตรงตามภาษาเดิมมากที่สุด
  3. รักษาเนื้อหาสาระให้ตรงตามภาษาเดิม ไม่ตัดทอนหรือต่อเติมจนผิดไปจากต้นฉบับ
  4. หากเป็นเรื่องที่ทำความเข้าใจได้ยาก ควรมีหมายเหตุอธิบายสำหรับผู้อ่านไว้ตามสมควร
  5. ควรใช้เครื่องหมายวรรคตอนต่างๆ ตามความจำเป็นในภาษาไทยเท่านั้น ไม่ควรใช้ตามต้นฉบับเดิมทั้งหมด
  6. การเรียงลำดับความและการเรียบเรียงประโยค ควรคำนึงถึงความถูกต้องตามหลักภาษาไทยและคำนึงถึงความสะดวกในการสื่อความหมายเป็นหลัก
- เชวง จันทรเขตต์ (2528: 126) ได้แบ่งขั้นตอนของการแปลออกเป็น 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับ ผู้แปลต้องมีความรู้ และเข้าใจโครงสร้างภาษาของภาษาต้นฉบับ เพื่อให้ผู้แปลจะสามารถถ่ายทอดความคิดของผู้ประพันธ์ได้อย่างครบถ้วน โดยการศึกษาและวิเคราะห์ต้นฉบับนั้นมีอยู่สองขั้นตอนคือ การศึกษาและวิเคราะห์โครงสร้างประโยค และการวิเคราะห์ความหมายของคำและสำนวน ในการศึกษาและวิเคราะห์ความหมายนั้น จะพิจารณาในส่วนของคำเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ผู้แปลต้องศึกษาและพิจารณาโครงสร้างของประโยคด้วย เพราะคำเพียงคำเดียวเมื่อนำมาเรียงในประโยคที่ต่างกันย่อมสื่อความหมายที่แตกต่างกันด้วย และในบางครั้งสารที่มีความหมายหรือใจความเดียวกันหรือคล้ายกัน สามารถใช้ประโยคที่มีลักษณะแตกต่างกันได้หลายลักษณะ ดังนั้น ผู้แปลควรวิเคราะห์ความหมายด้านโครงสร้างประโยคอย่างละเอียดรอบคอบและเลือกใช้ข้อความที่เหมาะสมที่สามารถสื่อความหมายจากภาษาต้นฉบับได้อย่างชัดเจน ในขั้นตอนที่สองคือ การวิเคราะห์ความหมายของคำและสำนวนนั้น จะเห็นได้ว่าความหมายของคำแต่ละคำจะมีทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยหรือความหมายแฝง ในการวิเคราะห์ความหมายของคำนี้ ผู้แปลจะไม่สามารถวิเคราะห์ความหมายของคำ ๆ นั้นเพียงคำเดียวได้ ผู้แปลต้องพิจารณาโครงสร้างทางไวยากรณ์และข้อความแวดล้อมหรือบริบทด้วย นอกจากนี้ในการวิเคราะห์ความหมายของคำสแลง สำนวน คำคม สุภาษิต คำพังเพย คติสอนใจ ผู้แปลควรวิเคราะห์และพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน หากมีสำนวนในภาษาไทยที่เทียบเคียงได้ควรใช้สำนวนในภาษาไทยแทน แต่ถ้าสำนวนนั้นไม่มีในภาษาไทยหรือเป็นคำที่มีความหมายแฝงควรใช้วิธีแปลตรงตัวหรือใช้การอธิบายแทน

ขั้นตอนที่ 2 การตีความและถอดความจากต้นฉบับ การตีความและถอดความต้นฉบับจะสมบูรณ์แบบหรือครบถ้วนเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้แปลคือ ความรู้และทักษะในการใช้ภาษา ทักษะของผู้แปล นั่นคือผู้แปลควรมีความเป็นกลางในการถ่ายทอดสารจากต้นฉบับ นอกจากนี้ ผู้แปลควรมีความรู้รอบตัว การศึกษาและประสบการณ์เกี่ยวกับระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวัฒนธรรมเป็นอย่างดีด้วย

ขั้นตอนที่ 3 การถ่ายทอดต้นฉบับเป็นภาษาฉบับแปล เซวง จันทรเขตต์ (2528: 139) ได้แบ่งการแปลตามลักษณะและวิธีการแปลออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ คือกลุ่มการแปลที่เน้นสำนวน รูปแบบ และวิธีการเขียน ได้แก่การแปลวรรณคดี รวมทั้งการแปลที่เน้นความเข้าใจและการตอบสนองของผู้อ่านหรือผู้รับสาร ได้แก่ การแปลข่าวสาร บทความทางวิชาการ จดหมาย โฆษณาหรือประกาศต่างๆ อีกกลุ่มหนึ่งคือการแปลแบบคำต่อคำ ซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่การแปลวรรณกรรมทั่วไป ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง การแปลตามตัวอักษร ได้แก่การแปลวรรณกรรมทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง และการแปลแบบเอาความ ได้แก่ การแปลบทความทางวิชาการ ข่าวสารหรือจดหมาย ส่วนกลุ่มสุดท้ายคือการแปลที่รวมการแปลแบบคำต่อคำกับการแปลตามตัวอักษรไว้ด้วยกัน

นอกจากนี้ เชาวน์ จันทรเขตต์ (2528: 140) ยังได้แบ่งประเภทของงานแปลไว้ดังนี้คือ งานด้านวิชาการ ได้แก่ ตำราทางวิชาการ รายงาน ผลการวิจัย เป็นต้น งานแปลประเภทนี้บางครั้งก็ใช้วิธีการแปลแบบเอาความ แต่บางครั้งนักแปลบางท่านใช้วิธีการแปลแบบคำต่อคำ งานทั่วไป ได้แก่ จดหมาย ข่าว เรื่องสั้น นวนิยาย ประกาศต่างๆ โฆษณา ซึ่งงานประเภทนี้มักใช้การแปลแบบเอาความ และงานด้านวรรณคดี ได้แก่ บทร้อยกรอง โคลงกลอนต่างๆ เป็นต้น ส่วนใหญ่ใช้การแปลแบบตรงตัว

แต่อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันการแปลที่เป็นที่นิยมมีอยู่สองแบบด้วยกันคือ การแปลตรงตัว (literal translation) ซึ่งหมายถึงการแปลที่รักษาสำนวน วิธีการเขียนและรูปแบบของต้นฉบับไว้มากที่สุด รวมทั้งการรักษาลักษณะการเรียงคำ กลุ่มคำ ประโยคและกลุ่มประโยค พร้อมกับเครื่องหมายวรรคตอนไว้ด้วย และการแปลแบบเอาความ (free translation) หมายถึงการแปลที่สามารถถ่ายทอดความหมายของต้นฉบับได้อย่างถูกต้องครบถ้วน แต่บางครั้งการเรียงลำดับวลี ประโยคและกลุ่มประโยครวมทั้งลำดับความคิดแตกต่างออกไปจากต้นฉบับด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การปรับแต่งบทแปล แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ การปรับแต่งระดับคำ โดยการเติมคำเพื่อเน้นความหมาย การเติมคำเพื่อบอกลักษณะหรือประเภทของคำบางคำที่ไม่มีในภาษาฉบับแปล การเติมคำอธิบายในวงเล็บหลังคำหรือประโยค การเติมเชิงอรรถเพื่ออธิบาย การเติมความเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ การเติมคำให้เหมาะสมกับระดับภาษาและสถานภาพของบุคคลและการตัดคำและการปรับแต่งระดับโครงสร้าง ได้แก่การปรับในระดับเสียง การปรับโครงสร้างของคำและการปรับโครงสร้างของประโยค กลุ่มประโยคหรือย่อหน้า

ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบบทแปล ผู้แปลต้องมีการทดสอบงานแปลเพื่อแก้ไขจุดบกพร่องของงานแปลและช่วยให้ทราบถึงผลการตอบสนองของผู้อ่านต่องานแปล ซึ่งสิ่งที่ควรทดสอบในงานแปล มีดังนี้คือ ความหมายที่ผู้เขียนต้นฉบับต้องการสื่อ วัตถุประสงค์ของต้นฉบับ รวมทั้งลีลาและทำนองด้วย

ลีทธา ฟินิจูวอล (2529: 21) ได้แบ่งยุคของทฤษฎีการแปลออกเป็นสองยุคด้วยกันคือ ยุคก่อนวิชาภาษาศาสตร์สมัยใหม่ (pre-linguistics period) และยุคภาษาศาสตร์สมัยใหม่ (linguistics period) ในยุคก่อนวิชาภาษาศาสตร์ถือได้ว่าเป็นยุคเริ่มแรกของการแปล ลักษณะสำคัญของการแปลในยุคนี้คือ มีความขัดแย้งระหว่างการแปลแบบอิสระ (free translation) กับการแปลโดยพยัญชนะหรือการแปลตามตัวอักษร (literal translation หรือ word-for-word translation) แต่อย่างไรก็ตามการแปลตามตัวอักษรเป็นที่ยอมรับว่าการแปลแบบอิสระ เนื่องจากนักปราชญ์ทั้งหลายยกย่องการแปลประเภทนี้ว่าเป็นการแปลที่ดี มีคุณภาพและตรงตามความต้องการของผู้อ่านในยุคนั้น ส่วนในยุคภาษาศาสตร์สมัยใหม่นั้น เป็นยุคที่นักภาษาศาสตร์ได้พยายามคิดค้นหลักการแปลที่สามารถนำไป

ปฏิบัติได้ เพื่อครอบคลุมจุดประสงค์ต่างๆ ในการแปลและเพื่อเป็นการขจัดความขัดแย้งในยุคก่อน ซึ่งนักภาษาศาสตร์ได้ค้นพบว่า วิชาภาษาศาสตร์นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาสำหรับนักแปลทุกประเภท สำหรับปัญหาต่าง ๆ ที่มักพบในการแปลมี 3 ประการคือ ปัญหาด้านภาษา เกิดจากการที่นักแปลมีความรู้ในภาษาต้นฉบับหรือภาษาฉบับแปลไม่เพียงพอ หรืออาจเกิดเนื่องจากการที่นักแปลขาดการฝึกฝนในการใช้ภาษา ทำให้ไม่สามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงทางด้านภาษาได้ทัน การใช้ภาษาที่นักแปลภาษาอังกฤษและภาษาไทยมักพบคือ การใช้คำกริยาในกาลต่างๆ กัน การใช้ศัพท์เฉพาะด้าน การแปลสำนวน นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านความรู้รอบตัว เกิดจากการที่นักแปลขาดความรู้หรือขาดความรู้ในเรื่องที่จะแปล และปัญหาด้านการพิมพ์และการตลาด เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อผู้แปลแปลงานแล้วแต่ไม่มีที่เผยแพร่ผลงาน อาจเนื่องมาจากเรื่อง que เลือกแปลไม่ตรงกับความสนใจของตลาดหรือของผู้อ่าน

มารีอานน์ เลเดอเร่ (M. Lederer, 2540: 33) ได้กล่าวไว้ว่าในการแปลนั้น นอกจากผู้แปลจะเข้าใจเนื้อเรื่องที่แปลเป็นอย่างดีแล้ว ผู้แปลต้องสามารถถ่ายทอดความหมายให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจได้ด้วย เนื่องจากกระบวนการแปลประกอบด้วย กระบวนการทำความเข้าใจความหมายและกระบวนการถ่ายทอดความหมายจากต้นฉบับตามความเข้าใจของผู้แปล ในกระบวนการที่สองนี้ผู้แปลต้องทำหน้าที่สื่อความคิดของผู้เขียนต้นฉบับ โดยใช้วิธีการเดียวกับที่ผู้เขียนต้นฉบับใช้ในการสื่อความคิดไปยังผู้อ่านภาษาเดียวกัน แต่ในบางครั้งผู้อ่านอาจจะไม่เข้าใจความคิดนั้น ดังนั้น การถ่ายทอดความคิดความเข้าใจดังกล่าวไปยังผู้อ่านฉบับแปล ผู้แปลอาจจำเป็นต้องใช้รูปแบบ โครงสร้างภาษาและไวยากรณ์ที่ผู้อ่านฉบับแปลคุ้นเคย เพื่อผู้อ่านฉบับแปลจะสามารถเข้าใจความหมายเหล่านั้นได้อย่างต้องแท้

สัจฉวี สายบัว (2540: 9) ได้กล่าวถึงบทบาทของการแปลไว้ว่า การแปลมีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาให้แก่มนุษย์ที่ใช้ภาษาต่างกันสามารถติดต่อสื่อสารกันได้ การแปลที่ดีถือว่าเป็นการแปลที่มีคุณภาพคือการแปลที่สามารถถ่ายทอดความหมายให้กับผู้อ่านได้อย่างครบถ้วน ตรงตามต้นฉบับ นอกจากนี้ สัจฉวี สายบัว (2540: 20) ยังได้กล่าวถึงกระบวนการแปลไว้ว่ากระบวนการแปลประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. การศึกษาต้นฉบับ ผู้แปลจะต้องเข้าใจเนื้อหา ความคิด ความหมายแฝง จุดมุ่งหมายบรรยากาศและอรรถรสต่างๆ ของต้นฉบับ โดยใช้วิธีการทางไวยากรณ์ ได้แก่การวิเคราะห์คำและสำนวนต่างๆที่เรียงกันเป็นประโยคหรือกลุ่มประโยค และการวิเคราะห์ความหมายของคำและสำนวน โดยการวิเคราะห์ความหมายอ้างอิง ความหมายโดยอุปมาและความหมายแฝง

2. การตีความและเข้าใจความหมายของต้นฉบับ ซึ่งขั้นตอนนี้อาจคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากปัญหาที่เกิดจากตัวผู้แปลคือ การขาดความรู้และภูมิหลังในเรื่องที่แปล การไม่เข้าใจกระบวนการแปลและความแตกต่างทางด้านภาษา สังคมและวัฒนธรรมของผู้เขียนต้นฉบับและผู้แปล

3. การถ่ายทอดเป็นภาษาฉบับแปล โดยในขั้นตอนนี้ ศัญฉวีได้จำแนกการแปลออกเป็นสองประเภทด้วยกันคือ การแปลแบบตรงตัว (literal translation) หมายถึงการแปลที่ผู้แปลรักษารูปแบบการถ่ายทอดความคิด การเรียงคำในประโยค การจัดกลุ่มความหมาย การเรียงกลุ่มประโยค รวมทั้งเครื่องหมายวรรคตอนในต้นฉบับเอาไว้ให้ได้มากที่สุด และการแปลแบบเอาความ (free translation) หมายถึงการแปลที่ผู้แปลใช้การเรียงลำดับความคิด โครงสร้างของวลีหรือประโยคแตกต่างออกไปจากต้นฉบับเพื่อที่จะสามารถสื่อความหมายจากต้นฉบับไปยังผู้อ่านฉบับแปลได้อย่างชัดเจนขึ้น การที่ผู้แปลจะเลือกใช้รูปแบบการแปลประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมายของผู้เขียนต้นฉบับ ความมุ่งหมายของผู้แปล รวมถึงกลุ่มผู้อ่านงานแปลด้วย

4. การทดสอบงานแปล เพื่อพิจารณาว่างานแปลดังกล่าวนี้ ผู้อ่านมีผลตอบสนองเทียบเท่ากับต้นฉบับหรือไม่ โดยต้องพิจารณาตามหลักต่อไปนี้คือ ความถูกต้องด้านความหมาย ความยากง่ายของระดับภาษา และทำนองการเขียนและลักษณะภาษา

2.2 คำนิยามและประเภทของภาษาภาพพจน์

คำว่า figurative language นั้นบรรดานักวิชาการได้ให้คำนิยามไว้หลากหลาย โดยใช้คำเรียกในภาษาไทยแตกต่างกัน เช่น โวหารเปรียบเทียบ โวหารอุปมาอุปไมย โวหารภาพพจน์ อุปมา โวหาร ภาพพจน์ เป็นต้น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีผู้ให้คำนิยามของภาษาภาพพจน์มีดังต่อไปนี้

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522: 86) ได้ให้ความหมายของภาษาภาพพจน์ไว้ว่า “กลวิธีในการประพันธ์ที่ทำให้เกิดภาพขึ้นในใจของผู้อ่าน หรือทำให้เกิดความซาบซึ้งประทับใจมากขึ้นกว่าการเขียนอย่างธรรมดา” ภาษาภาพพจน์มีความสำคัญต่องานประพันธ์ดังนี้

1. ช่วยให้งานประพันธ์มีรสชาติ ไม่จืดชืด
2. ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและจินตนาการได้ลึกซึ้งมากกว่าการเขียนแบบธรรมดา
3. ช่วยให้เกิดความประทับใจและซาบซึ้งในงานประพันธ์
4. ช่วยให้เกิดความไพเราะสละสลวยทั้งในด้านเสียงและความหมาย

ถักษณา โทวิวัฒน์และพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2537: 4) ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับภาษาภาพพจน์ไว้ว่า เป็นการเขียนเปรียบเทียบ เพื่อประกอบข้อความเพื่อช่วยแสดงความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนให้เด่นชัดขึ้น และแสดงให้เห็นถึงจินตนาการที่กว้างกว่าถ้อยคำธรรมดา ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและมีความรู้สึกลึกซึ้งต้องงานเขียนมากขึ้น

กาญจนา วิชญาปกรณ์ (2542: 102) เสนอแนะเกี่ยวกับภาษาภาพพจน์ในวรรณกรรมว่าเป็นศิลปะในการใช้ภาษาอย่างหนึ่ง ที่ใช้กลวิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้ถ้อยคำและความหมายนั้นๆ เกิดพลัง เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจผู้อ่าน นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดการตอบสนองทางอารมณ์ตามที่ผู้เขียนต้องการ ดังนั้นภาษาภาพพจน์จึงมีความหมายไม่เกินไปตามตัวอักษรและการเรียงลำดับความคิดแตกต่างไปจากภาษาธรรมดา

ยุวพาส์ ชัยศิลป์วัฒนา (2544: 21) กล่าวว่า ภาษาภาพพจน์คือ การใช้ภาษาในการเปรียบเทียบ โดยที่ข้อความนั้นมีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร และเป็นกลวิธีที่ผู้ประพันธ์ใช้ในการทำสิ่งที่เป็นนามธรรม หรือสิ่งที่ไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่เป็นที่รู้จักกันดีแล้ว เพื่อให้ผู้อ่านเห็นเป็นรูปธรรมหรือภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีนี้จะทำให้อ่านเกิดความรู้สึกที่ลึกซึ้งกว่าการเขียนแบบตรงไปตรงมา

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการต่างประเทศได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาษาภาพพจน์ไว้ดังนี้

เอ็ม.เอ็ม. ลิเบอร์แมนและอี.อี. ฟอสเตอร์ (M.M. Liberman and E.E. Foster, 1968: 53) ได้ให้คำนิยามและข้อสังเกตเกี่ยวกับภาษาภาพพจน์ไว้ว่าภาษาภาพพจน์นั้น นอกจากจะเป็นการเปรียบเทียบของสิ่งหนึ่งกับของอีกสิ่งหนึ่งแล้ว ยังเป็นการใช้ภาษาที่สื่อความหมายโดยนัยอีกด้วย นอกจากนี้ ภาษาภาพพจน์ยังไม่ใช่เพียงแต่การใช้ภาษาเพื่อให้อ่านเกิดจินตนาการหรือภาพขึ้นในขณะที่อ่านวรรณกรรมเท่านั้น แต่เป็นการทำให้อ่านเกิดความรู้สึกร่วมไปกับงานนั้นๆ ด้วย รวมทั้งเป็นการเพิ่มคุณภาพของวรรณกรรมด้วย

เอ็ม.เอช. อับรัมส์ (M.H. Abrams, 1999: 96) ได้ให้ความหมายของภาษาภาพพจน์ไว้ว่า “คือการใช้ภาษาที่แตกต่างไปจากภาษามาตรฐานอย่างชัดเจน ในด้านความหมายของคำหรือการเรียงลำดับคำ เพื่อให้ได้ความหมายหรือผลกระทบเป็นพิเศษ ภาพ (figures) ดังกล่าวนี้อาจใช้ในบทร้อยกรอง และอันที่จริงแล้วภาพเหล่านั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งไม่เฉพาะแต่ในบทร้อยกรองเท่านั้น แต่ยังมีจำเป็นในการพูดเขียนแบบอื่นๆ ด้วย”

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกใช้คำว่า “ภาษาภาพพจน์” ตามการบัญญัติศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน (2545: 181-182) ซึ่งได้นิยามความหมายของภาษาภาพพจน์ (figurative language) ไว้ดังนี้

ภาษาที่ผิดแผกไปจากปรกติหรือผิดไปจากภาษาตามตัวอักษร ในด้านการเรียบเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นสำนวนที่แปลกใหม่และมีพลัง เพื่อให้มองเห็นภาพ เพื่อพรรณนาโดยการเปรียบเทียบ

เทียบ และเพื่อให้เห็นความคล้ายคลึงในสิ่งที่ไม่คล้ายคลึงกัน ภาษาภาพพจน์ คือข้อเขียนที่นำเอาภาพพจน์ (figure of speech) อย่างเดียวหรือหลายอย่างมาใช้ ภาพพจน์เหล่านี้ที่รู้จักกันมากที่สุด ได้แก่ ภาวะแย้ง (antithesis) อุปมา (simile) อุปถัมภ์ (metaphor) บุคลาธิษฐาน (personification) และการกล่าวซ้ำ (repetition)

นอกจากนี้ ราชบัณฑิตยสถาน (2545: 182) ยังได้ให้ความหมายของภาพพจน์ (figure of speech) ไว้ว่า “สำนวนภาษารูปแบบหนึ่งเกิดจากการเรียบเรียงถ้อยคำด้วยวิธีการต่างๆ ให้ผิดแผกไปจากการเรียงลำดับคำหรือความหมายของคำตามปกติเพื่อให้เกิดภาพหรือให้มีความหมายพิเศษ”

ภาพพจน์แบ่งออกได้สองชนิดคือ ภาพพจน์วาทศิลป์ (rhetorical figure) เป็นการเรียบเรียงถ้อยคำที่แตกต่างไปจากการใช้ภาษาตามปกติ โดยที่ความหมายของคำไม่เปลี่ยนไป และภาพพจน์เปรียบเทียบ (trope) เป็นการใช้ถ้อยคำให้เกิดภาพ โดยการเปลี่ยนความหมายพื้นฐานของคำ

สำหรับประเภทของภาษาภาพพจน์นั้น ผู้วิจัยได้จำแนกประเภทของภาษาภาพพจน์และยึดค่านิยามของประเภทของภาษาภาพพจน์ตามการบัญญัติของราชบัณฑิตยสถานดังนี้

1. การอ้างถึง (allusion) คือ “การกล่าวถึงเรื่องอื่นนอกเรื่องทีเขียน เช่น กล่าวถึงบุคคล เหตุการณ์ นิทาน หรือวรรณกรรมอื่นๆ ตัวอย่างเช่น การอ้างถึงในบทละครพูดเรื่อง *จัดการรับเสด็จพระราชินี* ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ตอนที่พระยาศรีบุรุษมัยพูดกับคุณหญิงห้อยภรรยา ขณะที่คุณหญิงห้อยกำลังเย็บม่านเตรียมบ้านเพื่อรับเสด็จมีดังนี้

พระยาศรี   แม่ห้อย ทำไมม่านนั้นหล่อนจึงเย็บชานัก
แม่ห้อย   นี่คุณนี่กว่าดิฉันเป็นนารายณ์สี่กรหรือ

การอ้างถึงเป็นการแสดงความรอบรู้ของผู้เขียน จุดประสงค์ทั่วไปของการอ้างถึงก็เพื่อที่จะขยายงานเขียนวรรณกรรมนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น หรือให้เกิดความหลากหลาย หรือให้ถ้อยคำมีน้ำหนัก หรือให้น่าสนใจประทับใจยิ่งขึ้น และการอ้างถึงอาจจะทำให้งานเขียนนั้นดีเด่นลึกซึ้งขึ้น ผู้เขียนมักจะคาดว่าผู้อ่านมีพื้นความรู้ร่วมกับผู้เขียน และมีความรู้เกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางวรรณคดีที่ใช้กันอยู่ทั่วไป ตลอดจนมีความสามารถที่จะเข้าใจเรื่องที่นำมาอ้างถึงนั้นได้ด้วย”

2. แนวเทียบ (analogy) คือ “การเปรียบเทียบของสองสิ่งซึ่งเหมือนกันในบางแง่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการเขียนแบบอธิบาย (exposition) และการพรรณนา (description) โดยนำเอาสิ่งที่ยังไม่คุ้นเคยมาอธิบายหรือพรรณนา โดยอาศัยการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นเคยกว่า ในการเขียนแบบโต้แย้ง (argumentation) และตรรกศาสตร์ แนวเทียบมักใช้เพื่อเหตุผลในการโต้เถียง แนวเทียบใช้กันมากในบทร้อยกรอง (verse) และงานเขียนแบบอื่นๆ ที่ใช้จินตนาการ

(imagination) อุปมา (simile) เป็นแนวเทียบที่กล่าวออกมาอย่างชัดเจน ส่วนอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นแนวเทียบที่แสดงโดยนัย ตัวอย่างแนวเทียบเช่น

มีบุตรที่ไม่มีความเฉลียวฉลาด หรือไม่ประพฤติในทางธรรมจรรยา จะได้รับผลเป็นคุณประโยชน์อะไรเล่า? (เปรียบเหมือนมี) จักจะมีดีจะมีประโยชน์อย่างไร? แท้จริง มีไว้ให้รำคาญเท่านั้น

มีบุตรที่ฉลาดกว่าคนเดียว ย่อมดีกว่าแม้จะมีบุตรที่โง่งมตั้งร้อยคน; ดวงจันทร์ดวงเดียว ย่อมกำจัดความมืดให้ปราศหายไปได้, แต่ดวงดาวนับร้อยย่อมไม่ได้เลย.”

3. ภาวะแย้ง (antithesis) คือ “กลการประพันธ์ที่ใช้คำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือแตกต่างกัน มาเทียบกันเพื่อให้ความหมายคมชัดขึ้น ตัวอย่างเช่น

เสียดรงรูปงามนามก็เพราะ
ละมุนเหมาะใจชั่วนี้เหลือแสน
ที่ตีสิ้นในดินแดน
ที่ชั่วใครจะแมนก็ไม่มี”

4. สมัญญานาม (antonomasia) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) แบบหนึ่งซึ่งใช้วิสามานยนามแทนคำแสดงลักษณะชื่อ ตำแหน่ง งาน หรือยศศักดิ์ เช่น เรียกชายเจ้าชู้ว่า ‘คัสซาโนวา’ เรียกผู้เผด็จการทรราชย์ว่า ‘ฮิตเลอร์’ เรียกคนรูปชั่วตัวดำ ว่า ‘จรกา’ หรือเรียกผู้หญิงหลายใจว่า ‘กาเกี’”

5. สมมุติภาวะ (apostrophe) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) แบบหนึ่งที่ผู้เขียนกล่าวกับสิ่งของ สถานที่ นามธรรม ข้อคิดเห็น บุคคลที่ถึงแก่กรรมไปแล้ว หรือบุคคลที่มีได้ปรากฏตัวอยู่ในที่นั้น เสมือนว่าเป็นสิ่งมีชีวิตหรือปรากฏตัวอยู่ในที่นั้นด้วย ตัวอย่างเช่น อะเล็กซานเดอร์ โป๊ป พูดกับนามธรรมใน An Essay on Man (ค.ศ. 1733-1734)

O happiness! Our being's end and aim!

Good, pleasure, ease, content: Whate'er thy name:”

6. ความนึกเปรียบเทียบ (conceit) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่สร้างความเปรียบเทียบที่เด่นชัด ตามปรกติเป็นการเปรียบเทียบวัตถุ 2 อย่าง หรือสถานการณ์ 2 อย่าง ประดิษฐ์ตกแต่งเป็นกลการประพันธ์เชิงภาพพจน์เปรียบเทียบ (trope) อันละเอียดประณีต จึงรวมเอาอุปลักษณ์ (metaphor) อุปมา (simile) อติพจน์ (hyperbole) และปฏิพจน์ (oxymoron) ไว้ทั้งหมด การใช้ความนึกเปรียบเทียบนี้มุ่งหมายเพื่อสร้างความประหลาดใจและความชื่นชมในปฏิภาณ และความช่างคิดช่างประดิษฐ์ของกวี ความพึงพอใจที่ได้รับจากความนึกเปรียบเทียบนี้ เป็นไปในทางด้านภูมิปัญญา มากกว่าทางด้านอารมณ์ ความนึกเปรียบเทียบมักจะปรากฏเสมอในงานของกวีแนวอภิปรัชญา (metaphysical poet) และอาจพบได้มากในงานของกวีอิตาลีสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา ในกวีนิพนธ์เกี่ยว

กับความรักของกวีสมัยทิวเดอร์ สมัยจาโคเบียน และสมัยคาโรไลน์ ตลอดจนในงานของ ปีแยร์ กอร์แนย์, โมลิแยร์ และ ซอง ราซีน ตัวอย่างเช่น ในบทละครเรื่อง อีเหนา พระราชานิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

แล้วว่าอนิจจาความรัก   ฟังประจักษ์ดังสายน้ำไหล
ตั้งแต่จะเชี่ยวชาญไป   ที่ไหนเลยจะไหลคืนมา”

7. อติพจน์ (hyperbole) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ซึ่งมีข้อความที่กล่าวให้เกินจริงสำหรับเน้นความ ตัวอย่างอติพจน์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น ‘I haven’t seen you for ages’, ‘as old as the hills’, ‘terrible weather’ ”

8. การแฝงนัย (irony) ในความหมายแคบ หมายถึง “ภาพพจน์ (figure of speech) ชนิดหนึ่ง ซึ่งความคิดที่เจตนาจะสื่อสารนั้นแตกต่างหรือตรงกันข้ามกับความหมายตามตัวอักษรของคำที่ใช้” ในความหมายกว้าง หมายถึง “การขัดกันระหว่างความเป็นจริงกับสิ่งที่ปรากฏให้เห็น คำ ‘irony’ มาจากภาษากรีกว่า eironeia ซึ่งเป็นคำที่แสดงคุณลักษณะของการพูดและการกระทำของ eiron อันเป็นตัวละครเข้าแบบ ในสุนาฏกรรมกรีก”

9. อุปนิเสธ (litotes) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่มีข้อความกล่าวให้น้อยกว่าความเป็นจริงเพื่อการเน้น ความหมายตรงกันข้ามกับอติพจน์ (hyperbole) อุปนิเสธมักใช้ในภาษาพูดประจำวันในรูปปฏิเสธเชิงบอกเล่า และตามปรกติจะมีเจตนาประชันประชันแฝงอยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น ‘not least’ ใช้แทน ‘great’, ‘not to fail’ ใช้แทน ‘succeed splendidly’, ‘not unbecoming’ ใช้แทน ‘thoroughly appreciate’ และที่ใช้กันมากที่สุดคือ ‘not bad’ แทน ‘very good’

ตัวอย่างอุปนิเสธในภาษาไทย เช่น ‘ไม่เลว’ ใช้แทน ‘ดี’ ‘เขาไม่ใช่คนโง่’ แสดงว่า ‘เขาเป็นคนฉลาด’ ”

10. อุปลักษณะ (metaphor) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่นำเอาสิ่งที่ต่างกันสองสิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง เช่น ‘เขาเป็นสิงห์ทะเลทราย’ หรือ ‘เธอเป็นแก้วตาและดวงใจของพ่อแม่’ ”

11. นามนัย (metonymy) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่ใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น ‘เวที’ (the stage) หมายถึงการแสดงละคร ‘มงกุฎ’ (the crown) หมายถึงกษัตริย์ ‘บัลลังก์’ (the bench) หมายถึงฝ่ายตุลาการ ‘ดินแดน’ หมายถึงงานเขียนของดินแดน”

12. การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) คือ “1. การใช้รูปแบบ (form) และคำเพื่อเลียนเสียงต่างๆ เช่น dong, crackle, moo, pop, whizz, whosh, zoom ในภาษาไทย เช่น เสียงหึ่งหึ่ง เสียงกรอบแกรบ เสียงนกหวีด เสียงลมหวีดหวิว 2. การเลียนเสียงที่เกิดจากการใช้คำ ความ

หมาย และจังหวะ (rhythm) ผู้ประพันธ์จะต้องตั้งใจประพันธ์โดยมุ่งให้เกิดผลตามต้องการ ดังตัวอย่างจากคำประพันธ์ชื่อ Winter ของวิลเลียม เชกสเปียร์ ดังนี้

When icicles hang by the wall
 And Dick the shepherd blows his nail,
 And Tom bears logs into the hall,
 And mild comes frozen home in pail;
 When blood is nipt, and ways be foul,
 Then nightly sings the staring owl
 Tuwhoo!
 Tuwhit! tuwhoo! A merry note!
 While greasy Joan doth keel the pot.
 When all aloud the wind doth blow,
 And coughing drowns the parson's saw.
 And birds sit brooding in the snow,
 And Marian's nose looks red and raw;
 When roasted crabs hiss in the bowl-
 Then nightly sings the staring owl
 Tuwhoo!
 Tuwhit! tuwhoo! A merry note!
 While greasy Joan doth keel the pot.”

13. ปฏิพจน์ (oxymoron) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ซึ่งนำเอาคำ และความหมายที่ไม่สอดคล้องกันและดูเหมือนจะขัดแย้งกันมารวมไว้ด้วยกันเพื่อให้เกิดผลเป็นพิเศษ ดังในคำกล่าวอันเลื่องลือของชาลส์ แลมบ์ ที่ว่า ‘I like a smuggler. He is the only honest thief.’ ปฏิพจน์ เป็นวิธีการที่ใช้กันมาก มีลักษณะใกล้เคียงกับภาวะแย้ง และปฏิทรรศน์ ปฏิพจน์ใช้กันมานานและเก่าแก่มาก มีตัวอย่างดีๆ อยู่ในกวีนิพนธ์อังกฤษเป็นจำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งใช้กันแพร่หลายมากในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 และในระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 17 ตัวอย่างที่รู้จักกันดีอยู่ในเรื่อง Romeo and Juliet (ค.ศ. 1594-1595) เมื่อ Romeo พูดเล่นเกี่ยวกับความรักว่า

Here's much to do with hate, but more with love.
 Why then, O brawling love! O loving hate!
 O anything! of nothing first create!

O heavy lightness! serious vanity!

Mis-shapen chaos of well-seeming forms!”

14. ปฏิทรรศน์ (paradox) คือ “คำกล่าวที่มองอย่างผิวเผินแล้วจะขัดกันเอง หรือไม่น่าจะเป็นไปได้ แต่ถ้าพิจารณาให้ดีจะเป็นคำกล่าวที่มีความหมายลึกซึ้งและเป็นไปได้ เช่น บทร้อยกรอง (verse) บท (line) หนึ่งในของวิลเลียม เวิดส์เวิร์ทที่ว่า ‘The Child is father of the man.’ หรือ ‘Light is the darkest thing in physics.’ ก็นับเป็นปฏิทรรศน์

คำกล่าวที่เป็นปฏิทรรศน์ไม่จำเป็นต้องเป็นการเล่นคำเสมอไป ในซอนเน็ต (sonnet) บทหนึ่งที่จอห์น มิลตัน กวีผู้ตาบอดเขียนไว้ มิลตันเล่าว่าคืนหนึ่งเขาฝันถึงภรรยาที่เสียชีวิตไปแล้ว บทร้อยกรองบทนั้นลงท้ายด้วยปฏิทรรศน์ว่า

But oh, as to embrace me she inclined,

I waked, she fled, and day brought back my night.

นักวิจารณ์แนวใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเคลนท์ บรุกส์ เห็นว่าปฏิทรรศน์เป็นองค์ประกอบสำคัญของกวีนิพนธ์ ซึ่งไม่เหมือนกับวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นจะต้องใช้ภาษาที่ตรงไปตรงมาและไม่ขัดแย้งกัน ส่วนภาษาที่ขัดแย้งกันที่เรียกว่าปฏิทรรศน์นั้นเป็นภาษากวีนิพนธ์

ตัวอย่างปฏิทรรศน์ในภาษาไทย เช่น คำกล่าวที่ว่า ‘ศัตรูคือยกกำลัง’ ‘ยิ่งรีบก็ยิ่งช้า’ ‘รักยาวให้สั้น รักสั้นให้ต่อ’ ‘น้ำร้อนปลาเป็น น้ำเย็นปลาตาย’ หรือชื่อบทความ เร่งทำช้าๆ ของสุกนิมมานเหมินท์ ก็เป็นปฏิทรรศน์เช่นเดียวกัน”

15. บุคลาธิษฐาน (personification) คือ “การสมมุติสิ่งไม่มีชีวิต ความคิด นามธรรม หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกิริยาอาการเหมือนมนุษย์ บุคลาธิษฐานนิยมใช้กันเป็นประจำในภาษา โดยเฉพาะในวรรณกรรมประเภทบทร้อยกรอง ตัวอย่างบุคลาธิษฐานในภาษาไทยได้แก่ บทร้อยกรอง ลมหนาว และเจ้าพระยา ใน คำหยาด ของเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ดังนี้

ลมหนาวเริ่มล่องมาจากฟ้าแล้ว

พรมจูบแผ่วเจ้าพระยาโรยฟ้าฝน

คลื่นคลีเกลียวแก้วม้วนกับนวลจันทร์

กระซิบสั้นซ่ากระเซ็นเป็นลำนำ”

16. อุปมา (simile) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่นำเอาสิ่งต่างกันสองสิ่งมาเปรียบเทียบกันโดยใช้คำเชื่อม ‘like’, ‘as’ หรือ ‘than’ หรืออาจใช้กริยา ‘appear’ หรือ ‘seem’ ตัวอย่างเช่น

How sharper than a serpent’s tooth it is

To have a thankless child.

อย่างไรก็ตาม ถ้าสิ่งนำมาเปรียบเทียบกันนั้นเป็นพวกเดียวกัน เช่น ‘New York is like London’ ‘เชียงใหม่เหมือนกับกรุงเทพฯ’ อย่างนี้ไม่เรียกว่าอุปมา แต่เป็นการเปรียบเทียบธรรมดา”

17. สัญลักษณ์ (symbol) คือ “สิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตซึ่งเป็นตัวแทนหรือสิ่งแทนของอีกสิ่งหนึ่ง ตัวอย่างเช่น ตราชูคือสัญลักษณ์ของความยุติธรรม ลูกโลกและคทาถือการปกครองแบบราชาธิปไตย นกเขาคือสันติภาพ แพะคือต้นหามาคะ สิ่งโตคือกำลังและความกล้าหาญ สุนัขบูลด็อกคือการยึดติดอย่างเหนียวแน่น ดอกกุหลาบคือความงาม ดอกลิลลี่คือความบริสุทธิ์ ดาวและแถบยาวคือสหรัฐอเมริกา ไม้กางเขนคือคริสต์ศาสนา สวรรค์คือเยอรมนียุคนาซีและระบบฟาสซิสต์ หมวกสามสีของชาวมอนเตเนโกรที่ประกอบด้วยสีทอง สีแดง และสีดำ คือสัญลักษณ์ของความรุ่งเรือง เลือดและการไว้ทุกข์”

18. สัมพจน์ (synecdoche) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่ใช้ส่วนย่อยให้หมายถึงส่วนเต็ม เช่น ‘50 head of cattle’ หมายถึง ‘50 cows’ หรือ ‘หมาก’ แทน ‘หมากพลู’ หรือใช้ส่วนเต็มให้หมายถึงส่วนย่อย เช่น ‘society’ หมายถึง ‘high society’ สัมพจน์ที่ดีนั้น ส่วนย่อยที่เลือกมาแทนส่วนเต็มจะต้องเป็นส่วนสำคัญหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับสิ่งที่ยกมากล่าว ฉะนั้นจึงใช้ ‘threads’ แทน ‘clothes’ ใช้ ‘wheels’ แทน ‘car’ ใช้ ‘foot’ แทน ‘infantry’ (กองทหารราบ) และใช้ ‘hands’ เมื่อกล่าวถึงผู้มีอาชีพปฏิบัติงาน หรือในภาษาไทยมีการใช้ ‘หลังคาเรือน’ แทน ‘บ้าน’ หรือใช้คำว่า ‘หัวหงอกหัวดำ’ แทนคำ ‘คนแก่และคนหนุ่มสาว’ เป็นต้น”

19. ภาพพจน์ลดค่า (tapinosis) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) แบบหนึ่งซึ่งใช้ข้อติพจน์มาทำให้สิ่งที่กล่าวถึงนั้นดูด้อยค่าหรือด้อยความสำคัญลง เช่น บทร้อยกรอง ของอะเล็กซานเดอร์ โปป ที่กล่าวถึงคฤหาสน์ในชนบทของ Timon ใน Moral Essay, Epistle IV:

Greatness, with Timon, dwells in such a draught
As brings all Brobdignag before your thought.
To compass this, his building is a Town,
His pond an Ocean, his parterre a Down:
Who but must laugh, the Master when he sees,
A puny insect, shiv’ ring at a breeze!
Lo, what huge heaps of littleness around!”

ผู้วิจัยจะใช้ประเภทของภาษาภาพพจน์ และคำนิยามของประเภทของภาษาภาพพจน์ตามการบัญญัติของราชบัณฑิตยสถานนี้ ในการจำแนกประเภทของภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในบทละครเรื่อง “The Merchant of Venice” และในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ต่อไป

2.3 แนวคิดและทฤษฎีการแปลภาษาภาพพจน์

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการแปลภาษาภาพพจน์ของนักวิชาการทั้งไทย และต่างประเทศ ดังต่อไปนี้

ปีเตอร์ นิวมาร์ค (Peter Newmark 1981:88) ได้แนะนำวิธีการแปลอุปมาอุปไมยไว้ดังนี้

1. ถอดความภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับ ให้มีภาพพจน์เหมือนกับภาษาภาพพจน์ในภาษาฉบับแปล
2. เลือกใช้ถ้อยคำที่มีภาพพจน์คล้ายกับภาษาภาพพจน์ในภาษาต้นฉบับ โดยที่ไม่ขัดกับวัฒนธรรมของภาษาในฉบับแปล
3. ใช้อุปมา (simile) ในการเปรียบเทียบแทนอุปลักษณ์ (metaphor) เพื่อให้มองเห็นภาพพจน์ได้ชัดเจน เพราะผู้อ่านฉบับแปลจะสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายกว่า
4. เพิ่มคำที่แสดงความหมายนัยประหวัดของภาษาฉบับแปล
5. ใช้ถ้อยคำอื่นที่มีความหมายโดยนัยคล้ายกับภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับ
6. ตัดคำภาษาภาพพจน์นั้นทิ้ง หากไม่สามารถหาความหมายที่ถูกต้องหรือเทียบเคียงกับภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับนั้นได้ และภาษาภาพพจน์นั้นไม่มีความสำคัญพอที่จะทำให้เนื้อหาของสาระของเรื่องผิดเพี้ยนหรือบิดเบือนไป
7. ใช้ถ้อยคำตามภาษาภาพพจน์เดิม แต่เพิ่มเติมความหมายโดยนัยของภาษาภาพพจน์นั้นเข้าไปด้วย

เชวง จันท์เขตต์ (2528: 143-144) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการแปลภาษาภาพพจน์ไว้ว่า การที่ผู้แปลจะเลือกแปลอุปมาอุปไมยในรูปแบบใดนั้น ต้องคำนึงถึงประโยชน์ของอุปมาอุปไมยเป็นหลัก หากเป็นการแปลเพื่อนันทประโยชน์ควรใช้วิธีการแปลแบบถอดความตรงตัว ถ้าเป็นการแปลเพื่อสารประโยชน์ควรใช้การแปลแบบเอาใจความเป็นหลัก และถ้าเป็นการแปลเพื่ออาณานิคมประโยชน์ควรใช้วิธีการสร้างคำขึ้นมาใหม่

สัจฉริย สายบัว (2540: 97) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายสำคัญของการใช้ภาษาภาพพจน์คือการสื่อความหมายในวรรณกรรมให้ชัดเจน เพื่อสร้างอารมณ์ในตัวผู้อ่านให้สมจริงและเพื่อให้แน่ใจว่าผู้อ่านสามารถเข้าใจความหมายของสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อ ตัวอย่างเช่น กามโอรุ์ดังใบไม้อ่อน กามกรดังวงขลุ่ย เพื่อสื่อถึงความงามของริมฝีปากและแขน ดังนั้นในการแปลวรรณกรรมจากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง การแปลหรือการถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง การถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์ให้ตรงตามต้นฉบับและยังคงความงดงามของภาษาไว้ได้นั้น ผู้แปลจำเป็นต้องใช้ความรู้และทักษะระดับสูงในการแปลเพื่อให้ผู้อ่านต่างวัฒนธรรมสามารถเข้าใจความหมายของภาษาภาพพจน์นั้นได้ตรงตามภาษาต้นฉบับ

ตัณฺหวิ สายบัว (2543: 43) ได้ให้ข้อคิดเพิ่มเติมว่าผู้เขียนต้นฉบับมีจุดประสงค์ในการใช้ภาษาภาพพจน์แตกต่างกันออกไป ดังนั้นผู้แปลจึงมีหน้าที่วิเคราะห์ต้นฉบับเพื่อให้ทราบถึงจุดประสงค์ของการใช้ภาษาภาพพจน์นั้นให้ได้ เนื่องจากจุดประสงค์ของภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับนั้นเป็นตัวกำหนดบทบาทและหน้าที่ของโวหารในข้อความนั้นๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้แปลที่จะต้องสื่อสิ่งเหล่านี้ไปยังผู้อ่านฉบับแปลให้ได้อย่างครบถ้วน

นอกจากนี้ ตัณฺหวิ สายบัว (2540: 99) ยังได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแปลภาษาภาพพจน์ไว้ว่า การแปลภาษาภาพพจน์นั้น ผู้แปลจำเป็นต้องเลือกรูปแบบการแปลที่สามารถสื่อความหมายจากต้นฉบับให้ตรงที่สุด โดยรูปแบบการแปลที่ผู้แปลมักเลือกใช้ มีดังต่อไปนี้

1. การแปลแบบตรงตัว หมายถึงการเลือกใช้คำที่มีความหมายอ้างอิงตรงกับคำในต้นฉบับ ในกรณีนี้คำและความหมายของภาษาภาพพจน์ที่เลือกใช้นั้นต้องเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในภาษาฉบับแปล

2. การแปลแบบตีความ หมายถึงผู้แปลต้องตีความหมายเปรียบเทียบแล้วใช้ความหมายที่ตีความได้นั้นมาถ่ายทอดในฉบับแปล การแปลในรูปแบบนี้มักใช้กับต้นฉบับที่ผู้เขียนใช้คำและสำนวนที่ผู้อ่านฉบับแปลไม่สามารถเข้าใจได้ นอกจากนี้การแปลแบบตีความนี้ยังใช้กับคำหรือสำนวนใหม่ ที่ไม่มีคำหรือสำนวนในภาษาแปลมาใช้แทนหรือเทียบเคียงได้

3. การแปลแบบตรงตัวผสมการตีความ หมายถึงการแปลที่ผู้แปลเลือกใช้คำ และสำนวนเดิมในต้นฉบับมาใช้ในฉบับแปลและตีความหมายเพิ่มลงไป เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจความหมายของคำและสำนวนที่ใช้ในการเปรียบเทียบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง หมายถึงการแปลที่ผู้แปลตีความหมายของภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับ แล้วสร้างหรือเลือกสรรคำหรือสำนวนโวหารในฉบับแปลที่มีความหมายเหมือนกันมาใช้แทน การแปลรูปแบบนี้ใช้ในกรณีที่การถ่ายทอดภาษาภาพพจน์ตามรูปแบบเดิมอย่างตรงตัวไม่สามารถสื่อความหมายไปยังผู้อ่านการแปลได้ หรือในกรณีที่การถ่ายทอดความหมายโดยการตีความทำให้เสียอรรถรสของต้นฉบับ และกรณีที่ภาษาภาพพจน์ใหม่ที่เลือกใช้นั้นมีความหมายบรรยากาศและรสชาติเทียบเคียงได้กับภาษาภาพพจน์เดิมในต้นฉบับและผู้อ่านฉบับแปลสามารถเข้าใจได้

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษา

เนื่องจากการแปลภาษาภาพพจน์ มีการศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในจำนวนจำกัด ดังนั้นจากการค้นคว้า จึงพบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลภาษาภาพพจน์โดยตรง ดังต่อไปนี้

2.4.1 งานวิจัยของ เทเรซ่า โดบรินซก้า (Teresa Dobrzyńska, 1995: 596) ได้กล่าวถึงการแปลภาษาภาพพจน์ไว้ว่า โดยทั่วไปภาษาภาพพจน์จะใช้ในรูปแบบภาษาที่ซับซ้อน ดังนั้น ในการแปลภาษาภาพพจน์ย่อมเกิดปัญหาขึ้น เนื่องจากในการถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์จากภาษาต้นฉบับไปสู่ภาษาแปลนั้น ผู้เขียนต้นฉบับและผู้อ่านภาษาฉบับแปลย่อมมีวัฒนธรรมและระบบความเชื่อที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลภาษาภาพพจน์มีดังนี้

1. ผู้เขียนต้นฉบับและผู้อ่านฉบับแปลมีความรู้ และวัฒนธรรมไม่เท่ากัน อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน
2. ความแตกต่างของสถานการณ์ในการสื่อสาร ในการถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์จากภาษาหนึ่งเป็นอีกภาษาหนึ่ง
3. ความเปลี่ยนแปลงทางปัจจัยทางวิทยาศาสตร์ ก่อให้เกิดความแตกต่างในการรับรู้ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการตอบสนองของผู้รับสาร

ส่วนกลวิธีในการแปลภาษาภาพพจน์นั้น โดบรินซก้าได้เสนอแนะไว้ 3 ประการด้วยกัน คือ

- ก. การแปลตรงตัวตามต้นฉบับ
- ข. การใช้ภาษาภาพพจน์อย่างอื่นแทนแต่มีความหมายไปในทางเดียวกัน
- ค. การถอดความภาษาภาพพจน์นั้นหากไม่สามารถแปลได้

ผู้แปลจะเลือกใช้กลวิธีใดในการแปลภาษาภาพพจน์นั้น ขึ้นอยู่กับชนิดของสารที่จะแปล และจุดมุ่งหมายในการแปล

2.4.2 ฉัฐวรรณ อนุศาสนนันท์ (2544: 92) ได้ศึกษาวิธีการแปลเรื่องโรมิโอและจูเลียต บทพระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเสนอแนะกลวิธีในการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระองค์ทรงใช้ว่า ในการแปลอุปมาและอุปลักษณ์นั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการแปลสองประเภทคือ การแปลตรงตัว ทรงใช้เมื่อสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเป็นสิ่งที่เข้าใจกันคืออยู่แล้วในภาษาไทยและเมื่อแปลแล้วสามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องตีความ และการแปลปรับบท โดยทรงใช้ในกรณีที่ไม่สามารถแปลตรงตัวได้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้การแปลปรับบทสามรูปแบบคือ การแปลโดยตีความจากต้นฉบับ การแปลโดยเทียบเคียงสำนวนไทย และการแปลโดยเปลี่ยนอุปลักษณ์เป็นอุปมา สำหรับการแปลบุคลาธิษฐานนั้น ทรงใช้การแปลแบบตรงตัว ส่วนการแปลปฏิรูปพจน์หรือการอ้างถึง พระองค์ทรง

ใช้การแปลแบบตรงตัวและการละไม่แปล และการแปลปฏิพจน์ ทรงใช้การแปลตรงตัวและการแปลแบบปรับบทเพื่อช่วยในการถ่ายทอดความหมายให้ตรงตามต้นฉบับ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาทวิวิธีการแปลภาษาภาพพจน์เรื่อง “เวนิสวานิช” บทพระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

3.1 ประเภทของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ทวิวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในบทพระราชนิพนธ์แปลเรื่องนี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางแก่นักแปลด้านบันเทิงคดี ให้สามารถเลือกใช้ทวิวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่เหมาะสมในการแปลงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.2 แหล่งข้อมูล

ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแปลของนักวิชาการด้านการแปล ทั้งนักวิชาการต่างประเทศและนักวิชาการไทย ได้แก่ วิทย์ ศิวะศรียานนท์ (2514) ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522) เหวง จันทรเขตต์ (2528) สิทธา พินิจภูวดล (2529) มาริอานน์ เลเดอเร่ (2540) และสัญญาวี สายบัว (2540) เพื่อเป็นกรอบแนวคิด และเป็นแนววิเคราะห์การแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช”

3.2.2 ศึกษาคำนิยามและการแบ่งประเภทภาษาภาพพจน์ของ ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522) ลักขณา ไตวิวัฒน์และพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2537) กาญจนา วิชญ์ปกรณ์ (2542) ยูวาสัย ชัยศิลป์วัฒนา (2544) ราชบัณฑิตยสถาน (2545) เอ็ม เอ็ม ลิเบอร์แมนและ เอ็ดเวิร์ด อี ฟอสเตอร์ (1968) และเอ็ม เอช อาบรัมส์ (1999) เป็นแนวทางในการจำแนกประเภทของภาษาภาพพจน์ที่พบในพระราชนิพนธ์แปล

3.2.3 ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการแปลภาษาภาพพจน์ของ ปีเตอร์ นิวมาร์ค (1981) เหวง จันทรเขตต์ (2528) และสัญญาวี สายบัว (2540) เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ภาษาภาพพจน์ที่พบในพระราชนิพนธ์แปล

3.2.4 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลภาษาภาพพจน์ของ เทเรซ่า โดบรินชก้า (1995) และฉัฐวรรณ อนุศาสนนันท์ (2544)

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

1. อ่านต้นฉบับภาษาอังกฤษ โดยการอ่านครั้งแรกเพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม และอ่านครั้งที่สองอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาและความหมายของต้นฉบับ
2. ตรวจสอบภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในต้นฉบับ โดยยึดตามคำนิยามของราชบัณฑิตยสถาน
3. อ่านฉบับแปลโดยการอ่านครั้งแรกเพื่อให้เข้าใจเนื้อเรื่องโดยรวม และอ่านครั้งที่สองอย่างละเอียดเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาและความหมายของฉบับแปล
4. ตรวจสอบภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในฉบับแปล โดยยึดตามคำนิยามของราชบัณฑิตยสถาน
5. เปรียบเทียบภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในต้นฉบับและฉบับแปล
6. รวบรวมข้อมูลและบริบทที่เกี่ยวกับภาษาภาพพจน์ทั้งในต้นฉบับและฉบับแปล

3.3.2 การแบ่งประเภทข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทตัวอย่างภาษาภาพพจน์ที่พบใน “The Merchant of Venice” และในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” โดยยึดตามคำนิยามราชบัณฑิตยสถานที่กำหนดไว้ พบว่าภาษาภาพพจน์มีทั้งหมด 10 ประเภท ดังนี้

- 1) การอ้างถึง (allusion)
- 2) แนวเทียบ (analogy)
- 3) ภาวะแย้ง (antithesis)
- 4) ความนึ๊กเปรียบเทียบ (conceit)
- 5) อติพจน์ (hyperbole)
- 6) อุปลักษณ์ (metaphor)
- 7) บุคลาธิษฐาน (personification)
- 8) อุปมา (simile)
- 9) สัมพจน์ (synecdoche)
- 10) การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) เป็นประเภทของภาษาภาพพจน์ที่ไม่พบในต้นฉบับแต่ปรากฏอยู่ในฉบับแปล ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายในบทที่ 5 ต่อไป

3.3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมและแยกประเภทข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ ตามหลักการแปลภาษาภาพพจน์ของสัญญาวิ สายบัว (2540: 99-101) ดังต่อไปนี้

1. การแปลแบบตรงตัว
2. การแปลแบบตีความ
3. การแปลตรงตัวประกอบการตีความ
4. การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง

3.3.4 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์มาสรุป และอภิปรายผลการศึกษากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

บทที่ 4

ประเภทของภาษาภาพพจน์ในบทละครเรื่อง “The Merchant of Venice” และพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช”

จากการศึกษาการใช้ภาษาภาพพจน์ในเรื่อง “The Merchant of Venice” พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ 9 ประเภท และในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ 10 ประเภท ตามการจำแนกประเภทของราชบัณฑิตยสถาน (2545) ดังต่อไปนี้

4.1 การอ้างถึง (allusion) คือ “การกล่าวถึงเรื่องอื่นนอกเรื่องที่เกี่ยวข้อง เช่น กล่าวถึงบุคคล เหตุการณ์ นิทาน หรือวรรณกรรมอื่นๆ” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างถึงดังต่อไปนี้

4.1.1 การแปลจากต้นฉบับที่ใช้การอ้างถึง (allusion) เป็นการอ้างถึง (allusion)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. Yes, to smell pork, to eat of the habitation which your Prophet the Nazarite conjured the devil into: (p. 34)	เออ, ก็จะไปดมเนื้อหมูนั่นสิ; จะให้ไปกินของที่ศาสนานาซาริตของนาย เสกเอาผีร้ายเข้าไปสิงไว้แล้วนั่นสิ (น. 22)

ในต้นฉบับและในพระราชนิพนธ์แปล เป็นตอนที่ไอช็อลซึ่งเป็นชาวยิวที่ไม่ได้รับประทานเนื้อหมู กล่าวประชดประชันโดยอ้างถึง “Prophet the Nazarite” ซึ่งปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลว่า “ศาสนานาซาริต” หรือ “พระเยซู” ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาคริสต์ โดยมีเรื่องเล่าว่าพระเยซูได้ขับไล่ผีร้ายออกจากชายสองคน แล้วผีนั้นได้เข้าไปสิงในฝูงหมูป่าดำ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. When Jacob graz'd Uncle Laban's sheep, This Jacob from our holy Abram was (As his wise mother wrought in his behalf) The third processor; ay, he was the third.(p. 35)	เมื่อยากบชนกของชาติข้า รับเลี้ยงแกะของอาลาบันขยัน ยากบเป็นบุตรที่สามผู้งามครัน ของอาบรัมผู้พันเผ่าโบราณ, ยากบมีแกะสี่ตัวที่สาม (น. 25)

เมื่ออันโตนิโอมาขอยืมเงินจากไอแซค ไอแซคได้กล่าวอ้างถึง “Jacob” ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของชาวยิว โดยยกเรื่องราวในพระคัมภีร์ในตอนที่แสดงถึงความฉลาดแกมโกงขึ้นมากล่าวเพื่อเรียกดอกเบี้ยจากอันโตนิโอ โดยในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “ยาขอบ” ผู้เป็นบุตรของ “Abram” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “อาบรัม” และเป็นหลานชายของ “Laban” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล ใช้ว่า “ลาบัน” ซึ่งเป็นน้องชายของ “อาบรัม”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. If <u>Hercules</u> and <u>Lichas</u> play at dice Which is the better man, the greater throw My turn by fortune from the weaker hand: (p. 39-40)	<u>เฮอรัคลีส</u> ผู้กำแหงแรงชะงัด ขอควดแข่งลิคัสแรงหย่อนหนัก, อาจจะแพ้เพราะคะเนนนำแก่นัก; หรือขุนพลสิทธิศักดิ์แพ้ลูกกอง (น. 35)

เจ้ามอริออคโคได้กล่าวกับนางปอร์เซียถึงการเสี่ยงทายเลือกหีบ โดยเจ้ามอริออคโคได้กล่าวอ้างถึง “Hercules” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายทอดเสียงว่า “เฮอรัคลีส” ผู้เป็นวีรบุรุษที่มีชื่อเสียงในเทพปกรณัมกรีก กับ “Lichas” ซึ่งปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลว่า “ลิคัส” ผู้เป็นคนรับใช้ของ “เฮอรัคลีส” แต่ต่อมาภายหลังได้ทรยศ “เฮอรัคลีส” จึงถูกสาปให้กลายเป็นหินอยู่ในทะเล

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. O ten times faster <u>Venus</u> ' pigeons fly To seal love's bonds new-made, than they are wont To keep obliged faith unforfeited. (p. 51)	นกของนางรดียีนดีจริง รวดเร็วยิ่งสิบเท่าแสนเขาวนไฉ; ในเมื่อยามไปสู่เจ้าคู่ซิ่น ภิรมย์รื่นแรกรักกันใหม่ฯ ย่อมเร็วกว่าไปหาอรทัย ผู้รักใคร่กันนานพาลจะจาง! (น. 55)

สะละวีโนกล่าวอ้างถึง “Venus” เทพีแห่งความรักของโรมัน ระหว่างที่สนทนากับกราดิยาโน ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “รติ” ซึ่งหมายถึง “Psyche” ผู้เป็นภรรยาของกามเทพแทน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. Come, come Nerissa, for I long to see Quick <u>Cupid's</u> post, that comes so mannerly. (p. 61)	มาเถิดมา เนริสสา; ข้าอยากมอง คูหุดของกามเทพผู้นี้ไซ้ กิริยาท่าทางเป็นอย่างไร (น. 75)

นางปอร์เซียชวนเนริสสาออกไปพบบัสตานิโอซึ่งเป็นหูดของเทพเจ้าแห่งความรัก เนื่องจากเป็นผู้ที่นำความรักมาด้วย โดยนางปอร์เซียได้กล่าวอ้างถึง “Cupid” ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความรัก และเป็นบุตรของ “วินัส” ในบทพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “กามเทพ”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
6. As are those dulcet sounds in break of day, That creep into the dreaming bridegroom's ear, And summon him to marriage. Now he goes With no less presence, but with much more love Than young <u>Alcides</u> , when he did redeem The virgin tribute, paid by howling <u>Troy</u> To the Sea-monster: I stand for sacrifice, The rest aloof are the Dardanian wives: With bleared visages come forth to view The issue of th' exploit: Go <u>Hercules</u> , Live thou, I live; with much much more dismay I view the fight, than thou that mak'st the fray. (p. 66-67)	หนึ่งบรรเลงเพลงเพราะเสนาะนัก เรียกเพื่อนรักโคมงามยามอุษา ให้ตื่นขึ้นเตรียมการงานวิวาห์. พิศดูท้าวทำยิ่งน่ารัก. ท่าทางหาญราวนิทานโบราณกล่าว ถึงเรื่องราวอัลกิดีสวีเศษศักดิ์, ซึ่งลงช่วยกัลยาพาพัศตร์ อันสำนักตรอยยกให้มังกร; แต่เธอนี้มีจิตเสนาหา ยิ่งกว่าอัลกิดีส ณ ปางก่อน, อัลกิดีสหวังได้แต่อัศตร ที่นครโตรยะจะรางวัล ตัวเราเหมือนเจ้ามารศรี ที่ถูกยกให้มังกรอันแข็งขัน; คนอื่นๆ เหมือนปวงประชานันต์

	<p>ซึ่งพร้อมกันคอยดูอยู่เรียงราย ขอเชิญอัลคิเดสพิเศษศักดิ์! ขอยอดรักเลือกสรรพลันสมหมาย. เราร้อนใจนักหนา, ประดาตาย ยิ่งกว่าผู้เสี่ยงทายหีบอำไพ (น. 85-86)</p>
--	--

นางปอร์เซียสนทนากับบัสซานิโอที่กำลังจะเลือกหีบเพื่อเสี่ยงทาย โดยนางปอร์เซียได้กล่าวอ้างถึง “Alcides” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “อัลคิเดส” ซึ่งเป็นอีกชื่อหนึ่งของ “เฮอรัคลีส” ในตอนที่ “เฮอรัคลีส” ได้ช่วยชีวิต “เฮลิโอนี” ธิดาของกษัตริย์เมืองทรอยก่อนที่นางจะตกเป็นอาหารของมังกร เนื่องจาก “อัลคิเดส” อยากได้มีงาพิเศษเป็นรางวัลตอบแทน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
7. ...wear yet upon their chins The beards of <u>Hercules</u> and frowning <u>Mars</u> , (p. 67)	แต่ไว้หนวดคอดคราเพราะพิลาส, ทำองอาจเหลือเกินเดินลุยฉาย, ราวกับ <u>เฮอรัคลีส</u> ขลังกำลังกาย หรือเทพบุตรรูทร้ายเจ้าสงคราม; (น. 87)

บัสซานิโอได้กล่าวอ้างถึง “Hercules” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “เฮอรัคลีส” วีรบุรุษในเทพปกรณัมกรีกและ “Mars” ในพระราชนิพนธ์แปลทรงใช้ว่า “รูทร” ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งสงครามของกรีก

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
8. A <u>Daniel</u> come to judgement, yea a <u>Daniel</u> . (p. 89)	เออ ! แคนีเอลมาแท้ ! แคนีเอลมา (น. 129)
9. A second <u>Daniel</u> , a <u>Daniel</u> Jew, (p. 93)	แคนีเอลมาอีกละแฮ้, แคนีเอลมา ! (น. 135)
10. A <u>Daniel</u> still say I, a second <u>Daniel</u> , I thank thee Jew for teaching me that word. (p. 93)	แคนีเอลแท้, แคนีเอลวินิจัย ! ข้าขอบใจ, อ้ายยิว, ที่สอนข้า. (น. 136)

กราดิยาโนยกย่องนางปอร์เซียผู้ปลอมตัวเป็นเนติบัณฑิตมาว่าความให้อันโตนิโยว่า เป็น “Daniel” บุคคลที่ฉลาดและมีความยุติธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในคัมภีร์ไบเบิล ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายเสียงว่า “แดนเนียล”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
11. Why then the <u>Devil</u> give him good of it: I'll stay no longer question. (p. 93)	<u>ยมบาล</u> ช่วยเกิดเกษมสันต์! ข้าไม่ขอรออยู่ให้เขี่ยกัน. (น. 136)

ตอนที่ไซลือรู้ตัวว่าตัวเองแพ้คดี ในต้นฉบับเชกสเปียร์ได้กล่าวอ้างถึง “Devil” ซึ่งมีความหมายว่า “ปีศาจร้าย” ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงอ้างถึง “ยมบาล” เจ้าแห่งนรก ซึ่งเป็นตัวแทนของความชั่วร้าย ว่าเป็นผู้ช่วยเหลือพวกของอันโตนิโย

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
12. ...in such a night <u>Troylus</u> methinks mounted the Trojan walls, And sigh'd his soul towards the Grecian tents Where <u>Cressid</u> lay that night. (p. 98)	ในราตรีเช่นนี้ <u>เจ้าทรอยลัส</u> หน่อกษัตริย์โตรยามหาศาล, ได้ขึ้นไปไฝ่ฝนนบนปราการ ถึงนางน่มนงคราญ <u>เครีสตีดา</u> , ผู้อยู่ค่ายโยนง, ไอ้ออกเอ๋ย, เป็นเชลย. (น. 148)

ตอนที่ลอเร็นโซออกมาขึ้นชื่นชมความงามในยามค่ำคืนกับเซ็สตีกา ลอเร็นโซได้กล่าวอ้างถึง “Troylus” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “ทรอยลัส” ตัวละครในนิทานยุคกลางเรื่อง สงครามแห่งทรอย กับ “Cressid” ซึ่งเป็นคนรักของ “ทรอยลัส” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “เครีสตีดา”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
13. In such a night Did <u>Thisbe</u> fearfully o'er-trip the dew, And saw the lion's shadow ere himself, And ran dismayed away. (p. 98)	ราตรีเช่นนี้ <u>หนานา</u> <u>ทิสบี</u> เร็วรัดตัดลานหญ้า, เห็นเงาลิงหวั่นางหน้าแสนตกใจ, ต้องรีบลี้. (น. 148)

เชื่สติกายเรื่องของ “Thisbe” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “ทิสบี” มากแล้ว ขณะสนทนากับลอเร็นโซ “ทิสบี” เป็นชาวเมืองอัสซีเรีย และเป็นคนรักของ “Pyramus” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “ปรัมมัส” แต่บิดามารดาขัดขวางความรักของคนทั้งสอง วันหนึ่งทั้งสองนัดพบกัน แต่ “ทิสบี” มาถึงสถานที่นัดพบก่อน นางพบสิงโตกำลังกินวัวอยู่ นางตกใจเลยวิ่งหนี ขณะที่วิ่งเสื้อผ้าของนาง หล่นลงมาชิ้นหนึ่ง สิงโตเลยตะครุบไว้ เลือดที่ปากสิงโตจึงติดที่ผ้าชิ้นนั้น เมื่อ “ปรัมมัส” มาถึง และพบผ้าเปื้อนเลือดชิ้นนั้น จึงเข้าใจว่านางตายแล้ว “ปรัมมัส” เลยฆ่าตัวตาย เมื่อ “ทิสบี” ย้อนกลับมา นางเสียใจที่ “ปรัมมัส” ตายแล้ว นางจึงฆ่าตัวตายตาม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
14. In such a night Stood <u>Dido</u> with a willow in her hand Upon the wild sea banks, and waft her love To come again to <u>Carthage</u> . (p. 98)	ราตรีเช่นนี้, โอ้ นางไดโดยืนจ้องและร้องไห้, ที่ชายหาดสาคร โศกาลัย โหยหวนให้คู่เสน่หกลับคืนมา ยังคาร์เธจธานี. (น. 148)

ตอนที่ลอเร็นโซได้ตอบกับเชื่สติก้า ลอเร็นโซกล่าวอ้างถึง “Dido” ราชนีของ “Carthage” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงถ่ายเสียงว่า “ไดโด” และ “คาร์เธจ” ตามลำดับ ต่อมาพระนางได้ทรงพบและหลงรัก “Aeneas” ซึ่งกำลังเดินทางไปยังอิตาลี และได้แหวะที่นครคาร์เธจ เมื่อ “Aeneas” จากไป พระนางเสียพระทัยมาก จึงปลงพระชนม์ตนเองบนกองไฟที่ใช้เผาศพ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
15. In such a night <u>Medea</u> gather'd the enchanted herbs That did renew old <u>Aeson</u> . (p. 98)	ราตรีเช่น คืนนี้เห็นเมเดียที่ขมอมหา เก็บ โอสถบดตำทำเป็นยา, เพื่อรักษาเอซอนคืนกำลัง เหมือนเยาว์วัย. (น. 148-149)

เซ็สติก้าได้กล่าวอ้างถึง “Medea” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “เมเดีย” ภรรยาของ “Jason” นางเป็นผู้ที่ปรุงยาให้ “Aeson” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล ใช้ว่า “เอสอน” ซึ่งเป็นบิดาของ “เจสัน” รับประทานแล้ว กลายเป็นหนุ่มอีกครั้ง

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
16. Come ho, and wake <u>Diana</u> with a hymn, With sweetest touches pierce your Mistress’ ear, And draw her home with music. (p. 100)	จงขับลำพราพร้อมกล่อมจันทร์! ให้คุณหญิงโสภายินสะพรั่ง พร้อมดนตรีกล่อมเพลงอันแวววัง. (น. 152)

ตอนที่ลอเร็นโซบอกให้นักดนตรีบรรเลงดนตรีในยามค่ำคืน ลอเร็นโซกล่าวอ้างถึง “Diana” ซึ่งเป็นเทพีแห่งดวงจันทร์ ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “จันทร์รา”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
17. By the sweet power of music: therefore the Poet Did feign that <u>Orpheus</u> drew trees, stones, and floods, (p. 101)	เหตุฉะนั้นจึงจินตกว่า ว่าออร์เฟียสผู้ฉลาดอาจคิดพิณ เรียกก้อนหิน, พฤษยา, วารีศรี; (น. 152)

ลอเร็นโซได้กล่าวถึง “Orpheus” ระหว่างที่สนทนากับเซ็สติก้า “Orpheus” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “ออร์เฟียส” บุตรของเทพเจ้า “Apollo” กับ เทพธิดา “Calliope” “ออร์เฟียส” เป็นผู้ที่มีความสามารถในการบรรเลงพิณซึ่ง “Apollo” เป็นผู้มอบให้ เมื่อเขาบรรเลงพิณ สัตว์ป่า หิน และต้นไม้จะติดตามเขาเพื่อฟังพิณที่เขาบรรเลง

4.1.2 การแปลจากต้นฉบับที่ใช้การอ้างถึง (allusion) เป็นอติพจน์ (hyperbole)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. If I live to be as old as <u>Sibylla</u> , I will die as chaste as <u>Diana</u> : (p. 32)	ถึงแม้ว่าฉันจะต้องอยู่จนแก่แรดแปลสิบปี และ คงเป็นพรหมจารีอยู่จนชั่วชีวิตหาไม่ (น. 19)

นางปอร์เซียได้กล่าวกับเนริสสาว่านางยึดถือคำสั่งเสียของบิดาเป็นสำคัญ ถึงแม้ว่านางต้องอยู่เป็นโสดไปจนชั่วชีวิตก็ตาม ในต้นฉบับนางปอร์เซียได้กล่าวอ้างถึง “Sibylla” ธิดาของเทพ “Zeus” และ “Lamia” โดยตามเทพปกรณัมของกรีก เทพเจ้า Apollo ได้ให้พร “Sibylla” ตามคำขอของเธอที่ต้องการมีชีวิตที่ยืนยาว และ “Diana” เป็นเทพีที่ครองพรหมจรรย์ ส่วนในฉบับแปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมา ก็คือ การมีชีวิตอยู่อย่างยาวนานมาก ๆ และ “เป็นพรหมจารีอยู่จนชั่วชีวิตหาไม่” ซึ่งทำให้เห็นภาพของผู้หญิงที่ไม่ได้แต่งงานต้องครองพรหมจรรย์ไปจนตลอดชีวิต

4.1.3 การแปลจากต้นฉบับที่ใช้การอ้างถึง (allusion) เป็นอุปมา (simile)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. ...and her sunny locks Hang on her temples like a golden fleece, Which makes her seat of Belmont <u>Colchos'</u> <u>strond,</u> And <u>many Jasons</u> come in quest of her. (p. 28)*	ผมหล่อนเหลืองเรืองอุไรเหมือนไหมทอง และฟูฟ่องที่หน้าผากทั้งสองข้าง, <u>เปรียบเหมือนแก้วแพรวพร้อยลอยอยู่กลาง</u> <u>คัคนางค์เพื่อให้นักนไฟ้ชม.</u> (น. 14)*

ในต้นฉบับมีการอ้างถึง “Belmont” ซึ่งเป็นเมืองที่นางปอร์เซียอาศัยอยู่กับ “Colchos” ซึ่งเป็นเมืองที่มีขนแกะทองคำอยู่ และกล่าวถึงบรรดาชายหนุ่มที่พากันมาเข้าพิธีเสี่ยงทายว่าเหมือนกับ “Jason” ที่มุ่งมาพิชิตขนแกะทองคำ นั่นก็คือ นางปอร์เซียนั่นเอง ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้นางปอร์เซีย เป็นสาระ และ “แก้วแพรวพร้อย” เป็นสื่อเปรียบเทียบ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. <u>I know he will be glad of our success,</u> <u>We are the Jason, we have won the fleece.</u> I would you had won the fleece that he hath lost. (p. 72)	<u>ฉันนับถือ, เชื่อว่าคงพอใจ</u> <u>ที่ตัวเราทั้งสองสมปองแล้ว</u> <u>เหมือนได้แก้วชวลิตพิสมัย.</u> ฉันเสียดายที่สหายของเกลอไซรั บมิได้สุขบ้างเหมือนอย่างนาย. (น. 97)

ตอนที่สะเลริโยมาแจ้งข่าวอันโตนิโอแก่บัสซานิโอ กราติยาโนนี้กว่าอันโตนิโอรู้สึกพึงพอใจที่ตนเองและบัสซานิโอมีความสุข ในต้นฉบับกราติยาโนกล่าวอ้างถึง “Jason” และ “the fleece” ซึ่งหมายถึง “ขนแกะทองคำ” ในเทพปกรณัมกรีก กราติยาโนคาดว่าอันโตนิโอคงกำลังดีใจที่ได้ทราบว่าตนและบัสซานิโอซึ่งเป็นเพื่อนรักของอันโตนิโอ กำลังมีความรู้สึกดีใจเหมือนความรู้สึกของ “Jason” ตอนที่พิชิต “ขนแกะทองคำ” ซึ่งเป็นสิ่งที่มีค่าและได้มาด้วยความยากลำบากได้ แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้ความพอใจของอันโตนิโอต่อความสำเร็จในชีวิตรักของกราติยาโนและบัสซานิโอ เป็นสาระ การได้ครอบครองอัญมณีที่มีค่า เป็นสื่อเปรียบเทียบ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. And for thy life let justice be accus'd: Thou almost mak'st me waver in my faith; <u>To hold opinion with Pythagoras,</u> <u>That souls of animals infuse themselves</u> <u>Into the trunks of men. Thy currish spirit</u> <u>Govern'd a Wolf, who hang'd for human</u> <u>slaughter,</u> <u>Even from the gallows did his fell soul fleet;</u> <u>And whilst thou lay'st in thy unhallowed dam,</u> <u>Infus'd itself in thee: (p. 87)</u>	การที่มีงยืนยงคงชีวา ข้านี้ก็คิดเตียนยุติธรรม. กูออกเชื่อข้อความตามโบราณ ที่ว่าดวงวิญญาณสัตว์ต่ำ ๆ อาจสิงในกายมนุษย์สุกระฆ่า: ใจมึงดำราวกับหมาป่าแท้ ๆ ชะรอยคนจัญไรใจหมาป่า จะถูกลงอาญาครั้งหนึ่งแน่. และเมื่อยามวายปราณวิญญาณแระ ไปเข้าท้องของแม่มึงแน่ละ;(น. 123)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ กล่าวอ้างถึงนักปรัชญาชาวกรีกนามว่า “Pythagoras” ซึ่งมีความเชื่อว่าวิญญาณของมนุษย์หรือสัตว์ที่เสียชีวิตไปแล้วสามารถไปอาศัยในร่างของสิ่งมีชีวิตอื่นได้ ในบทสนทนาระหว่างกราติยาโนกับไซลือก โดยกราดานิโอคำนิเรื่องความใจดำของไซลือก ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวถึงหลักปรัชญาเกี่ยวกับวิญญาณของสัตว์ที่เสียชีวิตไปแล้วและอาศัยอยู่ในร่างของมนุษย์ และพระองค์ยังทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้ “ความใจดำ” เป็นสาระ และ “หมาป่า” เป็นสื่อเปรียบเทียบ

4.1.4 การแปลต้นฉบับจากการอ้างอิง (allusion) เป็นบรรยายโวหาร (narrative)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>1. Bring me the fairest creature northward born, Where <u>Phoebus' fire</u> scarce thaws the icicles, And let us make incision for your love, To prove whose blood is reddest his or mine. (p.39)</p>	<p>จงหาชายชาวอุดรศุนทรร้าง รูปสำอาง, มาจากประเทศไหนด <u>ซึ่งแสงแดดแผดอ่อน หย่อนแรงไฟ</u> จนแทบไม่เผาหิมะให้ละลาย, แล้วจงเชือดเลือดดูให้รู้แจ้ง ซึ่งแรงรักในตัวนางโฉมฉาย, เปรียบคุณเกิดโลหิตทั้งสองชาย ของใครฉายแสงแดงแรงกว่ากัน. (น. 33)</p>

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์อ้างอิง “Phoebus’ fire” ถ้าแปลตามตัวอักษร จะได้ว่า “ไฟของฟิบัล” ซึ่งหมายถึง “แสงแดด” นั่นเอง เนื่องจาก “Phoebus” เป็นอีกชื่อหนึ่งของ “Apollo” ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งดวงอาทิตย์ ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงไม่ได้กล่าวถึง “Phoebus” แต่ทรงถอดความว่าเป็น “แสงแดด” หรือ “แสงอาทิตย์” เลย

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>2. Thus ornament is but the guiled shore To a most dangerous sea: the beauteous scarf Veiling an Indian beauty; in a word, The seeming truth which cunning times put on To intrap the wisest. Therefore then thou gaudy gold, Hard food for <u>Midas</u>, I will none of thee, Nor none of thee thou pale and common drudge 'Tween man and man: but thou, thou meager lead Which rather threat'nest than dost promise aught, Thy paleness moves me more than eloquence,</p>	<p>ตั้งนี้ปวงอาภรณ์เปรียบเหมือนฝั่ง ลวงกำบังสาครอันคลื่นใหญ่: หรืออีกหนึ่งฝั่งเปรียบผ้าสไบ บังหญิงแขกเพื่อมิให้เห็นผิวดำ: รวมความว่าบรรดารูปงามนอก, มักจะหลอกคนหลงงระง่ำ, เหตุฉะนั้นหีบผ่องผิวทองคำ, อาหารคนโลภงำ, ไม่ต้องการ; รัชดาเหมือนขำมนุษย์ใช้ เลือกใส่ไปมาอยู่รอบบ้าน, จะอยากได้มาโดยไม่ต้องการ; แต่ตะกั่วรู้ประมาณเห็นพอดี. ทั้งสाराเขียนไว้ให้สติ</p>

<p>And here choose I, joy be the consequence. (p. 68)</p>	<p>มิได้กล่าวล่วงหน้า, พอควรที่, ถูกใจนั้นมากกว่าช่างพาที; เลือกใบนี้; ขอให้สมอารมณ์จันต์ ! (น. 88)</p>
---	---

บัสซานियोได้สนทนากับนางปอร์เซีย ก่อนที่จะเลือกหีบเสียงทาส และบัสซานियोได้กล่าวอ้างถึง “Midas” กษัตริย์ที่ได้รับพรจาก “Silenus” เทพเจ้าแห่งป่าไม่ว่า เมื่อสัมผัสสิ่งใดสิ่งนั้นจะกลายเป็นทองคำทันที เนื่องจากกษัตริย์ “Midas” หลงใหลในทองคำมาก ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล ทรงใช้คำว่า “คนโลภงา” แทน “Midas”

4.1.5 การละไม่แปลการอ้างถึง (allusion)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>1. How many things by season, season'd are To their right praise, and true perfection: Peace, now the <u>Moon</u> sleeps with <u>Endymion</u>, And would not be awak'd. (p. 102)</p>	<p>สิ่งใด ๆ ทำให้ถูกเหมาะกาล มักได้ชมสมประมาณแสนเหมาะมัน ! หยุดเกิด ! หยุดกล่อม, ยอมดวงจันทร์ ให้ผายผันเข้านิทรา. (น. 154)</p>

ตอนที่นางปอร์เซียพูดกับเนริสตา นางปอร์เซียกล่าวถึง “Endymion” ซึ่งเป็นบุตรของมหาเทพ “Zeus” และได้รับพรจากมหาเทพให้มีความหนุ่มตลอดไปและโดนสาปให้นอนหลับอยู่ชั่วนิรันดร์ โดยที่ “Moon” หรือ “Diana” ผู้เป็นคู่รักของ “Endymion” ต้องการนอนอยู่เคียงข้างเขาตลอดไปเช่นกัน แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงกล่าวอ้างถึง “Endymion” แต่อย่างใด

4.2 แนวเทียบ (analogy) คือ “การเปรียบเทียบของสองสิ่งซึ่งเหมือนกันในบางแง่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นวิธีการที่ใช้ในการเขียนแบบอธิบาย (exposition) และการพรรณนา (description) โดยนำเอาสิ่งที่ยังไม่คุ้นเคยมาอธิบายหรือพรรณนา โดยอาศัยการเปรียบเทียบกับสิ่งที่คุ้นเคยกว่า ในการเขียนแบบโต้แย้ง (argumentation) และตรรกศาสตร์ แนวเทียบมักใช้เพื่อเหตุผลในการโต้เถียง แนวเทียบใช้กันมากในบทร้อยกรอง (verse) และงานเขียนแบบอื่นๆ ที่ใช้จินตนาการ (imagination) อุปมา (simile) เป็นแนวเทียบที่กล่าวออกมาอย่างชัดเจน ส่วนอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นแนวเทียบที่แสดงโดยนัย” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทแนวเทียบ โดยแปลต้นฉบับจากแนวเทียบ (analogy) เป็นแนวเทียบ (analogy) ดังนี้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. ..., <u>truth</u> will come to light, <u>murder</u> cannot be hid long, <u>a man's son</u> may, but in the end truth will out (p.42)	... <u>ความจริง</u> เป็นของที่ปิดไม่มิด: <u>ฆ่าคน</u> ทั้งคนปิดไว้ไม่ได้นานดอก; <u>มีลูก</u> อาจจะปิดไม่รับเสียได้จริง, แต่ในที่สุดความจริงมันก็ต้องกระจ่างขึ้นสักหนึ่ง (น. 40)

ตอนที่ลานชลื้อดเปรียบเทียบให้ถือบ โบผู้เป็นพ่อเห็นว่าความจริงกับการฆ่าคนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปกปิดได้ เช่นเดียวกันกับการมีลูกที่เป็นเรื่องที่ไม่สามารถซ่อนเร้นได้ ถึงจะพยายามปกปิดเช่นไร สักวันหนึ่งความจริงย่อมถูกเปิดเผยนั้น ทั้งในต้นฉบับและในพระราชนิพนธ์แปลเป็นการนำ “truth” หรือ “ความจริง” “murder” หรือ “การฆ่าคน” และ “a man's son” หรือ “การมีบุตร” ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปกปิดซ่อนเร้นได้มาเปรียบเทียบกันโดยใช้การเขียนแบบอรรถาธิบายและการพรรณนา

4.3 **ภาวะแย้ง (antithesis)** คือ “กลการประพันธ์ที่ใช้คำหรือข้อความที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือแตกต่างกัน มาเทียบกันเพื่อให้ความหมายคมชัดขึ้น” ในที่นี้ พบว่ามีการแปลต้นฉบับจากภาวะแย้ง (antithesis) เป็นภาวะแย้ง (antithesis) ดังนี้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. when he is <u>best</u> , he is <u>a little worse</u> than a man, and when he is <u>worst</u> he is <u>little better</u> than a beast. (p. 31)	ถึงแม้เวลาที่ <u>ดีพร้อม</u> พรุ่ง, ก็ยัง <u>เลวกว่า</u> มนุษย์; และเวลาที่ <u>เลวที่สุด</u> , ก็ <u>ไม่ดีกว่า</u> เครื่องจาน (น. 19)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้คำว่า “best” และ “little better” ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับ “worst” และ “a little worse” มาใช้คู่กัน เป็นการช่วยเน้นความหมายในการเปรียบเทียบถึงลักษณะนิสัยที่ไม่ดีของชายหนุ่มเยอรมันให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้น ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำว่า “ดีพร้อมพรุ่ง” ตรงข้ามกับ “เลวกว่า” และ “เลวที่สุด” ตรงข้ามกับ “ไม่ดีกว่า”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. ...if he have <u>the condition of a saint</u> , and the <u>complexion of a devil</u> , I had rather he should shrive me than wive me. (p. 32)	ถ้าเขามีคุณสมบัติเป็น สัตบุรุษนักบุญ แต่ ผิวพรรณทารุณเหมือนหน้าผี ฉันก็เห็นจะต้องการให้เขาให้ศีลให้ฉันบวชชื่ ดีกว่าที่จะให้เป็นภรรยา (น. 20)

ในต้นฉบับ มีการนำข้อความว่า “the condition of saint” และ “the complexion of devil” มาใช้ด้วยกัน เพื่อให้เห็นถึงความหมายที่ขัดแย้งกัน ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาวะแย้งเช่นกัน กล่าวคือ ทรงแปลข้อความดังกล่าวเป็นภาษาไทยว่า “คุณสมบัติเป็นสัตบุรุษนักบุญ” และ “ผิวพรรณทารุณเหมือนหน้าผี” ซึ่งมีความหมายขัดแย้งกันมาใช้ด้วยกัน เป็นการเน้นความหมายของการเปรียบเทียบนี้ให้เด่นชัดขึ้น

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. I like not <u>fair terms</u> , and a <u>villain's mind</u> (p. 38)	ฉันสงสัยคำอ่อนสุนทรพจน์ เกรง ใจคดมารยา วาจาทวน (น. 32)

บัตสานิโยเกิดความกลางแกลงใจในตัวไซลือกที่ยอมให้อัน โตนินิโยยืมเงิน จึงได้บอกความสงสัยนี้แก่อนโตนินิโย ต้นฉบับใช้ข้อความว่า “fair terms” และ “villain's mind” ที่มีความหมายในทางตรงข้ามกันมาใช้ด้วยกัน ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำว่า “ใจคดมารยา” และ “วาจาทวน” ซึ่งมีความหมายขัดแย้งกันมาใช้ด้วยกันเช่นเดียวกับในต้นฉบับ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. None but that ugly treason of mistrust, Which makes me fear the enjoying of my love: There may as well be amity and life, 'Tween <u>snow</u> and <u>fire</u> , as <u>treason</u> and <u>my love</u> . (p. 66)	มีโทษฐานไม่ไว้ใจของตน, ว่าจะควรคู่ครองน้องแก้วพี่, หรือมีกรรมทำไว้จะได้ผล ที่ร้ายกาจจนต้องคลาดนิรมล: ความหมองหม่นอื่นไซ้รับได้มี. ถ้าเมื่อใดไมตรีมีขึ้นได้ ระหว่างไฟกับหิมะ, นะ โจนศรี,

	ทุจريتในจิตของตัวพี่ จึงจะมีกลัวรักแม่ดวงใจ. (น. 83-84)
--	--

ในต้นฉบับมีการนำคำว่า “snow” กับ “fire” และ “treason” กับ “love” ซึ่งเป็นมีความหมายตรงข้ามกันอย่างสิ้นเชิงมาเปรียบเทียบกัน เพื่อเน้นให้ความหมายในคำพูดของตัวละครซึ่งในที่นี้คือ “บัลลานาโย” เคนซัดขึ้น ในพระราชนิพนธ์แปลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทเดียวกันกับในต้นฉบับ โดยพระองค์ทรงใช้คำว่า “ไฟ” กับ “หิมะ” และ “ทุจريت” กับ “รัก” มาเทียบกันเพื่อเน้นความหมายของข้อความเช่นเดียวกัน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. ...never did I know <u>A creature</u> that did bear <u>the shape of man</u> So keen and greedy to confound a man. (p. 74)	แต่ไร ๆ ถ้าไชรียังไม่เคย ได้เห็นเลย <u>เดรัจฉาน</u> คูปานนี้, <u>รูปเป็นคน</u> แต่กลมยิ่งสัตว์ป่า, มันตั้งหน้าจงจิตคิดแต่ที่ จะกระทำหน้าใจในครานี้: ทุกทิวาราตรีเฝ้าเร่งรัด. (น. 99)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้คำว่า “creature” และ “the shape of man” ที่มีความหมายในทางตรงกันข้ามกัน มาใช้เทียบกันเพื่อเน้นให้เห็นลักษณะนิสัยของไชล็อกและความเกลียดชังที่สะเลริโยมีต่อไชล็อกชัดเจนขึ้น ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำว่า “เดรัจฉาน” และ “รูปเป็นคน” ซึ่งมีความหมายที่แตกต่างกัน เพื่อเน้นความหมายตามเนื้อเรื่องเช่นกัน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
6. for I never knew so <u>young a body</u> , with so <u>old a head</u> (p. 87-88)	เพราะข้าพเจ้านี้ไชรียังไม่เคยเห็น ผู้ที่ <u>หนุ่มปานนี้</u> แต่ มีปัญญา ประหนึ่งว่าเป็นผู้เฒ่าวิชาชาญ. (น. 124)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ ใช้คำว่า “young a body” และ “old a head” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายตรงข้ามกัน มาใช้เทียบกัน เพื่อเน้นให้เห็นถึงวัยวุฒิและคุณวุฒิของเนคิบันจิต หรือนางปอร์เซียที่ปลอมตัวมาช่วยอันโตนิโอ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทภาวะแย้งเช่นเดียวกับต้นฉบับ โดยทรงใช้คำว่า “หนุ่มปานนี้” และ “ปัญญาประหนึ่งว่าเป็นผู้เฒ่า” มาเทียบกัน

4.4 ความนึกเปรียบเทียบ (conceit) คือ “สิ่งสมมุติจากความนึกฝันที่วิจิตรพิสดาร การเปรียบเทียบอย่างแยบยล หรือถ้อยคำที่มีไหวพริบปฏิภาณ ข้อสังเกต หรือคำกล่าวที่ฉลาดเฉลียว ในทางวรรณกรรม ศัพท์นี้หมายถึง ภาพพจน์ (figure of speech) ที่สร้างความเปรียบเทียบที่เด่นชัด ตามปกติเป็นการเปรียบเทียบวัตถุ 2 อย่าง หรือสถานการณ์ 2 อย่าง ประดิษฐ์ตกแต่งเป็นกลการ ประพันธ์เชิงภาพพจน์เปรียบเทียบ (trope) อันละเอียดประณีต จึงรวมเอาอุปลักษณ์ (metaphor) อุปมา (simile) อติพจน์ (hyperbole) และปฏิพจน์ (oxymoron) ไว้ทั้งหมด การใช้ความนึกเปรียบเทียบนี้มุ่งหมาย เพื่อสร้างความประหลาดใจและความชื่นชมในปฏิภาณและความช่างคิดช่างประดิษฐ์ของกวี ความพึงพอใจที่ได้รับจากความนึกเปรียบเทียบนี้ เป็นไปในทางด้านภูมิปัญญามากกว่าทางด้านอารมณ์” จากการศึกษา พบการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทความนึกเปรียบเทียบ โดยแปลต้นฉบับจากความนึกเปรียบเทียบ (conceit) เป็นความนึกเปรียบเทียบ (conceit) ดังนี้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. Then if he lose he makes a swan-like end, <u>Fading in music.</u> That the comparison May stand more proper, <u>my eye shall be the</u> <u>stream</u> <u>And watery death-bed for him:...</u> (p. 66)	แม่เลือกผิดช่วยไอ้และ โสกา, <u>เหมือนเสียงหงส์เมื่อเวลาจะวอดวาย:</u> อนึ่งเพื่อช่วยความอุปมา, <u>ฉันจะหลั่งน้ำตาให้เป็นสาย</u> <u>ชลธารเพื่อหงส์ร้อนลงตาย.</u> (น. 85)

ต้นฉบับใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทความนึกเปรียบเทียบที่มีการใช้ทั้งอุปมา (simile) “Then if he lose he makes a swan-like end, Fading in music.” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่าบัสโตนิโยจะเสียใจเหมือนหงส์ที่กำลังจะตาย และอุปลักษณ์ (metaphor) คือ “my eye shall be the stream And watery death-bed for him:” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบว่า ดวงตาเป็นสายธารและเป็นเตียงที่หงส์จะร้อนลงมาตาย และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับคือ ทรงแปลความรู้สึกของบัสโตนิโย ถ้าเลือกหีบผิดว่า “เหมือนเสียงหงส์เมื่อเวลาจะวอดวาย” ซึ่งเป็นภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมา และ “อนึ่งเพื่อช่วยความอุปมา, ฉันจะหลั่งน้ำตาให้เป็นสาย ชลธารเพื่อหงส์ร้อนลงตาย” ซึ่งเป็นภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>2. <u>Tell me where is fancy bred,</u> <u>Or in the heart, or in the head:</u> <u>How begot, how nourished?</u> Reply, reply. <u>It is engender'd in the eyes,</u> <u>With gazing fed, and Fancy dies,</u> In the cradle where it lies: Let us all ring Fancy's knell. I'll begin it Ding, dong, bell (p. 67)</p>	<p><u>ความเอยความรัก</u> <u>เริ่มสมัครชั้นต้น ณ หนไหน?</u> <u>เริ่มเพาะเหมาะกลางหว่างหัวใจ,</u> <u>หรือเริ่มในสมองตรงจดี?</u> <u>แรกจะเกิดเป็นไฉนใครรู้บ้าง?</u> อย่าอำพรางตอบสำนวนให้ควรถี ใครถนอมกล่อมเกลี้ยงเลี้ยงรดดี ผู้ใดมีคำตอบขอบใจเอยฯ ตอบเอยตอบถ้อย เกิดเมื่อเห็นน้องน้อยอย่าสงสัย, <u>ตาประสบตารักสมัครไซริ</u> <u>เหมือนหนึ่งให้อาหารสำราญครัน:</u> <u>แต่ถ้าแม่สายใจไม่สมัคร</u> <u>เหมือนฆ่ารักเสียแต่เกิดย่อมอาสัญ,</u> ได้แต่ชวนเพื่อนยามาพร้อมกัน ร้องรำพันสารรักหนักหนาเอยฯ (น. 86)</p>

ในต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปล มีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทความนึกเปรียบเทียบ โดยใช้อุปลักษณ์และอุปมาในการเปรียบเทียบความรักกับการเจริญเติบโตของต้นไม้ กล่าวคือ “Tell me where is fancy bred, Or in the heart, or in the head: How begot, how nourished?” และในพระราชนิพนธ์แปลคือ “ความเอยความรัก เริ่มสมัครชั้นต้น ณ หนไหน? เริ่มเพาะเหมาะกลางหว่างหัวใจ หรือเริ่มในสมองตรงจดี?” นั้น เป็นภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ที่เปรียบเทียบความรักกับต้นไม้ที่เจริญเติบโตขึ้นในหัวใจหรือในสมอง โดยการใช้การเจริญของต้นไม้คือคำว่า “เพาะ” และ ในต้นฉบับ เซกสเปียร์กล่าวไว้ว่า “It is engender'd in the eye, With gazing fed, and Fancy dies,” หรือในพระราชนิพนธ์แปลคือ “ตาประสบตารักสมัครไซริ เหมือนหนึ่งให้อาหารสำราญครัน แต่ถ้าแม่สายใจไม่สมัคร เหมือนฆ่ารักเสียแต่เกิดย่อมอาสัญ” ซึ่งเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบการมีความรักว่าเหมือนกับการได้รับประทานอาหารอย่างอึดหน้ำ และการที่ไม่ได้รับรักตอบเหมือนเป็นการฆ่าความรัก

4.5 **อติพจน์ (hyperbole)** คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ซึ่งมีข้อความที่กล่าวให้เกินจริงสำหรับเน้นความ” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ โดยแปลต้นฉบับจากอติพจน์ (hyperbole) เป็นอติพจน์ (hyperbole) ดังต่อไปนี้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. My wind cooling my broth, Would blow me to an ague, when I thought <u>What harm a wind too great might do at sea</u> (p. 23)	เออเห็นใจ! ส่วนตัวฉันแม้จะเป่ากับข้าวร้อน ลมปากเองน่าจะย่อนเอาจนไข้ <u>เพราะแรงลมจะไปเพิ่มพายุไซร้</u> <u>ให้พัดกล้าเกินไปในสาคร</u> (น. 4)

ในต้นฉบับ สะลानीโยกล่าวแสดงความเป็นห่วงอันโศกโยเรื่องเรือสินค้าของเขาว่า “What harm a wind too great might do at sea” ซึ่งเป็นการกล่าวที่เกินจริง และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงถ่ายทอดความหมายออกมาว่า “ส่วนตัวฉันแม้จะเป่ากับข้าวร้อน ลมปากเองน่าจะย่อนเอาจนไข้ เพราะแรงลมจะไปเพิ่มพายุไซร้ ให้พัดกล้าเกินไปในสาคร” ซึ่งเป็นการกล่าวเกินจริงเพราะลมที่ออกจากปากย่อมไม่สามารถทำให้เกิดพายุ และไม่สามารถทำให้เรือสินค้าอัปปางได้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. Her name is Portia, nothing undervalu'd To Cato's daughter, Brutus' Portia, <u>Nor is the wide world ignorant of her worth,</u> <u>For the four winds blow in form every coast</u> <u>Renowned suitors....</u> (p. 28)	แต่ปอร์เซียของฉันนั้นไม่แพ้ เกียรติหล่อนแพร่ทั่วธรณีใหญ่ <u>เพราะชายหนุ่มจากแคว้นแดนไกลๆ</u> <u>จากสี่ทิศต่างไปเพื่อชมนาง</u> (น. 13-14)

ในต้นฉบับบัสซานิโอได้เล่าให้อันโตนีโอฟังถึงความงามของปอร์เซียที่ขจรขจายไปทั่วทุกสารทิศโดยกล่าวว่า “Nor is the wide world ignorant of her worth, For the four winds blow in form every coast Renowned suitors” ซึ่งเป็นการกล่าวชื่นชมความงามที่ให้ความหมายเกินจริง ในพระราชนิพนธ์แปลนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์นี้เช่นกัน โดยพระองค์ทรงแปลข้อความดังกล่าวว่า “เพราะชายหนุ่มจากแคว้นแดนไกลๆ จากสี่ทิศต่าง

ไปเพื่อชมนาง” ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำที่เกินจริงว่าความงามของนางปอร์เซียนั้น โด่งดังไปทั่วทุกสารทิศ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. <u>If I should marry him, I should marry twenty husbands</u> (p.30)	<u>ถ้าฉันแต่งงานกับท่านผู้นี้, ก็เท่ากับมีผัวยี่สิบคนพร้อมๆ กัน</u> (น. 18)

ตอนที่นางปอร์เซียกล่าวกับเนริสตาถึงเมสเสียร์เลอบอง ซึ่งเป็นคนที่รั้นรมย์กับสรรพสิ่งรอบตัวอย่างเกินเหตุ ในต้นฉบับนางกล่าวว่า “If I should marry him, I should marry twenty husbands” และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลโดยรักษาภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ตามต้นฉบับว่า “ถ้าฉันแต่งงานกับท่านผู้นี้, ก็เท่ากับมีผัวยี่สิบคนพร้อมๆ กัน” ซึ่งเป็นการกล่าวเกินจริงว่าการแต่งงานกับผู้ชายคนเดียวก็เหมือนกับแต่งงานกับผู้ชายถึงยี่สิบคน เพื่อเน้นให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของเมสเสียร์เลอบองให้ชัดเจนขึ้น

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. ...if I serve not him, <u>I will run as far as God has any ground.</u> (p. 43)	<u>ถ้าฉันไม่ได้เป็นคนใช้ของคุณผู้นี้, ฉันก็จะวิ่งไปเสียนจนสุดโลกเทียวละ</u> (น. 41)

ตอนที่ลานซล็อตกล่าวขย่งบัสตานิโอให้ก้อบโบผู้เป็นบิดาฟัง ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ว่า “...if I serve not him, I will run as far as God has any ground.” และในพระราชนิพนธ์แปล พระองค์ทรงแปลโดยตรงใช้ภาษาภาพพจน์เหมือนกับต้นฉบับว่า “ฉันไม่ได้เป็นคนใช้ของคุณผู้นี้, ฉันก็จะวิ่งไปเสียนจนสุดโลกเทียวละ” ซึ่งเป็นการใช้ถ้อยคำที่เกินจริงเนื่องจากคนเราไม่สามารถวิ่งไปได้ไกลจนสุดโลก แต่เพื่อเน้นให้เห็นความดีของบัสตานิโอผู้เป็นนาย

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. I will take my leave of the Jew in the <u>twinkling</u> (p. 45)	<u>ฉันจะไปลานายยิวให้แล้วเสร็จในชั่วพริบตาเดียว</u> (น. 43)

ตอนที่ลานชลื้อตัดตัดสินใจหนีไปจากชลื้ออก ลานชลื้อขอเข้าไปอำลาชลื้ออกอย่างรวดเร็ว โดยในต้นฉบับใช้คำว่า “twinkling” ซึ่งหมายความว่า “กระพริบตา” เป็นการใช้อธิพจน์เพื่อเน้นให้เห็นว่าเป็นการอำลาอย่างรวดเร็วมาก ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้สำนวนว่า “ในชั่วพริบตาเดียว” ที่ให้ความหมายสอดคล้องกันในการสื่อถึงความเร็วและเป็นการใช้ภาษาที่เกินจริงเช่นเดียวกัน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
6. And it is marvel he out-dwells his hour, For lovers ever run before the clock. (p. 51)	เพราะธรรมเนียมชายหนุ่มกลุ่มกัศกรัก มักแข่งข้ามนาฬิกายามหาหญิง (น. 55)

ในการกล่าวถึงความรู้สึกของคนยามเมื่อมีความรักนั้น ต้นฉบับใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอธิพจน์ว่า “for lovers ever run before the clock” และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์เหมือนกับต้นฉบับ โดยทรงแปลว่า “เพราะธรรมเนียมชายหนุ่มกลุ่มกัศกรัก มักแข่งข้ามนาฬิกายามหาหญิง” ซึ่งเป็นการกล่าวเกินจริงเพราะคนเราจะเร็วกว่านาฬิกาไม่ได้ แต่เพื่อสื่อให้เห็นถึงความกระวนกระวายและร้อนรนของคนที่มีความรักที่ต้องการเดินทางไปหาคนรักอย่างรวดเร็วที่สุด

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
7. Why that's the Lady, <u>all the world desires</u> <u>her</u> : From the four corners of the earth they come To kiss this shrine, this mortal breathing Saint. (p. 54)	นั่นหรือคือนางร่างโสภา; ผู้ชนยอมปรารถนาทุกแห่งหน ทั้งสี่ทิศทุกอาณาในสากล, มาชมโฉมณฤมลผู้เลิศฟ้า (น. 63)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ได้ใช้ข้อความที่เป็นกรกล่าวเกินจริงเพื่อเน้นให้เห็นถึงความงามของนางปอร์เซียว่า “all the world desires her” และในพระราชนิพนธ์แปลนั้น พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลโดยทรงรักษาประเภทของภาษาภาพพจน์และความหมายตรงตามต้นฉบับ คือ “ผู้ชนยอมปรารถนาทุกแห่งหน” เป็นการเน้นให้ผู้อ่านเห็นถึงความงดงามของนางปอร์เซียว่าสวยงามหยาดฟ้าและเป็นที่ยปรารถนาของชายทุกคน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
8. I thank you Madam, give welcome to my friend; This is the man, this is Antonio, To whom I am <u>so infinitely bound</u> . (p. 103)	ฉันขอบใจ. จงได้ต้อนรับสหาย, นายอันโตนิโยคนนี่ที่ <u>มีบุญคุณเป็นพันพันทวี</u> . (น. 156)

จากตัวอย่าง ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้คำว่า “so infinitely bound” เพื่อเป็นการเน้นถึงบุญคุณที่ไม่มีที่สิ้นสุด ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ว่า “ มีบุญคุณเป็นพันพันทวี” ในการเน้นให้เห็นถึงบุญคุณที่อันโตนิโยมีต่อบัสซานิโยอย่างมากมายเช่นเดียวกัน

4.6 อุปลักษณ์ (metaphor) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่นำเอาสิ่งที่ต่างกันสองสิ่งหรือมากกว่า แต่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกันมาเปรียบเทียบกัน โดยเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งโดยตรง” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ ดังต่อไปนี้

4.6.1 การแปลต้นฉบับจากอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นอุปลักษณ์ (metaphor)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. <u>Or is your gold and silver ewes and rams?</u> (p. 36)	<u>หรือเงินทองของนายที่มีอยู่</u> <u>เป็นแกะผู้แกะเมียขึ้นทั้งหลาย?</u> (น. 27)

ในต้นฉบับ เป็นการเปรียบเทียบ “your gold and silver” กับ “ewes and rams” ในพระราชนิพนธ์แปล เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะของ “เงินทอง” กับ “แกะผู้แกะเมีย” โดยให้เงินทองเป็นสาระ และแกะตัวผู้และแกะตัวเมียเป็นสื่อเปรียบเทียบเช่นกัน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. certainly <u>the Jew is the very devil incarnation</u> , (p. 41)	ที่จริงตายนั้นแกเป็นผีมีรูปร่างเหมือนมนุษย์เท่า นั้น (น. 37-39)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์เปรียบเทียบไขลือกกว่าเป็น “the very devil incarnation” และในพระราชนิพนธ์แปล ทรงเปรียบเทียบเหมือนกับต้นฉบับว่า ไขลือกเป็นผีที่มีรูปร่างเหมือนมนุษย์ โดยให้

“Jew” หรือในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “ต้ายิว” เป็นสาระ และ ให้ “devil” หรือในพระราชนิพนธ์แปล ทรงใช้ว่า “ผี” เป็นสื่อเปรียบเทียบ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. ...I for my part knew the tailor that made the <u>wings</u> she <u>flew</u> withal. (p. 62)	...ฉันรู้ดีด้วยว่าช่างคนไหน ได้ทำปีกให้ลูกสาว แกบินเช่นนั้น (น. 76)

เป็นตอนที่ตัวละครโนพูดถึงการหนีออกจากบ้านของเซสติก้า ซึ่งตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้อุปมาอุปไมยโดยนัย กล่าวคือ ทั้งต้นฉบับและฉบับแปลเปรียบเทียบเซสติก้าว่าเป็นนก โดยที่ไม่ได้บอกโดยตรง แต่ใช้คำว่า “wings” และ “flew” หรือ “ปีก” และ “บิน” เพื่อให้เห็นการเปรียบเทียบแทน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. Thou call'dst me dog before thou hadst a cause, But since I am a dog, beware my fangs, The Duke shall grant me justice, ... (p.75-76)	มึงเคยเรียกกูว่าหมาแต่ก่อนก็: กูเป็นหมา, เออบัดนี้กูจะกัด, จงระวังเงี้ยวกู; ผู้ครองรัฐ ต้องพินิจแน่ชัดให้แก่กู. (น. 103)

โช้ลือกพูดจาประชดประชันอัน โดนิโย โดยเปรียบเทียบตัวเองว่าเป็นสุนัขที่กำลังจะทำร้ายอัน โดนิโย ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้อุปมาอุปไมยในการเปรียบเทียบว่า “I am a dog” และในพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้อุปมาอุปไมยในการเปรียบเทียบว่า “กูเป็นหมา” โดยให้ “I” หรือ ในพระราชนิพนธ์แปล ให้ “กู” เป็นสาระ และให้ “a dog” หรือ “หมา” เป็นสื่อเปรียบเทียบ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. <u>It is the most impenetrable cur</u> that ever kept with men. (p. 76)	อ้ายนี่เป็นสัตว์ป่าทารุณสุด, มาเที่ยวปนฝูงมนุษย์อยู่นี้ได้! (น. 105)

ตอนที่ตัวละครโนพูดถึงโช้ลือกว่าเป็นสัตว์ที่ชั่วร้าย ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้การเปรียบเทียบแบบอุปมาอุปไมยว่า “It is the most impenetrable cur” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้อุปมาอุปไมยว่า “อ้ายนี่เป็นสัตว์ป่าทารุณสุด” โดยให้ “It” หรือ “อ้ายนี่”

ในพระราชนิพนธ์แปลเป็นสาระ และให้ “the most impenetrable” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปลทรงใช้คำว่า “สัตว์ป่า” เป็นสื่อเปรียบเทียบ

4.6.2 การแปลต้นฉบับจากอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นอุปมา (simile)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. ...such a hare is madness the youth, to skip o'er the meshes of good counsel the cripple (p. 29)	นี่มักเป็นธรรมดาของคนรุ่น ๆ มักเถียวจนโลดข้ามความดักเตือน เหมือนกระต่ายข้ามข่ายแผ้วเข้าป่า (น. 16)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์เปรียบเทียบ “madness the youth” กับ “hare” โดยใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบคือ ให้ “madness the youth” เป็นสาระ และ “hare” เป็นสื่อเปรียบเทียบ แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ คือ ให้ความเถียวของวัยรุ่น เป็นสาระ และ กระต่าย เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. <u>he is a proper man's picture</u> (p. 31)	ที่จริงเขานั้นไซ้เหมือนรูปภาพ อันช่างเขียนไว้พอให้ทราบว่าเป็นชายดี (น. 18)

ในต้นฉบับ นางเปอร์เซียเปรียบเทียบฟอลคอนบริดจ์ ขุนนางจากอังกฤษให้เนริสตาฟิง เชกสเปียร์ใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบโดยให้ ฟอลคอนบริดจ์ หรือ “he” เป็นสาระ และ “a proper man's picture” เป็นสื่อเปรียบเทียบ ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล ทรงใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปมาโดยให้ “เขา” เป็นสาระ “รูปภาพ อันช่างเขียนไว้พอให้ทราบว่าเป็นชายดี” เป็นสื่อเปรียบเทียบ และมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. Mistake me not for <u>my complexion</u> <u>The shadowed livery of the burnish'd sun</u> To whom I am a neighbour, and near bred. (p. 38-39)	สาวน้อยอย่างซึ่งซึ่งผิวพรรณ แห่งตัวฉัน, คล้ายเงาพระสุริย์ศรี เพราะฉันอยู่ใกล้แสงแรงรวี จึงได้มีผิวพรรณอันคล้ำไป. (น. 33)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์เปรียบเทียบผิวพรรณที่ดำคล้ำของเจ้ามอริออคโคว่าเป็นเงาที่โดนเผาไหม้จากดวงอาทิตย์ คือ “my complexion / The shadowed livery of the burnish'd sun” ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้ “ผิวพรรณแห่งตัวฉัน” เป็นสาระ “เงาพระสุริย์ศรี” เป็นสื่อเปรียบ และมีคำว่า “คล้ำ” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. ... <u>Our house is hell</u> , and thou a merry devil (p. 46)	... <u>บ้านนี้หนอกล้ายนรก</u> , เปื้อเต็มที (น. 46)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปลักษณ์เพื่อสื่อถึงความรู้สึกของเซสติก้า โดยเปรียบเทียบบ้านว่าเป็นนรก ส่วนในพระราชนิพนธ์ ทรงใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปมาในการแปลคือ ให้ “บ้าน” เป็นสาระ และ “นรก” เป็นสื่อเปรียบ โดยมี “คล้ำ” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. <u>The fire seven times tried this,</u> <u>Seven times tried that judgement is,</u> That did never choose amiss, (p. 60)	<u>อั๊กก็เผาแล้วเสร็จ</u> <u>เจ็ดหน</u> <u>เหมือนสติแห่งชาย</u> <u>ฉลาด</u> <u>เลือกใดไม่ลุดน</u> <u>เลือกผิด</u> <u>นับว่าผู้สามารถ</u> <u>มันคง</u> (น. 74)

ในต้นฉบับ เป็นการใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกหีบเงินว่ากว่าจะออกมาเป็นหีบเงินบริสุทธิ์นั้นต้องผ่านการเผาไฟถึงเจ็ดครั้ง คือเป็นการตัดสินใจที่รอบคอบ ต้องคิดแล้วคิดอีก ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบคือ การให้ “สติของคนฉลาด” เป็นสาระ และให้ “เงินบริสุทธิ์ที่ต้องผ่านการเผาไฟเจ็ดครั้ง” เป็นสื่อเปรียบ โดยมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
6. I will do any thing Nerissa ere I will be married to a <u>sponge</u> . (p. 31)	เพราะฉันนี้ไม่พอใจเป็นภรรยาแห่ง <u>ผ้าขี้ริ้วขูบ</u> <u>สุราเช่นท่านผู้นั้น</u> (น. 19)

ในต้นฉบับเชกสเปียร์ใช้คำว่า “sponge” ในการเปรียบเทียบหลานชายเจ้าสั๊กโซนี่เพื่อให้เห็นถึงลักษณะคนชอบดื่มสุรา เพราะ “sponge” หรือ “ฟองน้ำ” มีคุณสมบัติในการดูดซับของเหลว ดังนั้นหลานชายเจ้าสั๊กโซนี่ที่เป็นคนชอบดื่มสุราจึงมีแอลกอฮอล์อยู่ในร่างกายเป็นจำนวนมาก ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้อุปุถุภาพในการเปรียบเทียบกล่าวคือ ทรงให้ “ผ้าจีวรชูบสุรา” เป็นสาระ “ท่านผู้นั้น” หรือ เจ้าสั๊กโซนี่ เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “เช่น” เป็นคำเชื่อม การที่ทรงเลือกใช้คำว่า “ผ้าจีวรชูบสุรา” นั้น อาจเป็นเพราะในสมัยนั้น “ฟองน้ำ” ไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย และผ้าจีวรสามารถดูดซับของเหลวได้เช่นเดียวกับฟองน้ำ “ชูบ” เป็นกิริยาการซึมซับของเหลวเช่นเดียวกับฟองน้ำ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
7. <u>Thus ornament is but the guiled shore</u> <u>To a most dangerous sea:</u> (p. 68)	ตั้งนี้ปวงอาภรณ์เปรียบเหมือนฝั่ง หลวงกำบังสาครอันคลื่นใหญ่: (น. 88)

ในต้นฉบับมีการเปรียบเทียบเครื่องประดับว่า “เป็น” ชายฝั่งที่อันตราย ไว้ใจไม่ได้ คือ ให้ “Thus ornament” เป็นสาระ และ “the guiled shore” เป็นสื่อเปรียบเทียบ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปุถุภาพ แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระองค์ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมา โดยทรงให้ “ปวงอาภรณ์” เป็นสาระ “ฝั่ง” เป็นสื่อเปรียบเทียบ และมีคำว่า “เปรียบเหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
8. ... <u>here in her hairs</u> <u>The painter plays the spider, and hath woven</u> <u>A golden mesh t' intrap the hearts of men</u> <u>Faster than gnats in cobwebs:</u> ... (p. 69)	ส่วนผมนางนายช่างราวแมงมุม ประชุมเส้นสายทองแสนพองใส, ฉลาดนักรู้จักเชิงชักใย ดักดวงใจแห่งผู้ชายคล้ายแมลงวัน: (น. 89)

ในต้นฉบับมีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปุถุภาพ โดยเปรียบเทียบจิตรกรวาดภาพผมของนางปอร์เซียว่าเป็น “spider” และเปรียบ “the hearts of men” ว่าเป็น “gnats” ในขณะที่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “จิตรกร” เป็นสาระ และ “แมงมุม” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมี “ราว” เป็นคำเชื่อม และให้ “ดวงใจผู้ชาย” เป็นสาระ และ “แมลงวัน” เป็นสื่อ

เปรียบ โดยมีคำว่า “คล้าย” เป็นคำเชื่อม เพื่อเปรียบเทียบว่าผมของนางปอร์เซียที่คอยคักดวงใจของชายหนุ่มเหมือนกับใยแมงมุมที่คอยคักแมลงวัน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
9. <u>For having such a blessing in his Lady,</u> <u>He finds the joys of heaven here on earth,</u> And if on earth he do not mean it, Is reason he should never come to heaven. (p. 82)	<u>เพราะเมียดีเป็นที่สุโขดม</u> <u>รื่นรมย์ราวอยู่ในชั้นฟ้า;</u> ถ้าแม้ไม่ทำดีในแดนดิน; จะถวิลถึงสวรรค์นั้นอย่าหา. (น. 114)

ข้อความที่ยกมานี้เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าการที่บัลซานियोมีนางปอร์เซียเป็นภรรยา นั้นเหมือนเขาได้พบความสุขบนสรวงสวรรค์ โดยในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปลักษณ์ โดยให้ “having such a blessing in his Lady” ทำให้เขารู้สึกเหมือนกับว่า “He finds the joys of heaven here on earth” ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบเทียบโดยใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปมา คือการให้ “เพราะเมียดีเป็นที่สุโขดม” เป็นสภาวะ และ “รื่นรมย์ราวอยู่ในชั้นฟ้า” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
10. <u>I am a tainted wether of the flock,</u> <u>Meetest for death, the weakest kind of fruit</u> Drops earliest to the ground, and so let me; (p. 86)	<u>ฉันนี้เหมือนแกะโรคอยู่ที่ใน</u> <u>กลางฝูงใหญ่, ควรตายวายชีวัน:</u> <u>ผลไม้เน่าในเสี้ยก่อนห้าม</u> ต้องหล่นก่อนแท้ตามวิสัยมัน; ปล่อยฉันเถิดเพื่อนยาอย่าจบบัดย์. (น. 122)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพจน์ประเภทอุปลักษณ์ให้เห็นถึงสภาพจิตใจของอันโตนิโอ เมื่อไม่มีเงินมาใช้หนี้ไชลือก โดยอันโตนิโอเปรียบเทียบตัวเองเป็น “a tainted wether of the flock” ซึ่งหมายถึง แกะที่ป่วยเป็นโรคและ “the weakest kind of fruit” ซึ่งหมายถึง ผลไม้เน่า ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปรียบเทียบแบบอุปมาคือ “ฉัน” เป็นสภาวะ “แกะโรคอยู่ที่ในกลางฝูงใหญ่” และ “ผลไม้เน่าในเสี้ยก่อนห้าม” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
11. From the rich Jew, a special deed of gift After his death, <u>of all he dies possess'd of.</u> Fair Ladies <u>you drop manna</u> in the way Of starved people. (p. 108)	ยิวเศรษฐีมุ่งหมายเมื่อวายชนม์ ให้สองคนรับมรดกพลัน. เออ ! แม่ทั้งคู้คูเหมือนมา มุ่งบำเพ็ญกรุณาหาสวรรค์, <u>เหมือนให้ทานอาหารอันหวานมัน</u> <u>แก่คนอดแค้นนั้น</u> , เป็นบุญดี. (น. 165)

ในต้นฉบับ เชสลิคาได้เปรียบเทียบมรดกที่ได้รับจากไซลือก ผู้เป็นบิดา ว่าเป็นอาหารทิพย์ โดยเชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปลักษณ์ คือเปรียบ “...of all he dies possess'd of” กับ “manna” ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ กล่าวคือ ทรงให้ การนำข้าวเรื่องมรดกของไซลือกมาแจ้ง เป็นสาระ และ การให้ทานอาหารอันหวานมันแก่คนอด” เป็นสื่อเปรียบ โดยมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

4.6.3 การแปลต้นฉบับจากอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นบรรยายโวหาร (narrative)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. And by these blessed <u>candles of the night.</u> (p. 105)	เพราะดาวเดือนเคลื่อนในนภาพร เป็นพยานอยู่แท้, (น. 161)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้คำว่า “candles of the night” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบโดยใช้อุปลักษณ์โดยนัย หมายถึงสิ่งที่ให้แสงสว่างในเวลากลางคืน นั่นคือ ดวงเดือนและดวงดาวนั่นเอง แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงถอดความว่า “ดาวเดือน” เลย ซึ่งไม่ถือว่าเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์แต่อย่างใด

4.7 บุคลาธิษฐาน (personification) คือ “การสมมุติสิ่งไม่มีชีวิต ความคิด นามธรรม หรือสัตว์ให้มีสติปัญญา อารมณ์ หรือกิริยาอาการเยี่ยงมนุษย์” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน ดังต่อไปนี้

4.7.1 การแปลต้นฉบับจากบุคลาธิษฐาน (personification) เป็นบุคลาธิษฐาน (personification)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>1. <u>Your mind is tossing on the Ocean,</u> There where your Argosies with portly sail Like Signiors and rich burghers on the flood, Or as it were the pagents of the sea, Do over-peer the pretty traffickers. (p. 23)</p>	<p><u>จิตของเกลอผลอไหลไปลดเลี้ยว</u> ท่องเที่ยวอยู่ที่กลางทะเลใหญ่; ในน่านน้ำเกตราสง่าไบ ของเกลอไซร์เล่นกว้างกลางสาคร. เหมือนผู้ดีหรือเศรษฐีมีสง่า โอ้อ่าฝ่าสินธุสโมสร เป็นกระบวนนาวิศรีสุนทร อันงามงอนในมหาชลาลัย; (น. 3)</p>

ทั้งในต้นฉบับและในพระราชนิพนธ์แปล มีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน คือเชกสเปียร์ให้ “Your mind” และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “จิตของเกลอ” ทำกริยาของมนุษย์คือ “toss” และ “ลดเลี้ยว”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>2. ...<u>the brain may devise laws</u> for the blood, but <u>the hot temper leaps</u> o'er a cold decree, (p. 29)</p>	<p><u>ความฉลาดอาจรณาดั้งบัญญัติ</u> เพื่อบังคับ สารพัดจิปาถะ; แต่โทสะอาจจะโคดโคดข้ามรั้ว ไม่เกรงกลัวบัญญัติเลยก็มี; (น. 16)</p>

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ให้ “the brain” และ “the hot temper” ทำกริยาอาการของมนุษย์ คือ “devise laws” และ “leap” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ความฉลาด” และ “โทสะ” ทำกริยาของมนุษย์คือ “รณาดั้งบัญญัติ” และ “โคดโคดข้ามรั้ว” ซึ่งเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐานเหมือนกับในต้นฉบับ

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<p>3. ...so is the will of a living daughter <u>curb'd</u> <u>by the will</u> of a dead father. (p. 29)</p>	<p><u>น่าอัดใจที่ความประสงค์ของพ่อผู้ล่วงลับตามมา</u> <u>บังคับใจ</u>ของลูกผู้ยังเป็นๆ (น. 17)</p>

ทั้งต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปลใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน คือ “the will” หรือ “ความประสงค์” ทำกริยา “curb’d” หรือ “ตามมาบังคับใจ” ซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. But <u>love is blind</u> , and lovers cannot see The pretty follies that themselves commit, (p. 52)	แต่ <u>ความรักตามัว</u> , ตัวมิก้อย รู้สึกรู้คิด, จิตคอยแต่ชมกัน; (น. 57)

ทั้งในต้นฉบับและในพระราชนิพนธ์แปล มีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน โดยเชกสเปียร์ให้ “love” และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ความรัก” มีอาการเช่นเดียวกับมนุษย์ นั่นคือ “is blind” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล ทรงใช้ว่า “ตามัว”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. ....but come at once, For the close <u>night</u> doth <u>play the run-away</u> , (p. 52)	ขอเชิญเจ้าลงมาอย่ารอนาน <u>ราตรีกาลคล้อยเคลื่อนเหมือนวิ่งหนี</u> , (น. 58)

ต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปลมีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน เชกสเปียร์ให้ “night” และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ราตรีกาล” ทำกริยาอาการของ “the run-away” หรือ “วิ่งหนี” ซึ่งเป็นกริยาอาการของมนุษย์

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
6. ... <u>if it will feed nothing else, it will feed my revenge</u> ;... (p. 62)	...อย่างน้อยก็พอที่จะ <u>เลี้ยงความพยาบาท</u> ของข้า ได้ (น. 77)

ต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปลใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน เนื่องจาก “my revenge” หรือ “ความพยาบาท” สามารถรับประทานอาหารได้เช่นเดียวกับมนุษย์

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
7. Madam, you have bereft me of all words, Only <u>my blood speaks</u> to you in my veins, (p. 70)	สาวน้อย, หมดถ้อยจะตอบมิตร, คงเหลือแต่โลหิตในเส้นสาย จะตอบแทน, (น. 93-94)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ให้ “my blood” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำว่า “โลหิต” ทำกริยาอาการของมนุษย์ “speak” หรือ “ตอบ” ดังนั้นจึงถือได้ว่าเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐาน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
8. ...if <u>your love do not persuade</u> you to come, let not my letter. (p. 75)	ถ้าความรักของเพื่อน <u>ไซร์ไม่เตือน</u> ให้เพื่อนมา, ก็ ขออย่าให้จดหมายนี้บังคับเลย. (น. 102)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ให้ นามธรรม คือ “your love” และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ความรักของเพื่อน” ทำกริยาของมนุษย์คือ “persuade” หรือ “เตือน” ซึ่งเป็นภาษาภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐาน

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
9. <u>Masters of passion sways</u> it to the mood Of what it likes or loathes,... (p. 84)	เหมือนเป็นนายดวงจิต <u>นิตยสั่ง</u> ข้ำ ให้ชอบบ้างชังบ้างต่าง ๆ นานา. (น. 118-119)

ทั้งต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปลใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐาน คือให้ นามธรรม “Master of passion” หรือ “นายดวงจิต” ทำกริยาของมนุษย์ คือ “sways” หรือ “สั่ง”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
10. When <u>the sweet wind did gently kiss</u> the trees, (p. 98)	<u>พระพายพัครำเพย</u> <u>เชยรุกขพรรณ</u> (น. 148)

ทั้งต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปล ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคคลาธิฐานคือ “the sweet wind” หรือ “พระพาย” ทำกริยา “gently kiss” หรือ “เชย” ซึ่งหมายถึง “จูบ” เหมือนกับมนุษย์

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
11. How many things by season, season'd are To their right praise, and true perfection: Peace, now <u>the Moon sleeps</u> with Endymion, And would not be awak'd. (p. 102)*	สิ่งใด ๆ ทำให้ถูกเหมาะกาล มักได้ชมสมประมาณแสนเหมาะมัน ! หยุดเกิด ! หยุดกล่อม, <u>ยอมดวงจันทร์</u> <u>ให้ผายผันเข้านิทรา.</u> (น. 154)*

ทั้งต้นฉบับและพระราชนิพนธ์แปล ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคคลิขฐาน เนื่องจากมีการให้ “the Moon” หรือ “ดวงจันทร์” ทำกริยาอาการเช่นเดียวกับมนุษย์คือ “sleeps” หรือ “เข้านิทรา” ซึ่งหมายถึง เข้านอน นั่นเอง

4.7.2 การแปลต้นฉบับจากบุคคลิขฐาน (personification) เป็นอุปมา (simile)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. How sweet <u>the moonlight sleeps</u> upon this bank, Here will we sit, and let <u>the sounds of music</u> <u>Creep in our ears</u> ; soft stillness, and the night Become the touches of sweet harmony: (p. 100)	<u>ดูแสงเดือนส่องแจลุ่มแอร่มขาว</u> <u>ราวนอนเหนือเนินหญ้าสง่าศรี !</u> มาเถิดเรานั่งลงที่ตรงนี้, ให้ดนตรีสู่โสตปราโมทย์ใจ: ความสังคีตราตรีนี้แสนเหมาะ สำหรับเพลงไพเราะเสนาะไอ. (น. 151)

เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคคลิขฐาน เพื่อช่วยให้เห็นภาพความรื่นรมย์ในเวลากลางคืนอย่างชัดเจนขึ้น โดยให้ “moonlight” และ “the sounds of music” ทำกริยา “sleeps” และ “creep” ซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์ตามลำดับ ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ โดยทรงให้ “แสงเดือนส่องแจลุ่มแอร่มขาว” เป็นสาระ และการนอน เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยใช้คำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม ส่วนคำว่า “ดนตรี” ในพระราชนิพนธ์แปล ทรงไม่ใช้ภาพพจน์ประเภทอุปมาแต่อย่างใด

4.7.3 การแปลต้นฉบับจากบุคคลิขฐาน (personification) เป็นบรรยายโวหาร (narrative)

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. I love thee, and it is <u>my love that speaks</u> : (p. 25)	ฉันรักเธอเฝอยพูดเพราะความรัก (น. 8)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ให้ “my love” ทำกริยา “speaks” ซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์ แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงให้มนุษย์เป็นผู้กระทำกริยานั้นเอง คือให้ “ฉัน” เป็นคนพูดเอง โดยไม่ใช้ภาษาภาพพจน์แต่อย่างใด

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. <u>To allay with some cold drops of modesty</u> <u>Thy skipping spirit, lest through thy wild</u> <u>behaviour</u> (p. 46)	...ขอให้เพื่อนตั้งจิตคิดยับยั้ง เหนี่ยวรั้งตนไว้ให้จงดี,... (น. 44)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน โดยให้ “spirit” ทำกริยา “allay” และ “skip” ซึ่งเป็นกริยาของมนุษย์ ส่วนในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้บทบรรยายโวหาร คือให้ “เพื่อน” หรือกราดิยาโน เป็นผู้ทำกริยา คือ “ตั้งจิตคิดยับยั้งเหนี่ยวรั้งตน”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. There are some <u>shrewd contents in yond</u> <u>same paper.</u> <u>That steals the colour from Bassanio's cheek;</u> (p. 73)	มีข่าวร้ายอย่างไรในสารา, หน้าบัสซานิโอเหือดเลือดซีดหาย: (น. 97)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐานในบทสนทาระหว่างสะเลริโอและนางปอร์เซียที่กล่าวถึงลักษณะท่าทางของบัสซานิโอเมื่อได้อ่านจดหมายของอันโตนิโอ โดยให้สิ่งไม่มีชีวิตคือ “contents” ทำกริยาของมนุษย์ คือ “steals” แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงใช้ภาษาภาพพจน์แต่อย่างใด

4.8 อุปมา (simile) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่นำเอาสิ่งต่างกันสองสิ่งมาเปรียบเทียบกัน โดยใช้คำเชื่อม “like”, “as” หรือ “than” หรืออาจใช้กริยา “appear” หรือ “seem” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมา โดยแปลต้นฉบับจากอุปมา (simile) เป็นอุปมา (simile) ดังนี้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. Nature hath fram'd strange fellows in her time: Some that will evermore peep through their eyes, And laugh like parrots at a bag-piper. (p. 24)	<u>บางคนมีแต่สนุกทุกคืนวัน</u> <u>หัวเราะงันเหมือนนกแก้วแจ๋ๆ ไป</u> (น. 6)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบลักษณะของคนบางคนกับนกแก้วโดยผ่านมุมมองของสละรีโน โดยให้ “fellows” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “บางคน” เป็นสาระ และให้ “parrots” หรือ “นกแก้ว” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “like” หรือ “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
2. Why should a man whose blood is warm within, Sit like his grandsire, cut in alabaster? (p. 25)	<u>ไหนเล่าคนเราที่เลือดผาด</u> <u>มีนุคนาดเล่นไปในเส้นสาย</u> <u>จะมานั่งนิ่งไม่ตึงกาย</u> <u>เหมือนก้อนหินกรวดทรายไม่เข้าการ.</u> (น. 8)

ในต้นฉบับเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้ “a man whose blood is warm within,” เป็นสาระ และ “grandsire, cut in alabaster?” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยใช้คำเชื่อมว่า “like” และในพระราชนิพนธ์แปลเป็นการใช้อุปมาในการเปรียบเทียบเช่นกัน โดยทรงให้ “คน” เป็นสาระ “ก้อนหินกรวดทราย” เป็นสื่อเปรียบเทียบ และใช้คำเชื่อมว่า “เหมือน”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
3. ...his reasons are as two grains of wheat hid in two bushels of chaff: you shall seek all day ere you find them, and when you have them they are not worth the search. (p. 26)	<u>ในคำพูดจะมีสุภาษิตอยู่ที่แต่ชนิดเดียวจริง</u> <u>เจียวจะค้นในคำสนทนา ประหนึ่งว่าข้าวเปลือก</u> <u>เพียงสองเมล็ดน้อย เข้าไปแฝงกระจอย่อยอยู่ใน</u> <u>กระบุงเกลบ: ค้นทั้งวันก็แทบจะหาไม่พบ</u> <u>ได้; และถึงเมื่อพบแล้วไซร้ก็ไม่มียาคาเป็นอัน</u> <u>ป่วยการหา, ไม่เป็นประโยชน์อะไร</u> (น. 10-11)

บัสซานิโอกล่าวถึงลักษณะนิสัยของกราติยาน โดยใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ คือ เชกสเปียร์ใช้ “his reasons” และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ “สุภายิต” เป็นสาระ และ “two grains of wheat hid in two bushels of chaff” ในต้นฉบับ และ “ข้าวเปลือกสองเมล็ดที่ซ่อนอยู่ในกระบุงเกลบ” ในพระราชนิพนธ์แปลเป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยใช้คำว่า “as” หรือ “ประหนึ่ง” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
4. This is <u>Signior Antonio</u> . <u>How like a fawning publican he looks</u> (p. 34)	นี่อย่างไรเล่าสินยอร์อันโตนิโย. ดูๆ ราวคนขายสุรา ซึ่งตั้งท่าประจบให้ซื้อ เหล้า (น. 22)

ไขลื้อกวิพากษ์วิจารณ์ลักษณะท่าทางของอันโตนิโย โดยใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ ต้นฉบับใช้ว่า “he” หรือ “Signior Antonio” พระราชนิพนธ์แปล ใช้ “สินยอร์อันโตนิโย” เป็นสาระ โดยมี “publican” หรือ “คนขายสุรา” เป็นสื่อเปรียบเทียบ และมีคำว่า “like” หรือ “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
5. The devil can cite Scripture for his purpose, <u>An evil soul producing holy witness,</u> <u>Is like a villain with a smiling cheek,</u> (p. 36)	มันอวดไอ้ยกคัมภีร์เป็นเหมาะมัน เหมือนปีศาจร้ายอ้างพระสูตรอันเที่ยงธรรม เพื่อป้องกันคนคำว่าอัปรีย์ อันคนหยาบบาปชั่วกั้วสันดาน อังกนบุญเป็นพยานไอ้อิงมี, เหมือนผู้ร้ายหมายมองของดี ๆ ยิ้มไว้ที่เพื่อลวงปวงนักรกรรม (น. 27)

ตัวอย่างที่ยกมานี้ เป็นตอนที่อันโตนิโยตำหนิไขลื้อกให้บัสซานิโอฟัง โดยเชกสเปียร์ใช้อุปมาในการเปรียบเทียบคือ “An evil soul producing holy witness” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลว่า “คนหยาบบาปชั่วกั้วสันดาน อังกนบุญเป็นพยานไอ้อิงมี” เป็นสาระ กับ “a villain with a smiling cheek” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ว่า “ผู้ร้ายหมายมองของดี ๆ ยิ้มไว้ที่เพื่อลวงปวงนักรกรรม” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “like” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
6. You that did void your rheum upon my beard, And <u>foot me as you spurn a stranger cur</u> (p. 36)	ท่านผู้เคยถ่มน้ำลายรดหนวดข้า, <u>เอาตีนเตะเช่นหมากลางถนน</u> (น. 28)

ไขลือกเปรียบเทียบเปรยการกระทำของอันโตนิโยที่กระทำกับตนเอง โดยเชกสเปียร์ให้ “me” และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ข้า” เป็นสาระ กับ “a stranger cur” หรือ “หมา” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมี “as” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ “เช่น” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
7. <u>Do I look like a cudgel or a hovel-post, a staff or a prop:</u> (p. 42)	นี่ข้าเจ้ารูปร่างเหมือนพลองหรือตอม่อ, จะได้ไป เป็นไม้เท้าหรือไปค้ำจุนอะไร? (น. 40)

ตัวอย่างนี้ เป็นบทสนทนาระหว่างลานซล็อตกับก๊อบโบ โดยเชกสเปียร์ให้ลานซล็อตเปรียบเทียบ “I” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำว่า “ข้าเจ้ารูปร่าง” เป็นสาระ กับ “a cudgel” และ “a hovel-post” ซึ่งปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลว่า “พลอง” กับ “ตอม่อ” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมี “like” ซึ่งในพระราชนิพนธ์ ทรงใช้ว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
8....yet I have not seen So likely an Ambassador of love. <u>A day in April never came so sweet</u> <u>To show how costly summer was at hand,</u> <u>As this fore-spurrer comes before his Lord.</u> (p. 61)	บรรดาผู้สื่อสารสมานรัก เห็นมานานแล้วไม่เหมือนเป็นแม่นมั่น: <u>ผู้ล่วงหน้าครานี้เขาคีครัน,</u> <u>ราววสันต์นำฤดูคิมหะมา.</u> (น. 75)

เชกสเปียร์เปรียบเทียบ โดยให้ “a day in April” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “วสันต์นำฤดูคิมหะมา” เป็นสาระ และให้ “this fore-

spurrer comes before his Lord” ซึ่งหมายถึงคนใช้ของบัสซานิโอและบัสซานิโอ หรือที่ปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลว่า “ผู้ล่วงหน้าครานี้เขาดิครัน” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “as” ซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล ทรงใช้ว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
9. There is more difference between <u>thy flesh and hers</u> , than between jet and ivory, more between <u>your bloods</u> , than there is between <u>red wine and rhenish</u> : (p. 62)	เนื้อของแกกับเช้สติกามันผิดแผก ยิ่งเสือกว่าหมึกคำสนิทผิดกับงา; เลือดของแกกับเช้สติกานูนอีกไซริ้ ก็ผิดกัน ไกลราวเหล้าแดงกับเหล้าขาว. (น. 77)

สระละรีโนเปรียบเทียบเนื้อและเลือดของไซลือกกับของเช้สติกา ซึ่งในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ว่า “thy flesh and hers” และ “your blood” เป็นสาระ “jet” “ivory” “red wine” และ “rhenish” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “more...than” เป็นคำเชื่อม ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “เนื้อของแกกับเช้สติกา” และ “เลือดของแกกับเลือดของเช้สติกา” เป็นสาระ “หมึกคำ” - “งา” และ “เหล้าแดง” - “เหล้าขาว” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “ยิ่งเสือกว่า” และ “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
10. How many cowards, <u>whose hearts are all as false</u> <u>As stairs of sand</u> , (p. 67)	ส่วนคนขลาดมากมีที่ใจพรั่น เต็มๆ สันราวบันไดก่อในทราย; (น. 87)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้ “hearts” เป็นสาระ และ “stairs of sand” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “as” เป็นคำเชื่อม และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ใจ” เป็นสาระ และให้ “บันไดที่ก่อจากทราย” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
11. Who inward search'd, have <u>livers white as milk</u> ,	คนเช่นนี้ตับขาวราวนมโค, แต่มักโอ้อวดกล้าว่าไม่ขาม,

And these assume but valour's excrement, To render them redoubted. (p. 68)	มีแต่กากความกล้าพยายาม ให้คนขามขึ้นชื่อและลือชา! (น. 87)
---	---

เป็นการเปรียบเทียบแบบอุปมา โดยเชกสเปียร์ให้ “livers” ของคนจู้จาด เป็นสาระ และ “milk” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยใช้คำเชื่อมว่า “as” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ตับ” เป็นสาระ และ “นมโค” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
12. A gentle scroll: fair Lady, by your leave, <u>I come by note to give, and to receive,</u> <u>Like one of two contending in a prize</u> <u>That thinks he hath done well in people's eyes:</u> <u>Hearing applause and universal shout,</u> <u>Giddy in spirit, still gazing in a doubt</u> Whether those peals of praise be his or no. (p. 69)	สารเสนานักหนา! อ่างามสรรพ, ฉันมารับบำเหน็จเกษมสันต์. รู้สึกราวนักกีฬากล้าประชัน ซึ่งแข่งขันด้วยดีมีคนชม, ได้ยินเสียงก็ก้องร้องอวยชัย, ยังพะวงสงสัยไม่รู้สม- ฤดีว่าประชาชนนิยม ตนเองเป็นปฐม, หรือชมใคร (น. 91-92)

เชกสเปียร์กล่าวถึงความรู้สึกของบัสซานิโอในตอนที่เลือกหีบได้ถูกต้องว่า ตัวเขาเหมือนกับนักกีฬาที่ชนะการแข่งขันและได้รับรางวัล รวมทั้งการยกย่องสรรเสริญจากคนดู โดยการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมา “I come by note to give, and to receive” เป็นสาระ และให้ “one of two contending in a prize” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “like” เป็นคำเชื่อม ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “ฉันมารับบำเหน็จเกษมสันต์” เป็นสาระ และ “นักกีฬากล้าประชัน ซึ่งแข่งขันด้วยดีมีคนชม” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
13. <u>Commits itself to yours to be directed,</u> <u>As from her Lord, her Governor, her King.</u> (p. 70)	เคารพเธออย่างนาย, หมายถึงเจ้า, เหมือนราชาเหนือเกล้าเกษมสันต์. (น. 93)

นางปอร์เซียให้คำมั่นสัญญาต่อบัสตานิโอว่าจะเชื่อฟังบัสตานิโอ โดยในต้นฉบับเชกสเปียร์ได้ให้บัสตานิโอเป็นสาระ และ “her Lord, her Governor, her King” เป็นสื่อเปรียบ โดยมี “as” เป็นคำเชื่อม และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “เธอ” เป็นสาระ และ “นาย” “เจ้า” และ “ราชาเหนือเกล้าเกษมสานต์” เป็นสื่อเปรียบ โดยมี “อย่าง” และ “หมาย” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
14. <u>You have a noble and a true conceit</u> <u>Of god-like amity,</u> (p. 77)	<u>คุณหญิงนี้ใจดี, ดีเหลือใจ,</u> <u>ราวเทวีมีใจรักไมตรี;</u> (น. 107)

ลอเร็นโซกล่าวชมเชยนางปอร์เซีย โดยเชกสเปียร์ให้ลอเร็นโซเปรียบเทียบนางปอร์เซียกับ “god” ในขณะที่ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำว่า “เทวี” เนื่องจากมีความกรุณาปราณี เหมือนกัน และมีคำว่า “like” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
15. I pray you think <u>you question with the Jew:</u> <u>You may as well go stand upon the beach,</u> <u>And bid the main flood bate his usual height,</u> <u>You may as well use question with the wolf,</u> <u>Why he hath made the ewe bleat for the lamb:</u> <u>You may as well forbid the mountain pines</u> <u>To wag their high tops, and to make no noise</u> <u>When they are fretted with the gusts of heaven:</u> <u>You may as well do any thing most hard,</u> <u>As seek to soften that, than which what's</u> <u>harder:</u> (p. 85)	<u>การพูดกับยิวนี้ไม่มีผล:</u> <u>เปรียบเหมือนยืนริมชลหาดทรายใหญ่,</u> <u>แล้วห้ามน้ำมิให้ขึ้นอีกต่อไป;</u> <u>คงจะได้ประโยชน์ปานๆ กัน ;</u> <u>หรือไปถามหมาป่าว่าทำไม</u> <u>จึงทำให้นางแกะร้องออกลั่น;</u> <u>หรือห้ามสนต้นใหญ่มิให้สั่น</u> <u>ยามพายุพัดผ่นกิ่งก้านไถว;</u> <u>จะทำการที่ลำบากยากนานา,</u> <u>ได้ง่ายกว่าวิงวอนสุนทรให้</u> <u>ของที่แข็งที่สุดอ่อนลงไซ้ –</u> <u>กล่าวคือใจของยิว: ยิ่งศิลา.</u> (น. 119-120)

เชกสเปียร์ใช้อุปมาในการเปรียบเทียบให้เห็นถึงสิ่งที่เป็นไปได้ คือให้ “question with the Jew” เป็นสภาวะ และให้ “go stand upon the beach, / And bid the main flood bate his usual height” , “use question with the wolf, / Why he hath made the ewe bleat for the lamb” และ “forbid the mountain pines /To wag their high tops, and to make no noise / When they are fretted with the gusts of heaven” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยใช้คำว่า “as” เป็นคำเชื่อม และในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงให้ “การพูดกับยิวนั้น ไม่มีผล” เป็นสภาวะ และให้ “ยื่นริมชลหาดทรายใหญ่ แล้วห้ามน้ำมิให้ขึ้นอีกต่อไป”, “ไปถามหมาป่าว่าทำไมจึงทำให้นางแกะร้องออกถัน” และ “ห้ามสนต้นใหญ่มิให้สั่น ขามพายุพัดผ่นกิ่งก้านไกว” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยใช้คำเชื่อมว่า “เปรียบเหมือน”

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
16. You have among you many a <u>purchas'd slave</u> . <u>Which like your asses, and your dogs and mules</u> , You use in abject and in slavish parts, Because you bought them. (p. 85)	ท่านทั้งหลายเหล่านี้มี <u>ข้าทาส</u> <u>ที่ซื้อแล้วกลางตลาด, เสือกเกศ</u> ใช้เหมือนหมาล่า <u>ล่อ</u> ได้มี ความเมตตาปรานีอย่างใด ๆ, เพราะมันมีค่าตัวทั่วทั้งนั้น: (น. 120-121)

เชกสเปียร์ใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ โดยให้ “a purchas'd slave” ซึ่งปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลว่า “ข้าทาสที่ซื้อแล้วกลางตลาด” เป็นสภาวะ และให้ “asses”, “dogs” และ “mules” ซึ่งปรากฏในพระราชนิพนธ์แปลว่า “หมา” “ลา” และ “ล่อ” ตามลำดับเป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “like” ซึ่งพระราชนิพนธ์แปลใช้ว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
17. <u>The quality of mercy is not strain'd</u> , <u>It droppeth as the gentle rain from heaven</u> <u>Upon the place beneath.</u> (p. 88)	อันว่า <u>ความกรุณาปรานี</u> <u>จะมีใครบังคับก็หาไม่</u> , <u>หลั่งมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ</u> จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน: (น. 126)

เชกสเปียร์ใช้อุปมาในการเปรียบเทียบให้เห็นถึงธรรมชาติของความเมตตากรุณา คือให้ “the quality of mercy” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “ความกรุณาปราณี” เป็น สาระ และให้ “the gentle rain” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลว่า “ฝนอันชื่นใจ” เป็นสื่อเปรียบเทียบ ซึ่งทั้งสายฝนและความกรุณาปราณีต่างก็เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ไม่มีใครหรือสิ่งใดมากำหนดหรือบังคับให้เกิดขึ้นได้ ในการเปรียบเทียบนี้ มีคำว่า “as” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
18. <u>There’ s not the smallest orb which thou behold’st</u> <u>But in his motion like an angel sings,</u> Still quiring to the young-eyed cherubins; Such harmony is in immortal souls, (p. 100)	<u>ดาวทุกดวงที่เห็นคนเนจร</u> <u>ราวอมรร้อนพลางทางขับร้อง,</u> กล่อมทวยเทพบุตรสุดสนิท, อมฤตรู้คนตรีดีทั้งผอง: (น. 151-152)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ให้ “the smallest orb which thou behold’st / But in his motion...” หรือที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลว่า “ดาวทุกดวงที่เห็นคนเนจร” เป็นสาระ และให้ “an angel sings” หรือที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแปลว่า “อมรร้อนพลางทางขับร้อง” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “like” และ “ราว” เป็นคำเชื่อม

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
19. <u>He knows me as the blind man knows the cuckoo by the bad voice.</u> (p. 102)	<u>คูเกิดเขารู้จักฉันเจียวพ่อนี้</u> <u>ราวกับคนตาบอดรู้ได้ดี</u> เมื่อยินเสียงกาเหว่าที่รำคาญกรรม. (น. 154)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ ให้นางปอร์เซียพูดถึงลอเรนโซว่าเขาจำเสียงนางได้ โดยใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ คือให้ “he knows me” เป็นสาระ และ “the blind man knows the cuckoo by the bad voice” เป็นสื่อเปรียบเทียบ โดยมีคำว่า “as” เป็นคำเชื่อม และในพระราชนิพนธ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้อุปมาในการเปรียบเทียบเช่นกันคือทรงให้ “เขารู้จักฉัน” เป็นสาระ และ “คนตาบอดรู้ได้ดี เมื่อยินเสียงกาเหว่าที่รำคาญกรรม” โดยมีคำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม

4.9 สัมพจน์ (synecdoche) คือ “ภาพพจน์ (figure of speech) ที่ใช้ส่วนย่อยให้หมายถึงส่วนเต็ม” จากการศึกษา พบว่ามีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทสัมพจน์ โดยแปลต้นฉบับจากสัมพจน์ (synecdoche) เป็นสัมพจน์ (synecdoche) ดังนี้

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
1. <u>My own flesh and blood</u> to rebel. (p. 62)	เลือดเนื้อของข้ามาคิดคดขบถได้! (น. 77)

จากตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า ทั้งในต้นฉบับและในพระราชนิพนธ์แปลได้กล่าวถึง “My own flesh and blood” หรือ “เลือดเนื้อของข้า” ซึ่งหมายถึง “บุตร” นั่นเอง ในที่นี้เป็นการกล่าวถึงส่วนย่อยของร่างกายเพื่อแทนตัวของเซสติกาลูกสาวของไซลือก

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมตัวอย่างของภาษาภาพพจน์ที่ปรากฏในบทละครเรื่อง The Merchant of Venice และพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง เวนิสวานิช ตามประเภทของภาษาภาพพจน์ที่บัญญัติโดยราชบัณฑิตยสถาน (2545) ดังต่อไปนี้คือ การอ้างถึง (allusion) แนวเทียบ (analogy) ภาวะแย้ง (antithesis) ความนึกเปรียบเทียบ (conceit) อติพจน์ (hyperbole) อุปถัมภ์ (metaphor) บุคลาธิษฐาน (personification) อุปมา (simile) และสัมพจน์ (synecdoche) อย่างไรก็ตาม ในพระราชนิพนธ์แปล ยังพบภาษาภาพพจน์อีกประเภทหนึ่ง นั่นคือ การเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia) ซึ่งผู้วิจัยจะอภิปรายในบทที่ 5 ต่อไป เนื่องจากเกี่ยวข้องกับกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้

บทที่ 5

กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช”

จากการศึกษาประเภทของภาษาภาพพจน์ที่พบในบทละครเรื่อง The Merchant of Venice และบทพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ผู้วิจัยพบกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” โดยแบ่งตามหลักการแปลภาษาภาพพจน์ของ สัตยฉวี สายบัว (2540: 99-101) ดังต่อไปนี้

5.1 การแปลแบบตรงตัว คือ “การใช้คำที่มีความหมายอ้างอิงที่ตรงกับที่ใช้ในต้นฉบับ วิธีนี้ใช้ในกรณีที่คำและความหมายที่ใช้ในการอุปมาอุปไมยนั้นเป็นที่รู้จักดีในภาษาของฉบับแปล” จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าในการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำในภาษาฉบับแปลหรือภาษาไทยที่มีความหมายตรงกับต้นฉบับ ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับอรรถรสเทียบเคียงกับต้นฉบับ คำบางคำหรือวลีบางวลีที่ทรงเลือกใช้ขึ้นนั้นไม่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในหมู่ผู้อ่านคนไทย ซึ่งทำให้ผู้อ่านฉบับแปลไม่สามารถเข้าใจความหมายของเนื้อเรื่องหรือคำในพระราชนิพนธ์แปลได้ชัดเจนมากนัก ตัวอย่างการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัวที่พบในพระราชนิพนธ์แปลที่แยกตามประเภทของภาษาภาพพจน์ มีดังต่อไปนี้

5.1.1 การอ้างอิง (allusion)

ตัวอย่างที่ 1

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
Yes, to smell pork, to eat of the habitation which your Prophet the Nazarite conjured the devil into: (p. 34)	เออ, ก็จะไปดมเนื้อหมูนั่นสิ; จะให้ไปกิน ของที่ศาสนานาซาริตของนาย เสกเอาผีร้ายเข้าไป ไปสิงไว้แล้วนั่นสิ (น. 22)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างอิง โดยอ้างอิง “Prophet the Nazarite” หรือหมายถึง “พระเยซู” ซึ่งเป็นศาสดาของศาสนาคริสต์ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลภาษาภาพพจน์ดังกล่าวแบบตรงตัว โดยทรงแปล “Prophet the Nazarite” ว่า “ศาสนานาซาริต” ซึ่งเป็นการแปลที่มีความหมายและรูปแบบของภาษาภาพพจน์ตรงตามต้นฉบับ แต่ผู้อ่านฉบับแปลที่เป็นพุทธศาสนิกชนที่ไม่ทราบเรื่องราวในศาสนาคริสต์อาจไม่เข้าใจความหมายของการอ้างอิงนี้

ตัวอย่างที่ 2

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
Come, come Nerissa, for I long to see Quick <u>Cupid's</u> post, that comes so mannerly. (p. 61)	มาเถิดมา เนริสสา; ข้าอยากมอง คูทูตของ <u>กามเทพ</u> ผู้นี้ไซ้ กิริยาท่าทางเป็นอย่างไร (น. 75)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างอิง โดยอ้างอิง “Cupid” ซึ่งเป็นเทพเจ้าแห่งความรักในเทพปกรณัมของกรีก ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลแบบตรงตัว กล่าวคือ ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทเดียวกันและมีความหมายตรงกันกับต้นฉบับ โดยทรงอ้างอิง “กามเทพ” ซึ่งเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเป็นเทพเจ้าแห่งความรัก

ตัวอย่างที่ 3

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
A <u>Daniel</u> come to judgement, yea a <u>Daniel</u> . (p. 89)	เออ ! <u>แดเนียล</u> มาแท้ ! <u>แดเนียล</u> มา (น. 129)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างอิง โดยได้อ้างถึง “Daniel” ซึ่งเป็นบุคคลในคัมภีร์ไบเบิลที่ฉลาดและยุติธรรม ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงรักษาการอ้างอิง “แดเนียล” ไว้ ซึ่งถือว่าการแปลการอ้างอิงที่คงความหมายและรูปแบบของภาษาภาพพจน์ไว้ครบถ้วนตามต้นฉบับ อย่างไรก็ตาม ผู้อ่านฉบับแปลที่ไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับคัมภีร์ไบเบิลอาจไม่เข้าใจความหมายของการอ้างอิงดังกล่าว

5.1.2 แนวเทียบ (analogy)

ตัวอย่างที่ 4

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
..., <u>truth</u> will come to light, <u>murder</u> cannot be hid long, a <u>man's</u> son may, but in the end truth will out (p.42)	... <u>ความจริง</u> เป็นของที่เปิดไม่มิด: <u>ฆ่าคน</u> ทั้งคนปิดไว้ไม่ได้นานดอก; <u>มีลูก</u> อาจจะปิดไม่รับเสียได้จริง, แต่ในที่สุด <u>ความจริง</u> มันก็ต้องกระจ่างขึ้นพักหนึ่ง (น. 40)

ลานชลื้อดเปรียบเทียบให้ก๊อบ โบผู้เป็นพ่อเห็นว่า ความจริงกับการฆ่าคนว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปกปิดได้ เช่นเดียวกันกับการมีลูกที่เป็นเรื่องที่ไม่สามารถซ่อนเร้นได้ ถึงจะพยายามปกปิด เช่นไร สักวันหนึ่งความจริงย่อมถูกเปิดเผย ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทแนวเทียบ โดยการเปรียบเทียบ “the truth” กับ “murder” และ “a man’s son” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลประโยคดังกล่าวได้ตรงตัวตามต้นฉบับ กล่าวคือ ทรงเทียบ “ความจริง” กับการ “ฆ่าคน” และ การ “มีลูก” โดยทรงรักษาการใช้ภาษาภาพพจน์แบบแนวเทียบและความหมายของการเปรียบเทียบนี้ไว้ด้วย

5.1.3 ภาวะแย้ง (antithesis)

ตัวอย่างที่ 5

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
when he is <u>best</u> , he is <u>a little worse than</u> a man, and when he is <u>worst</u> he is <u>little better than</u> a beast. (p. 31)	ถึงแม้เวลาที่ <u>ดีพร้อมพรั่ง</u> , ก็ <u>ยิ่งเลวกว่ามนุษย์</u> ; และเวลาที่ <u>เลวที่สุด</u> , ก็ <u>ไม่ดีกว่า</u> เครื่องาน (น. 19)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้คำว่า “best” กับ “little worse” และ “worst” กับ “little better” ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกันมาใช้คู่กัน อันถือว่าการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทภาวะแย้ง ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลโดยใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทภาวะแย้งเช่นกัน กล่าวคือ พระองค์ทรงใช้คำว่า “ดีพร้อมพรั่ง” “เลวกว่า” “เลวที่สุด” และ “ไม่ดีกว่า” ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกันเหมือนกับต้นฉบับ และสามารถถ่ายทอดความหมายได้เทียบเคียงกับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 6

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
...if he have <u>the condition of a saint</u> , and the <u>complexion of a devil</u> , I had rather he should shrive me than wive me. (p. 32)	ถ้าเขามีคุณสมบัติเป็น <u>สัตบุรุษนักบุญแต่ผิวพรรณทารุณเหมือนหน้าผี</u> ฉันก็เห็นจะต้องการให้เขาให้ศีลให้ฉันบวชชี ดีกว่าที่จะให้เป็นการรยา (น. 20)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ข้อความว่า “the condition of a saint” และ “the complexion of a devil” ซึ่งเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทภาวะแย้ง ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาวะแย้งเช่นกัน กล่าวคือ ทรงแปลข้อความดังกล่าวเป็นภาษาไทยโดยที่มีความหมายตรงตามต้นฉบับว่า “คุณสมบัติเป็นสัตบุรุษนักบุญ” และ “ผิวพรรณทารุณเหมือนหน้าผี”

ตัวอย่างที่ 7

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
I like not <u>fair terms</u> , and <u>a villain's mind</u> (p. 38)	ฉันสงสัยคำอ่อนสุนทรพจน์ เกรงใจคมารยา วาจาหวาน (น. 32)

เซกสเปียร์ใช้ข้อความว่า “fair terms” และ “villain's mind” ที่มีความหมายในทางตรงข้ามกันมาใช้ด้วยกัน เพื่อเน้นให้เห็นถึงความคลางแคลงใจของอันโตนิโอต่อโชลิโอก ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้คำว่า “ใจคมารยา” และ “วาจาหวาน” ซึ่งมีความหมายตรงกับข้อความตามต้นฉบับและมีความหมายขัดแย้งกันมาใช้ด้วยกัน นอกจากนี้ ผู้อ่านฉบับแปลยังสามารถเข้าใจความหมายของภาพพจน์ดังกล่าวได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในภาษาไทยมีสำนวนโวหารที่คล้ายคลึงกับภาษาภาพพจน์ข้างต้นคือ “หน้าซื่อใจคด”

5.1.4 ความนีกเปรียบเทียบ (conceit)

ตัวอย่างที่ 8

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
Then if <u>he lose he makes a swan-like end</u> , <u>Fading in music</u> . That the comparison May stand more proper, <u>my eye shall be the</u> <u>stream</u> <u>And watery death-bed for him:</u> ... (p. 66)	แม้เลือกผิดช่วยไอ้และโสกา, เหมือนเสียงหงส์เมื่อเวลาจะวอดวาย: อนึ่งเพื่อช่วยความอุปมา, ฉันจะหลั่งน้ำตาให้เป็นสาย ชลธารเพื่อหงส์ร้อนลงตาย. (น. 85)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทความนีกเปรียบเทียบ คือ “Then if he lose he makes a swan-like end, / Fading in music.” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบประเภทอุปมา (simile) และ “my eye shall be the stream / And watery death-bed for him:” ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบประเภทอุป

ลักษณะ (metaphor) ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการแปลตรงตัว โดยทรงรักษารูปแบบและความหมายได้ตรงกับต้นฉบับ กล่าวคือ ทรงแปลอุปลักษณ์และอุปมาในความนี้เปรียบเทียบว่า “เหมือนเสียงหงส์เมื่อเวลาจะวอดวาย” และ “ฉันจะหลังน้ำตาให้เป็นสาย ชลธารเพื่อหงส์ร้อนลงตาย”

5.1.5 อติพจน์ (hyperbole)

ตัวอย่างที่ 9

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
My wind cooling my broth, Would blow me to an ague, when I thought <u>What harm a wind too great might do at sea</u> (p. 23)	เออเห็นใจ! ส่วนตัวฉันแม้จะเป่ากับข้าวร้อน ลมปากเองน่าจะยื้อเอาจนไข้ <u>เพราะเกรงลมจะไปเพิ่มพายุไซริ</u> <u>ให้พัดกล้าเกินไปในสาคร</u> (น. 4)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์เพื่อสื่อให้เห็นถึงความเป็นห่วงของสละนิโยเรื่องเรือสินค้าของอันโตนิโยว่า “What harm a wind too great might do at sea” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลประโยคนี้โดยทรงรักษาความหมายตรงตามต้นฉบับว่า “เพราะเกรงลมจะไปเพิ่มพายุไซริ ให้พัดกล้าเกินไปในสาคร” ซึ่งเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทเดียวกับต้นฉบับ และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของสละนิโยได้เทียบเท่ากับต้นฉบับ

ตัวอย่างที่ 10

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<u>If I should marry him, I should marry twenty husbands</u> (p.30)	<u>ถ้าฉันแต่งงานกับท่านผู้นี้ ก็เท่ากับมีผัวยี่สิบคน</u> <u>พร้อมๆ กัน</u> (น. 18)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ คือ “ If I should marry him, I should marry twenty husbands” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลข้อความดังกล่าวตรงตามต้นฉบับ ทั้งในแง่ของรูปแบบและความหมายของอติพจน์ คือ “ถ้า

ฉันแต่งงานกับท่านผู้นี้, ก็เท่ากับมีตัวอีสิบคนพร้อมๆ กัน” ซึ่งมีความหมายถึงการแต่งงานกับชายที่มีความสุขกับสิ่งแวดลอมรอบตัวอย่างเกินเหตุ ซึ่งในเรื่องก็คือเมสเสียร์เดอะบองนั่นเอง

ตัวอย่างที่ 11

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
I will take my leave of the Jew in the <u>twinkling</u> (p. 45)	ฉันจะไปลานายยิวให้แล้วเสร็จใน <u>ชั่วพริบตาเดียว</u> (น. 43)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ใช้คำว่า “twinkling” ซึ่งหมายความว่า “กะพริบตา” เป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทติพจน์ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้สำนวนไทยที่เป็นที่รู้จักกันดีว่า “ในชั่วพริบตาเดียว” ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายตรงกับต้นฉบับ โดยเป็นการเน้นให้เห็นถึงความรวดเร็ว และเป็นการใช้ภาษาที่เกินจริงเช่นเดียวกัน

5.1.6 อุปลักษณ์ (metaphor)

ตัวอย่างที่ 12

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
Or is your gold and silver ewes and rams? (p. 36)	<u>หรือเงินทองของนายที่มีอยู่ เป็นแกะผู้แกะเมียเสียทั้งสิ้น?</u> (น. 27)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์เปรียบเทียบ “your gold and silver” กับ “ewes and rams” โดยให้ “your gold and silver” เป็นสาระ และ “ewes and rams” เป็นสื่อเปรียบเทียบ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้อุปลักษณ์ในการเปรียบเทียบ “เงินทอง” กับ “แกะผู้แกะเมีย” เช่นเดียวกัน โดยที่ความหมายของสาระและสื่อเปรียบเทียบตรงกันกับต้นฉบับทุกประการ

5.1.7 บุคลาธิษฐาน (personification)

ตัวอย่างที่ 13

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
...the brain may devise laws for the blood, but the <u>hot temper leaps</u> o'er a cold decree, (p. 29)	<u>ความฉลาดอาจรณาดั้งบัญญัติ</u> เพื่อบังคับ <u>สารพัดจิตปาละ;</u> แต่โทสะอาจจะโคดโคดข้ามรั้ว <u>ไม่เกรงกลัวบัญญัติเลยก็มี:</u> (น. 16)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐาน กล่าวคือ ให้สิ่งไม่มีชีวิตหรือนามธรรม คือ “the brain ” และ “the hot temper” ทำกริยาเหมือนมนุษย์ คือ “devise” และ “leap” ตามลำดับ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐานเหมือนกับต้นฉบับ คือทรงให้ “ความฉลาด” และ “โทสะ” ทำกริยาเช่นเดียวกับมนุษย์คือ “รจนาดั่งบัญญัติ” และ “โศดโศดข้ามรั้ว” อันเป็นการรักษารูปแบบและความหมายของภาษาภาพพจน์ตรงตามต้นฉบับทุกประการ

ตัวอย่างที่ 14

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
When <u>the sweet wind did gently kiss</u> the trees, (p. 98)	พระพายพัดรำเพยเชยรุกขพรรณ (น. 148)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทบุคลาธิษฐานคือให้ “the sweet wind” ทำกริยา “gently kiss” เหมือนกับมนุษย์ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงคงรูปแบบและความหมายของภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับไว้อย่างครบถ้วนคือ ทรงให้ “พระพาย” แสดงกริยา “เชย” ซึ่งหมายถึงจูบ อันมีความหมายตรงกับต้นฉบับ

5.1.8 อุปมา (Simile)

ตัวอย่างที่ 15

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
... <u>his reasons are as two grains of wheat hid in two bushels of chaff</u> ;you shall seek all day ere you find them, and when you have them they are not worth the search. (p. 26)	ในคำพูดจะมีสุภาษิตอยู่ที่แต่คิดเดียวยากจริง เจียวจะค้นในคำสนทนา ประหนึ่งว่าข้าวเปลือก เพียงสองเมล็ดน้อย เข้าไปแฝงกระจอยร่อยอยู่ ในกระบุงเกลบ: ค้นทั้งวันก็แทบจะหาไม่พบ ได้; และถึงเมื่อพบแล้วไซ้ก็ไม่มีราคาเป็นอัน ป่วยการหา, ไม่เป็นประโยชน์อะไร (น. 10-11)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ “his reasons” ว่าเหมือนกับ “two grains of wheat hid in two bushels of chaff” โดยมีคำว่า “as” เป็นคำเชื่อม ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลประโยคนี้โดยยังทรงคงการ

เปรียบเทียบแบบอุปมาอย่างเอาไว้ คือ การเปรียบเทียบ “สุภายิต” ว่าเหมือนกับ “ข้าวเปลือก เพียงสองเมล็ดน้อย เข้าไปแฝงกระจอยร่อยอยู่ในกระบุงกลบ” โดยมีคำว่า “ประหนึ่ง” เป็นคำเชื่อม ซึ่งเป็นการแปลที่รักษารูปแบบของภาษาภาพพจน์ตามต้นฉบับ และยังสามารถถ่ายทอดความหมายได้ตรงกับต้นฉบับอีกด้วย

ตัวอย่างที่ 16

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
Do I look like a cudgel or a hovel-post, a staff or a prop: (p. 42)	นี่ข้าเจ้ารูปร่างเหมือนพลองหรือตอม่อ, จะได้ไปเป็นไม้เท้าหรือไปค้ำจุนอะไร? (น. 40)

ในต้นฉบับ ลานซลือกเปรียบเทียบตนเองคือ “I” ว่ามีรูปร่างเหมือนกับ “a cudgel” “a hovel-post” “a staff” และ “a prop” โดยมีคำว่า “like” เป็นคำเชื่อมซึ่งในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาเช่นเดียวกับในต้นฉบับ กล่าวคือ ทรงแปลโดยให้ “ข้าเจ้ารูปร่าง” เป็นสาระ และ “พลอง” และ “ตอม่อ” เป็นสื่อเปรียบ ตรงตามลำดับในต้นฉบับ โดยมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อมเช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ 17

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
The quality of mercy is not strain'd, It droppeth as the gentle rain from heaven Upon the place beneath. (p. 88)	อันว่าความกรุณาปรานี จะมีใครบังคับก็หาไม่, หลั่งมาเองเหมือนฝนอันชื่นใจ จากฟากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน:

เชกสเปียร์ ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาในการเปรียบเทียบ “the quality of mercy” ว่าเหมือนกับ “the gentle rain” โดยมีคำว่า “as” เป็นคำเชื่อม ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทเดียวกันในการเปรียบเทียบ ทรงสามารถถ่ายทอดความหมายของภาษาภาพพจน์นี้ได้เทียบเท่ากับต้นฉบับทุกประการคือ “ความกรุณาปรานี” เหมือนกับ “ฝนอันชื่นใจ”

5.1.9 สัมพจน์ (synecdoche)

ตัวอย่างที่ 18

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
My own <u>flesh and blood</u> to rebel. (p. 62)	เลือดเนื้อของข้ามาคิดคดขบถได้! (น. 77)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ ใช้สัมพจน์ในการให้ชื่อกกล่าวถึงเซสติกว่าเป็น “My own flesh and blood” ซึ่งเป็นการนำส่วนย่อยมากกล่าวถึงส่วนใหญ่ คือ เลือดและเนื้อเป็นองค์ประกอบของร่างกายมนุษย์ ซึ่งในที่นี้หมายถึงบุตร นั่นเอง เนื่องจากมีคำว่า “my own” อยู่ด้วยในประโยค ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้คำว่า “เลือดเนื้อของข้า” ซึ่งเป็นส่วนย่อยหรือองค์ประกอบในร่างกาย และเป็นที่น่าสนใจโดยทั่วไปในภาษาไทยว่าหมายถึงบุตร เช่นเดียวกับในต้นฉบับ

จากการวิเคราะห์หลักวิธีการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัว ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ พบว่าพระองค์ทรงรักษารูปแบบหรือประเภทของภาษาภาพพจน์ตรงตามต้นฉบับ และทรงถ่ายทอดความหมายโดยส่วนใหญ่จะทรงเลือกใช้คำและสำนวนในภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเท่ากับคำและสำนวนในต้นฉบับ โดยเป็นคำและสำนวนที่ผู้อ่านฉบับแปลคุ้นเคย เข้าใจ และมีใช้กันทั่วไปในภาษาไทยอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ในบางตัวอย่างที่ยกมาประกอบนั้น จะเห็นได้ว่าการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัวโดยการรักษารูปแบบ และความหมายตรงตามต้นฉบับทุกประการดังที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้นั้น อาจทำให้ผู้อ่านฉบับแปลไม่เข้าใจความหมายที่แท้จริงของภาษาภาพพจน์นั้นๆ ได้ตรงหรือเทียบเท่ากับภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับ เนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อและศาสนาระหว่างสังคมไทยและสังคมตะวันตก

5.2 การแปลแบบตีความ คือ “การที่ผู้แปลตีความหมายเปรียบเทียบและใช้ความหมายที่ตีความหมายแล้วถ่ายทอดเป็นฉบับแปล ใช้ในกรณีที่คำและสำนวนที่ใช้เปรียบเทียบในต้นฉบับเป็นสิ่งที่คนที่พูดภาษาฉบับแปลอาจไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นว่าจะเป็นไปได้ ตัวอย่างเช่น ต้นฉบับ “It was such a lark. Especially for me, because it was so awfully different from the asylum.” (*Daddy-Long-Legs* ของ Jean Webster) ฉบับแปล “ช่างสนุก และเบิกบานใจอะไรอย่างนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับหนู เพราะมันแตกต่างจากโรงเรียนเด็กกำพร้าอย่างลิบลับ” คำอธิบาย คำ “lark” มีความหมายอ้างอิงถึง “นกชนิดหนึ่ง” และในที่นี้ใช้เป็นคำเปรียบเทียบถึงความหมายที่ว่า “gay a lark” การแปลตรงตัวจะทำให้ผู้อ่านภาษาไทยซึ่งไม่รู้จักนกการ์ล ไม่เข้าใจความหมายเปรียบเทียบ ดังนั้นผู้แปลควร

ตีความหมายเสียก่อนแล้วเอาความหมายนั้นมาถ่ายทอด ส่วนคำ “asylum” นั้นก็ใช้เป็นคำเปรียบ เทียบโดยหมายถึง “โรงเลี้ยงเด็กกำพร้า” ผู้แปลรู้ความหมายนี้ได้จากบริบท” จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้การแปลแบบตีความ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลสามารถเข้าใจถึงความหมายของภาษาภาพพจน์ได้ง่ายขึ้น ตัวอย่างการแปลภาษาภาพพจน์แบบตีความที่พบในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “วนิสวานิช” มีดังต่อไปนี้

5.2.1 อุปลักษณ์ (metaphor)

ตัวอย่างที่ 19

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
And by these blessed <u>candles of the night</u> , (p. 105)	เพราะ <u>ดาวเดือน</u> เคลื่อนในนภาพร เป็นพยานอยู่แท้, (น. 161)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์เปรียบเทียบโดยนัยว่า “candles of the night” คือ ดวงเดือนและดวงดาว เพราะแปลตรงตัวแล้วจะได้ความว่าแสงเทียนแห่งค่ำคืน ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ให้แสงสว่างในเวลา กลางคืน ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงตีความหมายของ “candles of the night” ว่าเป็น “ดาวเดือน” และถ่ายทอดความหมายที่ทรงตีความนั้นออกมา ซึ่งนับว่าเป็นการตีความที่รักษาความหมาย และคงอรรถรสเดิมตามต้นฉบับไว้ได้ครบถ้วน

จากการศึกษาการแปลภาษาภาพพจน์แบบตีความ ได้ข้อสรุปว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์แบบตีความ ก็ต่อเมื่อการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัวตามต้นฉบับ ทำให้ยากต่อการเข้าใจของผู้อ่านฉบับแปล ดังนั้น พระองค์จึงทรงตีความหมายของภาษาภาพพจน์นั้นก่อน เพื่อให้ผู้อ่านฉบับแปลได้เข้าใจความหมายของภาพพจน์นั้น โดยที่ทรงรักษาความหมายของภาพพจน์นั้นไว้ตามต้นฉบับด้วย

5.3 การแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความ คือ “การเอาคำหรือสำนวนเดิม ในต้นฉบับ มาใช้ในฉบับแปล และตีความหมายให้ด้วย ตัวอย่างเช่น “Why don’t you eat? Jon, you’re bone and feathers!” (*Jonathan Livingston Seagull* ของ *Richard Bach*) ฉบับแปล “ทำไมเจ้าถึงไม่กินอะไรเลย? จอน เจ้าพอมจนเหลือแต่ขนและกระดูกแล้ว (จอนะรัน ลิวิงสตัน นางนวล ของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช) คำอธิบาย อุปมาโวหารแบบในต้นฉบับนี้เป็นการเปรียบเทียบโดยใส่คำ หรือโวหารเปรียบเทียบลงไปเลย เช่น “you’re bone and feathers” การถ่ายทอดโวหารชนิดนี้ควรใช้คำหรือสำนวนที่เป็นตัวเปรียบเทียบในต้นฉบับ และเพิ่มความหมายที่ใช้เปรียบเทียบถึงลงไปด้วยเพื่อให้คนอ่านเข้าใจ

ใจดังที่ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ เต็มคำ “พอม” ลงในตัวอย่างข้างบนนี้” จากการศึกษา พบว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้การแปลตรงตัวผสมการตีความ ในกรณีที่ภาษาภาพพจน์ที่ไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านฉบับแปล เพื่อช่วยให้ภาษาภาพพจน์ที่ทรงถ่ายถอดออกมานั้นชัดเจนขึ้น ตัวอย่างของการแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความมีดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 20

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
...wear yet upon their chins The beards of <u>Hercules</u> and frowning <u>Mars</u> , (p. 67)	แต่ไว้หนวดอวดคราเพราะพิลาส, ทำองอาจเหลือเกินเดินลุยฉาย, ราวกับ <u>เฮอรัลีส</u> ขลุ้งกำลังกาย หรือเทพบุตรรูทร้ายเจ้าสงคราม; (น. 87)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างถึง โดยอ้างถึง “Hercules” และ “Mars” ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างถึงดังกล่าวแบบตรงตัวว่า “เฮอรัลีส” แต่ได้ทรงมีการเพิ่มความเกี่ยวกับเขาว่า “ขลุ้งกำลังกาย” เพิ่มเข้าไปด้วยเพื่อให้ผู้อ่านได้เห็นลักษณะของเขาชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังทรงใช้คำว่า “รูทร” แทนคำว่า “Mars” ซึ่งในภาษาไทยเป็นที่รู้จักกันดีว่าหมายถึงเทพเจ้าแห่งสงครามของกรีก และพระองค์ทรงเพิ่มคำว่า “เทพบุตร” เพื่อเป็นการเพิ่มความให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของ “รูทร” ในเทพปกรณัมกรีกอีกด้วย

จากการวิเคราะห์ พบว่าหากการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัวไม่สามารถถ่ายทอดภาพออกมาได้อย่างชัดเจนและครบถ้วนแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงใช้วิธีการตีความประกอบด้วย เพื่อช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเห็นภาพได้ชัดเจนใกล้เคียงกับต้นฉบับมากที่สุด

5.4 การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง คือ “การแปลที่ผู้แปลตีความหมายของอุปมาโวหารในต้นฉบับ และสร้างสำนวนหรือหาคำอุปมาในภาษาฉบับแปลที่ใช้แทนความหมายเดียวกัน ผู้แปลควรใช้การแปลแบบนี้ในกรณีที่ ก. เมื่อถ่ายทอดโวหารเดิมแบบตรงตัวแล้วไม่สื่อความหมาย เพราะผู้อ่านไม่เข้าใจ ข. เมื่อถ่ายทอดด้วยวิธีตีความแล้วทำให้รสชาติและบรรยากาศของต้นฉบับเสียไป ค. โวหารใหม่นั้นต้องเทียบเคียงได้กับโวหารเก่าทั้งในด้านความหมาย บรรยากาศ และรสชาติ และที่สำคัญที่สุดผู้อ่านต้องเข้าใจได้ ตัวอย่างเช่น ต้นฉบับ “I came along to know if you’d care to have a finger in the pie.” (คำพูดของนักสืบพูดกับเพื่อน, ใน Agatha Christy’s *Poirot’s Early Case*)

ฉบับแปล “ที่มาหานี้เพราะอยากจะรู้ว่านายจะร่วมบรรเลงด้วยหรือไม่” คำอธิบาย “ร่วมบรรเลง” เป็นโวหารภาษาไทยซึ่งมีความหมายว่า “ร่วมมือหรือมีส่วนด้วย” จากการศึกษ พบว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้สำนวนหรือโวหารในภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเคียงกับภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับ แต่ไม่ทำให้อรรถรสของเรื่องเปลี่ยนไป ตัวอย่างของการแปลด้วยโวหารเทียบเคียงที่พบในพระราชนิพนธ์แปล มีดังต่อไปนี้

5.4.1 การแปลจากต้นฉบับจากการอ้างอิง (allusion) เป็นอติพจน์ (hyperbole)

ตัวอย่างที่ 21

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
If I live to be <u>as old as Sibylla</u> , I will die <u>as chaste as Diana</u> . (p. 32)	ถึงแม้ว่าฉันจะต้องอยู่จนแก่แรดแปลคิปปี้ และคงเป็นพรหมจารีอยู่จนชั่วชีวิตหาไม่ (น. 19)

ในต้นฉบับ เชกสเปียร์ได้อ้างถึง “Sibylla” ผู้ได้ขอพรจากเทพเจ้า Apollo ให้ตนมีชีวิตยืนยาว และ “Diana” เทพีผู้ครองพรหมจรรย์ ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงไม่ได้ใช้การอ้างอิง แต่ทรงใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์คือการเน้นให้เห็นภาพที่เกินจริงของการมีชีวิตยืนยาวและการครองพรหมจรรย์ คือ สำนวนไทย “แก่แรด” และวลี “เป็นพรหมจารีอยู่จนชั่วชีวิตหาไม่” เพื่อสื่อให้เห็นถึงภาพของผู้หญิงที่ต้องอยู่เป็นโสดไปจนถึงวัยโศกหรือจนชั่วชีวิต

5.4.2 การแปลต้นฉบับจากการอ้างอิง (allusion) เป็นอุปมา (simile)

ตัวอย่างที่ 22

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
<u>I know he will be glad of our success,</u> <u>We are the Jason, we have won the fleece.</u> I would you had won the fleece that he hath lost. (p. 72)	ฉันนับถือ, เชื่อว่าคงพอใจ ที่ตัวเราทั้งสองสมปองแล้ว เหมือนได้แก้วขลิตพิสมัย. ฉันเสียดายที่สหายของเกลอไซรั บมิได้สุขบ้างเหมือนอย่างนาย. (น. 97)

ในต้นฉบับมีการอ้างอิง “Jason” และ “the fleece” ซึ่งหมายถึง การผจญภัยของ Jason และการได้ขนแกะทองคำในที่สุด ตามที่ปรากฏอยู่ในเทพปกรณัมกรีก เพื่อแสดงให้เห็นถึงความรู้

ลึกพอใจของอัน โดนิโยต่อความสามารถของบัสสถานิโอและกราดิยาโนในการได้ภรรยามาครอง ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลโดยการใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ โดยการให้ความสำเร็จในชีวิตบัสสถานิโอและกราดิยาโนเป็นสาระ และให้ “แก้วชวลิตพิสมัย” เป็นสื่อเปรียบเทียบ นอกจากนี้ ยังมีคำว่า “เหมือน” เป็นคำเชื่อมอีกด้วย ซึ่งอุปมาดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของผู้อ่านฉบับแปลคั่นเคย นั่นคือ “ดีใจเหมือนได้แก้ว” ซึ่งการแปลวิธีนี้ช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับอรรถรสและมีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครได้ดีกว่าการใช้การอ้างถึง เนื่องจากผู้อ่านฉบับแปลบางคนอาจจะไม่ทราบเรื่องตำนานของเจสันและชนแกะทองคำ

5.4.3 การแปลต้นฉบับจากอุปลักษณ์ (metaphor) เป็นอุปมา (simile)

ตัวอย่างที่ 23

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
For having such a blessing in his Lady, He finds the joys of heaven here on earth, And if on earth he do not mean it, it Is reason he should never come to heaven. (p. 82)	เพราะเมียดเป็นที่สุโขดม รื่นรมย์ราวอยู่ในชั้นฟ้า; ถ้าแม้ไม่ทำดีในแดนดิน; จะถวิลถึงสวรรค์นั้นอย่าหา. (น. 114)

เชกสเปียร์ ได้เปรียบเทียบการมีภรรยาดีเช่นนางปอร์เซีย หรือที่ปรากฏในต้นฉบับว่า “For having such a blessing in his Lady” เป็นสิ่งที่ทำให้บัสสถานิโอรู้สึกได้ว่า “He finds the joys of heaven here on earth” ซึ่งหากแปลแบบตรงตัวจะมีความหมายว่า “เขาพบความสำราญของสรวงสวรรค์ได้บนโลกนี้” แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสำนวนว่า “รื่นรมย์ราวอยู่ในชั้นฟ้า” ซึ่งความหมายที่ทรงถ่ายทอดออกมาในพระราชนิพนธ์แปลนั้น เทียบเท่ากับ ความหมายที่เชกสเปียร์ต้องการสื่อในต้นฉบับ กล่าวคือ ภรรยาที่ดี ย่อมทำให้ผู้เป็นสามีมีความสุขในทุกด้าน

จากการวิเคราะห์ พบว่าในกรณีที่การแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัวไม่สามารถสื่อความหมายได้ตรงตามต้นฉบับและทำให้ลีลาภาษาขาดความสละสลวย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงเลือกใช้ภาษาภาพพจน์อื่นที่สามารถรักษาความหมายของต้นฉบับไว้ได้ เพื่อผู้อ่านฉบับแปลจะสามารถเข้าใจความหมายของภาษาภาพพจน์นั้นได้เทียบเท่ากับต้นฉบับ

ข้อสังเกต

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า นอกจากกลการแปลภาษาภาพพจน์แบบตรงตัวซึ่งถือว่าเป็นการแปลที่ถูกต้อง และกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์แบบอื่น ตามหลักการแปลของสัญญาวิ สายบัว (2540: 97-102) แล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้วิธีการอื่นในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการแปลภาษาภาพพจน์อื่นได้แก่ 1. ภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านฉบับแปล 2. ไม่สามารถหาภาษาภาพพจน์ในฉบับแปลที่มีความหมายเทียบเคียงกับต้นฉบับมาใช้แทนได้ ดังต่อไปนี้

5.5 การละไม่แปล คือ การไม่แปลภาษาภาพพจน์ที่มีอยู่ในต้นฉบับ จากการศึกษา พบการละไม่แปลภาษาภาพพจน์ เพียงประเภทเดียว คือ การอ้างถึง (allusion) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 24

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
How many things by season, season'd are To their right praise, and true perfection: Peace, now <u>the Moon</u> sleeps with <u>Endymion</u> , And would not be awak'd. (p. 102)	สิ่งใด ๆ ทำให้ถูกเหมาะกาล มักได้ชมสมประมาณแสนเหมาะมัน ! หยุดเกิด ! หยุดคล่อม, ขอมดวงจันทร์ ให้ผายผันเข้านิทรา. (น. 154)

ในต้นฉบับมีการอ้างถึง “Moon” และ “Endymion” ซึ่งเป็นโอรสของมหาเทพ Zeus กับ Celyce และได้รับพรจากมหาเทพให้มีความหนุ่มตลอดไปและโดนคำสาปให้นอนหลับตลอดไป ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงกล่าวถึงเฉพาะ “ดวงจันทร์” หรือที่ปรากฏในต้นฉบับว่า “Moon” แต่ไม่ได้มีการกล่าวถึง “Endymion” เนื่องจากว่าเทพบุตรของกรีกองค์นี้ไม่เป็นที่รู้จักกันในหมู่นักอ่านคนไทย ซึ่งการแปลขาดนี้ไม่ได้ทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปแต่อย่างใด แต่อาจมีผลต่ออรรถรสที่ผู้อ่านจะได้รับ เนื่องจากไม่ทราบความหมายที่แท้จริงเกี่ยวกับการหลับไหลอันเป็นนิรันดร์ของชายหนุ่ม

5.6 การแปลขาด คือ การแปลไม่ครบความตามต้นฉบับ จากการศึกษา พบตัวอย่างของการแปลขาด ดังต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 25

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
...Our house is hell, and thou a merry devil (p. 46)	...บ้านนี้หนอคล้ายนรก, เบื่อเต็มที (น. 46)

ในต้นฉบับ เซกสเปียร์ใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมาอุปไมยเพื่อสื่อถึงความรู้สึกของเซสติก้าที่มีต่อบ้านของตนเองและไซล็ค็อกผู้เป็นบิดา โดยเปรียบเทียบบ้านหลังนี้ว่า “our house is hell” และเปรียบเทียบลานชลื่อตว่าเป็น “a merry devil” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลเฉพาะการเปรียบเทียบบ้านกับนรก โดยการใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ แต่ทรงไม่แปล “a merry devil” ซึ่งทำให้ความหมายในส่วนหลังที่เปรียบเทียบลานชลื่อตว่า เป็นผู้ที่ทำให้บ้านนี้มีความสุขสนานรื่นเริงขาดไป

จากการศึกษา พบว่าการแปลขาดอาจมีผลต่ออารมณ์และบรรยากาศของเรื่องที่คุณผู้อ่านจะได้รับ และยังทำให้สื่อความหมายได้ไม่ครบถ้วนตามต้นฉบับอีกด้วย

5.7 การแปลบรรยายโวหารเป็นภาษาภาพพจน์ ผู้วิจัยพบว่าถึงแม้บางตอนในต้นฉบับเป็นการบรรยายโวหาร แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์แทนบรรยายโวหาร จากการศึกษา พบการแปลบรรยายโวหารเป็นภาษาภาพพจน์ในประเภทต่างๆ ดังต่อไปนี้

ก. ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างถึง (allusion)

ตัวอย่างที่ 26

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
If e'er the Jew her Father <u>come to heaven</u> , It will for his gentle daughter's sake; And never dare misfortune cross her foot, (p. 48)	...ถ้าแม้ว่าตายผู้บิดา จะได้รอดปลอดภัยมมาล, ก็คงเป็นเพราะธิดามารศรี พาข้ามพ้นอเวจินรกสถาน อันปวงเคราะห์กรรมเครื่องรำคาญ

คงไม่พานแผ้วอนงค์ดำรงธรรม์ (น. 50)

บริบทในตัวอย่างนี้ เป็นตอนที่ลอเร็นโซการยกย่องเซสติก้าให้กราติยาโนฟัง จะเห็นได้ว่าในต้นฉบับไม่มีการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทการอ้างถึงแต่อย่างใด แต่เป็นเพียงการสมมติว่า “If e'er the Jew her Father come to heaven,” หากแปลแบบตรงตัวจะหมายถึงเสียชีวิตนั่นเอง แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงอ้างถึง “ขมบาล” ซึ่งเป็นจำวแห่งนรกเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นว่าคนที่ชั่วร้ายอย่างไซลือกนั้น เมื่อตายไปย่อมตกนรกอย่างแน่นอน แต่ถ้าหากไซลือกตายแล้วได้ขึ้นสวรรค์นั้น ก็เป็นเพราะความดีของลูกสาวคือเซสติก้า ซึ่งนับเป็นการใช้ภาษาภาพพจน์ที่ช่วยให้เนื้อความชัดเจนยิ่งขึ้น

ข. ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ (hyperbole)

ตัวอย่างที่ 27

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
In way of marriage, therefore be advis'd. <u>Nor will not</u> , come bring me unto my chance (p. 40)	ฉันไม่ปองหญิงอื่นทั้งหมื่นพัน นำฉันไปคูฟอบเถิด โลมศรี (น. 36)

จะเห็นได้ว่าในต้นฉบับไม่มีการใช้ภาษาภาพพจน์แต่อย่างใด แต่ในพระราชนิพนธ์แปลทรงแปลโดยใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ เป็นการกล่าวเกินจริง กล่าวคือ ในตัวอย่าง เจ้าชายมอริออคโคไม่ต้องการผู้หญิงคนอื่นนอกเหนือไปจากนางปอร์เซียมาเป็นเนื้อคู่ ซึ่งการใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทอติพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลนั้นเป็นการช่วยเพิ่มความสละสลวยของภาษา แต่ไม่มีผลต่ออรรถรสและเนื้อเรื่องแต่อย่างใด

ค. ภาษาภาพพจน์ประเภทการเลียนเสียงธรรมชาติ (onomatopoeia)

ตัวอย่างที่ 28

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
The watery Kingdom,...(p. 54)	แดนสาครสลอนคลื่นเสียงครื้นครื้น (น. 63)

ตัวอย่างที่ 29

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
And they did make no noise, in such a night (p. 98)	โรยอ่อน ๆ ไม่ลั่นเสียงกรีนคราน, (น. 148)

จากตัวอย่างทั้งสองในต้นฉบับคือ “The watery Kingdom” และ “And they did make no noise” เป็นการบรรยายโวหารที่ไม่มีการใช้ภาษาภาพพจน์แต่อย่างใด แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลโดยใช้ภาษาภาพพจน์ประเภทเสียงธรรมชาติ คือ “แดนสาครสลอนคลื่นเสียงกรีนครัน” และ “โรยอ่อน ๆ ไม่ลั่นเสียงกรีนคราน” ซึ่งทรงใช้ภาษาได้อย่างสละสลวย หากดูตามความหมายแล้วนับเป็นการแปลที่มีความหมายครบถ้วนตามต้นฉบับ ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะการใช้โวหารที่แตกต่างก็ตาม

ง. ภาษาภาพพจน์ประเภทอุปมา (simile)

ตัวอย่างที่ 30

ต้นฉบับ	พระราชนิพนธ์แปล
And speak between the change of man and boy, (p. 79)	และพูดเสียงไม่สู้ห้าวราวเด็กชาย (น. 110)

ปอร์เซียและเนริสสาวางแผนที่จะปลอมตัวเป็นชาย เพื่อไปช่วยบัลซานิโอและอันโตนิโอ และได้พูดกันถึงการคัดเลือกให้เป็นผู้ชาย ในต้นฉบับเป็นการสนทนาโดยใช้บรรยายโวหาร แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้อุปมาในการเปรียบเทียบ โดยทรงให้ “พูดเสียงไม่สู้ห้าว” เป็นสาระ และ “เด็กชาย” เป็นสื่อเปรียบ โดยมีคำว่า “ราว” เป็นคำเชื่อม และมีความหมายตรงกับต้นฉบับทุกประการ

จะเห็นได้ว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปล ในขณะที่ต้นฉบับเป็นบรรยายโวหาร โดยที่ความหมายและอารมณ์ของต้นฉบับยังคงอยู่อย่างครบถ้วน ถึงแม้รูปแบบการใช้ภาษาจะผิดแผกไปจากต้นฉบับก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านอักษรศาสตร์ของพระองค์ กล่าวคือทรงมีความแตกฉานในหลักวรรณคดีอังกฤษและหลักวรรณคดีไทยนั่นเอง

จากการศึกษาวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์เรื่อง “เวนิสวานิช” พบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้การแปลแบบตรงตัวเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนี้ พระองค์ทรงใช้กลวิธีการแปลแบบตีความและการแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความ ในกรณีที่ภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับไม่เป็นที่คุ้นเคยของผู้อ่านฉบับแปล และทรงต้องการอธิบายความหมายของภาษาภาพพจน์นั้นให้ชัดเจนขึ้น พระองค์ยังทรงใช้การแปลโดยใช้ภาษาภาพพจน์อื่น ในกรณีที่ภาษาภาพพจน์ที่ใช้ในต้นฉบับไม่เป็นที่รู้จักของผู้อ่านฉบับแปล พระองค์จะทรงเลือกใช้ภาษาภาพพจน์อื่นที่ผู้อ่านคุ้นเคยมาใช้แทน เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจความหมายของเนื้อเรื่องและได้รับอารมณ์สใกล้เคียงกับต้นฉบับ นอกจากนี้กลวิธีดังกล่าวแล้ว พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงละไม่แปล ในกรณีที่ภาษาภาพพจน์นั้นไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในหมู่ผู้อ่านฉบับแปล และเมื่อตัดภาพพจน์ดังกล่าวออกไปแล้วอาจทำให้ความหมายบางส่วนและอารมณ์ของเรื่องเปลี่ยนแปลงไปบ้าง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยยังพบอีกว่าพระองค์ทรงมีการแปลขาด จึงทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความหมายมาซึ่งผู้อ่านฉบับแปลได้อย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ยังพบด้วยว่าพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้การแปลบรรยายโวหารเป็นภาษาภาพพจน์ ซึ่งทรงใช้ในกรณีที่ทรงต้องการให้พระราชนิพนธ์แปลมีภาษาที่สละสลวยและมีสัมผัสคล้องจองอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านวรรณคดีของพระองค์ได้อย่างชัดเจน

บทที่ 6

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษา อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยศึกษากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” ซึ่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลเมื่อปีพ.ศ. 2459 จากเรื่อง “The Merchant of Venice” ของวิลเลียม เชกสเปียร์ นักประพันธ์ชาวอังกฤษที่ประพันธ์ขึ้นในช่วงระหว่างปีค.ศ. 1595 ถึงปีค.ศ. 1597

จากผลการศึกษาพบว่า ในเรื่อง “The Merchant of Venice” มีการใช้ภาษาภาพพจน์ตามคำนิยามของราชบัณฑิตยสถาน (2545) ทั้งหมด 9 ประเภท คือ การอ้างถึง แนวเทียบ ภาวะแย้ง ความนึกเปรียบเทียบ อติพจน์ อุปลักษณะ บุคลาธิษฐาน อุปมา และสัมพจน์ฯ ส่วนในพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” มีการใช้ภาษาภาพพจน์ทั้งสิ้น 10 ประเภท โดยมีภาษาภาพพจน์ 9 ประเภท เช่นเดียวกับต้นฉบับ ส่วนอีกหนึ่งประเภทนั้นพบในพระราชนิพนธ์แปล แต่ไม่พบในบทละครต้นฉบับ คือ การเลียนเสียงธรรมชาติ

จากการวิเคราะห์ พบว่ากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้มี ดังต่อไปนี้

1. การแปลแบบตรงตัว เป็นกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระองค์ทรงใช้มากที่สุด พระองค์ทรงใช้การแปลแบบตรงตัวโดยใช้ภาษาภาพพจน์ตรงตามต้นฉบับ ซึ่งสามารถถ่ายทอดความหมายและอารมณ์จากต้นฉบับได้อย่างครบถ้วน ทำให้ผู้อ่านฉบับแปลได้รับอรรถรสตรงตามต้นฉบับ

2. การแปลแบบตีความ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์แบบตีความ ในกรณีที่ภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับไม่เป็นที่รู้จักของผู้อ่านฉบับแปล พระองค์จึงต้องทรงตีความหมายของภาษาภาพพจน์นั้นก่อนแล้ว จึงนำความหมายที่ทรงตีความได้นั้นมาถ่ายทอดเพื่อช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเข้าใจภาษาภาพพจน์นั้นได้ดียิ่งขึ้น

3. การแปลแบบตรงตัวประกอบการตีความ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีนี้ในกรณีที่ผู้อ่านฉบับแปลไม่คุ้นเคยกับภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับ และหากแปลตรงตัวแล้ว

จะไม่สามารถถ่ายทอดความหมายออกมาได้ตรงกับต้นฉบับ ดังนั้นพระองค์จึงใช้การตีความประกอบเพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจความหมายอย่างชัดเจน

4. การแปลด้วยโวหารเทียบเคียง ในกรณีที่ภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับไม่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในบริบทของผู้อ่านฉบับแปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเลือกใช้ภาษาภาพพจน์หรือสำนวนที่เป็นที่คุ้นเคยของคนไทยหรือที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในสังคมไทย แต่มีความหมายเทียบเคียงกับภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับมาใช้แทนในฉบับแปล

6.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาผู้วิจัยพบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าบางครั้งการใช้กลวิธีนี้อาจทำให้ภาษาภาพพจน์ที่ถ่ายทอดออกมาในฉบับแปลไม่เป็นที่เข้าใจของผู้อ่าน เนื่องจากความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมและศาสนาระหว่างสังคมไทยและสังคมตะวันตก ในกรณีที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่สามารถใช้กลวิธีการแปลแบบตรงตัวได้ เนื่องจากต้นฉบับมีภาษาภาพพจน์ไม่เป็นที่คุ้นเคยในภาษาไทยหรือในหมู่ผู้อ่านฉบับแปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงแปลแบบตีความ ทรงแปลตรงตัวประกอบการศึกษา และทรงแปลด้วยโวหารหรือภาษาภาพพจน์ที่เทียบเคียงโดยที่พระองค์ทรงมุ่งเน้นความเข้าใจของผู้อ่านฉบับแปลเป็นสำคัญ

เมื่อภาษาภาพพจน์ในต้นฉบับไม่เป็นที่รู้จักและไม่มีภาษาภาพพจน์ในภาษาไทยที่สามารถใช้แทนได้ พระองค์จะทรงละไม่แปล และแปลขาด อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ารูปแบบของภาษาภาพพจน์ที่ใช้บางส่วนรวมทั้งอรรถรสที่ผู้อ่านฉบับแปลได้รับอาจแตกต่างไปจากต้นฉบับบ้าง แต่ก็ไม่มีผลต่อเนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องโดยรวมแต่อย่างใด เนื่องจากกลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ที่พระองค์ทรงใช้นั้น สามารถถ่ายทอดความหมายของเนื้อเรื่องและภาษาภาพพจน์ได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าถึงแม้ในต้นฉบับบางตอนเป็นบรรยายโวหาร แต่ในพระราชนิพนธ์แปล พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจะทรงถ่ายทอดความหมายโดยใช้ภาษาภาพพจน์ เพื่อให้ภาษาในบทแปลเกิดความสละสลวยและสื่อความหมายได้ใกล้เคียงกับต้นฉบับ ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงพระอัจฉริยภาพทางด้านอักษรศาสตร์ของพระองค์ ที่ทรงเข้าใจภาษาอังกฤษอย่างแตกฉานจนสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาไทยที่ถูกต้องและสละสลวย ในขณะเดียวกัน ยังสามารถช่วยให้ผู้อ่านฉบับแปลเห็นภาพหรือมีจินตนาการที่ชัดเจนขึ้นอีกด้วย

จากการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ผู้สนใจทางด้านการแปลภาษาภาพพจน์สามารถนำกลวิธีการแปลประเภทต่างๆ ตลอดจนการแก้ปัญหาในการแปลของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวไปประยุกต์กับการทำงานของตนได้ ปัญหาที่มักเกิดขึ้นในการแปลภาษาภาพพจน์คือ ภาษาภาพพจน์ที่ใช้ในต้นฉบับไม่มีใช้ในภาษาฉบับแปลหรือไม่เป็นที่รู้จักกันในผู้อ่านฉบับแปล และไม่สามารถ

แปลตรงตัวได้ รวมทั้งไม่สามารถหาภาษาภาพพจน์ในภาษาไทยที่มีความหมายเทียบเคียงกันมาใช้แทนได้ ผู้แปลอาจจำเป็นต้องเลือกใช้กลวิธีอื่น เช่น การใช้โวหารเทียบเคียง เป็นต้น ซึ่งบางครั้งการเลือกใช้กลวิธีในการแก้ปัญหาดังกล่าวอาจส่งผลต่อรูปแบบของภาษาและอารมณ์ของเรื่อง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของนักแปลบัณฑิตที่จะต้องเลือกใช้กลวิธีในการแปลภาษาภาพพจน์ ที่สามารถสื่อความหมายตามต้นฉบับไปยังผู้อ่านฉบับแปลให้ได้ตรงหรือเทียบเท่ากับต้นฉบับมากที่สุด และต้องไม่ทำให้รสนิยมและอารมณ์ตามบริบทเสียไปด้วย นอกจากนี้ นักแปลโดยเฉพาะด้านบันเทิงคดีควรต้องมีความรู้ทั้งในภาษาต้นฉบับ และภาษาฉบับแปลเป็นอย่างดี เพื่อที่จะสามารถเข้าใจและถ่ายทอดความหมายโดยตรงและความหมายแฝงในภาษาภาพพจน์ได้อย่างเทียบเคียงกัน พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” นี้ นับเป็นแบบอย่างที่ดียิ่งในการแปลภาษาภาพพจน์ อันสามารถเป็นแนวทางเบื้องต้นให้กับทั้งนักแปลทางด้านวรรณคดีและด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนผู้สนใจงานแปลโดยทั่วไป

6.3 ข้อเสนอแนะ

ภาษาที่ใช้ในบทละครเรื่อง *The Merchant of Venice* เป็นภาษาที่ค่อนข้างยากแก่การทำ ความเข้าใจ เนื่องจากเป็นภาษาร้อยกรองที่มีการใช้คำที่แตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน และมีการใช้ความหมายแฝง นอกจากนี้ คำศัพท์บางคำที่ปรากฏในเรื่องก็ไม่เป็นที่นิยมใช้กันแล้วในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงต้องอาศัยการอธิบายคำศัพท์และประโยคในตอนท้ายเล่มของบทละครเรื่อง *The Merchant of Venice* และพระราชนิพนธ์แปลเรื่อง “เวนิสวานิช” เพื่อช่วยในการทำ ความเข้าใจ

หลังจากที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์เรื่อง “เวนิสวานิช” พระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาและวิเคราะห์ที่อาจเป็นประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. การศึกษากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์ในวรรณกรรมร่วมสมัย เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีอื่นๆที่นักแปลนิยมใช้กัน
2. การศึกษากลวิธีการแปลภาษาภาพพจน์จากวรรณกรรมไทยเป็นภาษาอังกฤษ เพื่อศึกษาปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าว
3. การศึกษากลวิธีการแปลบทละครว่า มีกลวิธีในการถ่ายทอดความหมายและรูปแบบของบทละครให้ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์ต้นฉบับได้อย่างไร
4. การศึกษาพระราชนิพนธ์แปลเรื่องอื่นๆ ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวในเรื่องของกลวิธีการแปลบทร้อยกรอง กลวิธีการแปลคำเรียกบุคคล เป็นต้น
5. การศึกษาบทประพันธ์เรื่องอื่นๆ ของวิลเลียม เชกสเปียร์

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา วิชญาปกรณ์. (2542). แนวทางการวิจัยวรรณคดี. : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- คณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2537). การใช้ภาษาไทย 2. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เชวง จันทระเชตต์. (2528). การแปลเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชำนาญ รอดเหตุภัย. (2522). สัมมนาการใช้ภาษาไทยปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครพิมพ์.
- ณัฐวรรณ อนุศาสนนันท์. (2544). กลวิธีการแปลเรื่องโรเมโอและจูเลียต บทพระราชนิพนธ์แปลในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ป. มหาจันทร์. (2541). ใครเป็นใครในเทพนิยายกรีก-โรมัน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. (แปล) (2542). เวนิสวานิช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ยูวพาส์ ชัยศิลป์พัฒนา. (2544). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับวรรณคดี. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). พจนานุกรมศัพท์วรรณกรรม อังกฤษ-ไทย. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน.
- เลเดเรร์, มาริอานน์. (2540). ศาสตร์การแปล รวมบทความเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ. (จิระพรชัย บุญยเกียรติ, ผู้แปล). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิทย์ ศิวะศรียานนท์. (2514). วรรณคดีและวรรณคดีวิจารณ์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สัญญาวิ สายบัว. (2540). หลักการแปล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____ (2543). หลักการแปล: กิจกรรมสู่ความเข้าใจ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธา พินิจภูวดล. (2529). สภาพการณ์แปลปัจจุบันในประเทศไทยและแนวโน้มในอนาคต. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ภาษาอังกฤษ

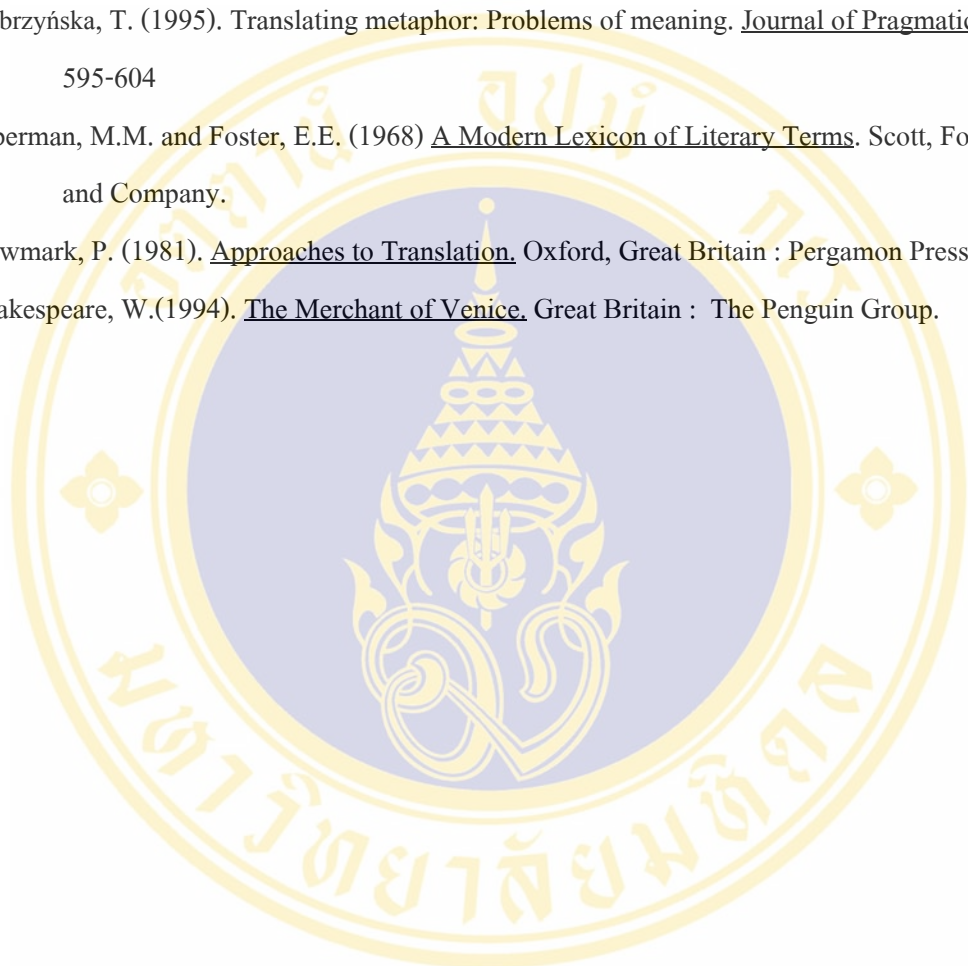
Abrams, M.H. (1999). A Glossary of Literary Terms. the United States of America : Harcourt Brace College Publishers.

Dobrzyńska, T. (1995). Translating metaphor: Problems of meaning. Journal of Pragmatics, 24, 595-604

Liberman, M.M. and Foster, E.E. (1968) A Modern Lexicon of Literary Terms. Scott, Foresman and Company.

Newmark, P. (1981). Approaches to Translation. Oxford, Great Britain : Pergamon Press.

Shakespeare, W.(1994). The Merchant of Venice. Great Britain : The Penguin Group.

ภาคผนวก

พระราชประวัติในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระมยุรกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์ที่ 6 แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ พระองค์เป็นพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ทรงพระราชสมภพเมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2423 พระองค์ทรงสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยออกซฟอร์ดทางด้านนิติศาสตร์ อักษรศาสตร์และประวัติศาสตร์ เนื่องจากพระองค์ทรงศึกษาอยู่ในต่างประเทศนานถึง 9 ปี จึงทรงแตกฉานภาษาอังกฤษและภาษาฝรั่งเศสเป็นอย่างดี

พระองค์เสด็จเถลิงราชสมบัติเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2453 เมื่อพระชนมายุได้ 30 พรรษา ตลอดรัชกาลของพระองค์ ประเทศไทยมีความเจริญก้าวหน้าเทียบเท่ากับนานอารยประเทศในทุกๆ ด้าน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตด้วยโรคพระโลหิตเป็นพิษในอุตร เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ. 2468

พระองค์ทรงได้รับพระสมัญญาภิไธยว่า “สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า” มีความหมายว่า พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นนักปราชญ์ เนื่องจากพระองค์มีพระปรีชาญาณทางด้านการเมืองและด้านอักษรศาสตร์อย่างยากที่จะผู้ใดเสมอเหมือน พระองค์ได้พระราชนิพนธ์วรรณคดีไว้ทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น บทละคร นิยาย บทกวี บทความ เป็นต้น โดยทรงใช้พระนามแฝงต่างๆ กัน เช่น “รามจิตติ” “พันแหลม” “อัสวพาหุ” เป็นต้น พระราชนิพนธ์แปลเรื่อง เวนิสวานิช นี้ทรงพระราชนิพนธ์ขึ้นในปี พ.ศ. 2459

ประวัติของวิลเลียม เชกสเปียร์

วิลเลียม เชกสเปียร์ (William Shakespeare) เกิดเมื่อวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1564 ณ เมืองสเตรทฟอร์ด ออน เอวอน (Stratford-on-Avon) ประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1582 เชกสเปียร์ สมรสกับแอนน์ แฮททอเวย์ (Anne Hathaway) ซึ่งมีอายุแก่กว่าเขา 8 ปี ทั้งคู่มิบุตรธิดาด้วยกัน 3 คน ต่อมาเขาได้ย้ายมาอยู่ลอนดอนโดยทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลม้าของผู้ที่มาชมละคร ช่วงหลังเขาได้ขยายกิจการเด็กไว้คอยดูแลม้าที่อยู่ภายใต้การควบคุมของเขาหลายคน ในปี ค.ศ. 1594 เชกสเปียร์ได้เข้าไปอยู่ในคณะละครของลอร์ดแชมเบอร์ลิน (Lord Chamberlin) โดยเขาเป็นหนึ่งในตัวละครชั้นนำของคณะ ภายหลังจากมีชื่อเสียงมากจนได้เล่นถวายสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบ็ธที่หนึ่ง นอกจากเล่นละครแล้วเขายังได้แต่งบทละครเอาไว้ด้วย ในขณะนั้น เขายังเป็นหุ้นส่วนของโรงละครชื่อ เดอะ โกลบ (The Globe) ด้วย ต่อมาสมเด็จพระราชินีนาถเอลิซาเบ็ธที่หนึ่ง ทรงโปรดให้เชกสเปียร์แต่งละครเรื่อง “The Merry Wives of Windsor” ถวายและเป็นที่พอพระราชหฤทัยมาก

เชกสเปียร์เสียชีวิตในปี ค.ศ. 1617 เมื่ออายุได้ 53 ปี ผลงานที่มีชื่อเสียงของเชกสเปียร์ นอกจากโคลง sonnet แล้ว ยังมีบทละครอีกหลายเรื่องได้แก่ Romeo and Juliet (1594-1595) Much Ado About Nothing (1598-1599) As You Like It (1599-1600) Macbeth (1605-1606) และ King Lear (1605-1606) เป็นต้น

บทละครเรื่อง The Merchant of Venice ที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแปลเป็นภาษาไทย เรื่อง “เวนิสวานิช” นี้ เชกสเปียร์แต่งขึ้นในช่วงปี ค.ศ. 1595 ถึง ค.ศ. 1597 สาเหตุที่บทละครของเชกสเปียร์ได้รับความนิยมเป็นอย่างสูง เนื่องจากเป็นบทละครที่มีลักษณะเป็นสากล ไม่ลำสมัย แฝงไว้ด้วยปรัชญาชีวิต และลักษณะของตัวละครดูสมจริง คือ มีทั้งส่วนดีและส่วนเสียเหมือนมนุษย์ปุถุชนทั่วไป

เนื้อเรื่องย่อ

อันโตนิโย พ่อค้าชาวเวนิสมีเพื่อนรักชื่อบัสซานิโอ ซึ่งเกิดในตระกูลขุนนางที่ค่อนข้างยากจน ต่อมาบัสซานิโอได้มาขอยืมเงินอันโตนิโยจำนวน 3,000 คูรัต เพื่อเป็นค่าเดินทางไปหาปอร์เซีย ผู้หญิงที่เขารักและอยากแต่งงานด้วย แต่ขณะนั้น อันโตนิโยไม่มีเงินเลย จึงตัดสินใจไปขอยืมเงินไชล๊อคซึ่งมีอาชีพให้เงินกู้ อาศัยอยู่ในเมืองเวนิสเช่นกัน ชาวเมืองต่างพากันเกลียดไชล๊อค โดยเฉพาะอย่างยิ่งอันโตนิโย เพราะเขาคิดคอกเบียดเบียนมาก ซึ่งไชล๊อคเองก็เกลียดอันโตนิโย เนื่องจากอันโตนิโยชอบให้คนจนยืมเงินโดยไม่คิดดอกเบี้ย ไชล๊อคเห็นเป็นโอกาสดีที่จะแก้แค้นจึงให้อันโตนิโยยืมเงินโดยไม่คิดดอกเบี้ย แต่มีเงื่อนไขว่า ถ้าอันโตนิโยไม่สามารถใช้หนี้ได้ตามสัญญาจะต้องถูกเชือดเนื้อริมหัวใจจำนวนหนึ่งปอนด์

หลังจากได้เงินแล้ว บัสซานิโอจึงเดินทางไปหาปอร์เซียเพื่อเข้าพิธีเสกคู่ โดยการเลือกเปิดหีบสามหีบ ในที่สุด บัสซานิโอเป็นผู้ที่เลือกหีบได้ถูกต้องและได้แต่งงานกับปอร์เซีย ในขณะที่ทุกคนมีความสุขอยู่นั้น มีจดหมายแจ้งมาว่าเรือสินค้าของอันโตนิโยหายสาบสูญไปในทะเล ดังนั้นอันโตนิโยจึงไม่มีเงินไปใช้หนี้ไชล๊อค เขาจะต้องถูกเชือดเนื้อตามที่สัญญาไว้กับไชล๊อค แต่เขาต้องการเห็นหน้าบัสซานิโอเพื่อนรักก่อนตาย จึงส่งจดหมายไปบอกบัสซานิโอที่บ้านของปอร์เซีย เมื่อปอร์เซียทราบเรื่องทั้งหมดจึงได้ให้เงินบัสซานิโอไป เพื่อนำไปใช้หนี้ไชล๊อค แต่ไชล๊อคไม่ยอมรับเงิน โดยอ้างว่าเลยกำหนดระยะเวลาชำระเงินแล้ว ขณะเดียวกันปอร์เซียเป็นห่วงอันโตนิโย จึงปลอมตัวเป็นเนติบัณฑิตชายมาช่วยว่าความให้อันโตนิโยและบัสซานิโอจนพ้นผิด ในเวลาเดียวกันมีข่าวแจ้งมาว่าเรือสินค้าของอันโตนิโยที่คิดว่าสูญหายไปในนั้น กลับมาถึงแล้ว เรื่องจึงจบลงด้วยความสุข

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวศิริพรรณ สุวรรณาลัย
วัน เดือน ปีเกิด	30 พฤศจิกายน 2518
สถานที่เกิด	จังหวัดแพร่ ประเทศไทย
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, พ.ศ. 2540 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา) สาขาวิชาเอกการแปล มหาวิทยาลัย มหิดล
ที่อยู่ปัจจุบัน	เลขที่ 160 ซอยพิพัฒน์ 2 ถนนสีลม แขวงสีลม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร 10500

Executive Summary

1. Introduction

“The Merchant of Venice” is a play which was written by William Shakespeare between 1595 and 1597. This play reflects the conflicts between the Jews and Christians. Its Thai version, “Venice Vanich”, was translated by H.M. King Rama VI around 1916. One of the most outstanding characteristics of both versions is figurative language device.

Figurative language in literature is aimed to build up attraction and beauty of language. As result, the readers can clearly see the “imagery” and understand the feelings and thoughts the writers want to transfer. Therefore, it is interesting that what translation techniques H.M. King Rama VI used to convey meaning and imagery equivalent to the original one.

2. Methods and Materials

The objectives of this qualitative research are to study and analyze the translation techniques of figurative language used by H.M. King Rama VI in “Venice Vanich”, a Thai translation of William Shakespeare’s “The Merchant of Venice”. In this research, the researcher reviewed the concepts and theories of figurative language translation techniques. Based on such reviews, the researcher collected data by classifying figurative language devices found in “Venice Vanich” and “The Merchant of Venice,” and then analyzed the translation techniques used by H.M. King Rama VI in “Venice Vanich.”

In this research, the researcher refers to Penguin Books’ “The Merchant of Venice which was published in 1994 and the 47th edition of “Venice Vanich” which was published in 1999 by Thailand’s Ministry of Education.

3. Findings

In this research, as classified by the Royal Institute, nine devices of figurative language in “The Merchant of Venice” and ten devices of figurative language used in “Venice Vanich” were compared for studying translation techniques. The devices studied were include allusion, analogy, antithesis, hyperbole, metaphor, metonymy, personification, simile, synecdoche and onomatopoeia, which was found only in “Venice Vanich”.

In translating figurative language in “The Merchant of Venice,” H.M. King Rama VI used the techniques as follows:

3.1 Literal translation of the device – this technique was mostly found. It was used mainly when Thai readers were expected recognize the form of the figurative language device in question.

3.2 Free translation of the device – this technique was used when the English figurative language device was not familiar to Thai readers in terms of meaning. Therefore, the meaning of the English figurative language was interpreted, rather than literally translated, into Thai.

3.3 Literal and free translation of the device – the translator translated an English figurative language device into Thai in the same form but in equality to the meaning rather than to the words e.g. the simile was kept as a simile but not in literal form.

3.4 Use of other figurative language devices – H.M. King Rama VI used this technique when the English items used as comparisons were unfamiliar to Thai readers. He used another device completely for the same meaning.

3.5 Omission of figurative language – this technique was used when the English figurative language was unfamiliar to Thai readers and a Thai equivalent could not be found. However, this technique does not change tone of the original version.

3.6 Partial translation of figurative language devices - the translator employed this technique when two or more devices were simultaneously used in the original version. He kept the one that was more familiar to Thai readers and deleted the other one. In so doing, the meaning remained unchanged because the devices he used can convey the equivalent meaning to the original one.

3.7 Translating descriptive language into a figurative language device – H.M. King Rama VI used this technique to make the language of the translated version refined and beautiful, and to give a clearer picture for the readers.

4 Conclusion

In the translated version of *The Merchant of Venice*, H.M. King Rama VI used several techniques to convey and maintain the meaning and tone of English figurative language. With equivalent form and familiar types of figurative language, the translated version is easier to understand. Most translated figurative language followed the original form and meaning. However, the translator also deleted and added words to make the Thai version more communicative and understandable for the Thai readers without seriously affecting the meaning in the original version.

In terms of solutions to the problems in figurative language translation, it is clearly seen that the translated version by H.M. King Rama VI is very reader-oriented. He solved the translating problems by using familiar figurative language in the translated version as previously specified so that it is easier to understand and convey the meaning most equivalent to the original.

Because of these reasons, “*Venice Vanich*” is very popular among Thai readers for decades because it is easy to understand despite some cultural differences between the original and translated versions.